

MATAIOO

Yísuna ámiqira fasaasa ufa Mataioofa ákara rinau.

Yísuna akeekú akaakú márusa.

(Ruka 3:23-38)

- 1** ¹ Maa-akaráfa Ánutuna ásauku mundírana Abarahaamana áti Yísunara qídanoo. Karaambáiqá Dafidina áti máridanoo. Miná akeekú akaakú miná óosana maaqímmينو máridanoo.
- ² Abarahaamafa Isakeena ákoofa márinau. Isakeefa Yakooboona ákoofa márinau. Yakooboofa Yudana faqa miná ákaqaafasaa faqa níkoofa márinau. ³ Yudafa faqa Peereesana faqa Seeraana faqa níkoofa márinau. Miqandá nínoofa Tamaafa márinau. Peereesáfa Qeeseeroona ákoofa márinau. Qeeseeroonafa Aramana ákoofa márinau. ⁴ Aramafa Aminadafana ákoofa márinau. Aminadafa Naasooná ákoofa márinau. Naasoofa Saramooná ákoofa márinau. ⁵ Saramoonafa Booasina ákoofa márinau. Booasina ánoofa Raqabafa márinau. Booasifa Oobeetana ákoofa márinau. Oobeetana ánoofa Rusioofa márinau. Oobeetafa Yeeeseena ákoofa márinau. ⁶ Yeeeseefa karaambáiqá Dafidina ákoofa márinau. Dafidifa Sooroomooná ákoofa márinau. Sooroomooná ánoofa Quriana ánaaqá Dafidifa rafiaqoofa márinau. ⁷ Sooroomoonafa Reeqooboamana ákoofa márinau. Reeqooboanafa Abisaana ákoofa márinau. Abisaafa Asaana ákoofa márinau. ⁸ Asaafa Yeeqoosafatana ákoofa márinau. Yeeqoosafatafa Yooramana ákoofa márinau.
- Yooramafa Usiana ákoofa márinau. ⁹ Usiafa Yootamana ákoofa márinau. Yootamafa Aqasana ákoofa márinau. Aqasafa Qeeseekiana ákoofa márinau. ¹⁰ Qeeseekiafa Manaseena ákoofa márinau. Manaseefa Amoona ákoofa márinau. Amoofa Yoosiana ákoofa

márinau. ¹¹Yoosiafa Yeekooniaana faqa miná ákaqaafasaaauqa faqa misá níkoofa márinau. Babiroonia karaambáiqu fannoo narí maqúsaindari aniréenoo narí sundíauqa qímannimufaqa Yuda máqannaasa akaqáusa náru taikéenoo akaqáusa Babiroonia máqa máqai nífiqasee karabusaki quqásoofaqa Yeekooniaana faqa miná ákaqaafasaaauqa faqa karabúsa márunki kambíqau. ¹²Babiroonia maqúsaindaraa karabusa taikáseeqa narí maqúsai aniréenoo Yeekooniaafa Seearatieena máqanau. Seearatieefa Seerubaabeerana ákoofa márinau. ¹³Seerubaabeerafa Abiutana ákoofa márinau. Abiutafa Eeriakimana ákoofa márinau. Eeriakimafa Asoorana ákoofa márinau. ¹⁴Asoorafa Sadookana ákoofa márinau. Sadookafa Aakimana ákoofa márinau. Aakimafa Eeriudana ákoofa márinau. ¹⁵Eeriudafa Eeriasarana ákoofa márinau. Eeriasarafa Matana ákoofa márinau. Matanafa Yakooboona ákoofa márinau. (Mi-Yakooboofá moó marínau.) ¹⁶Yakooboofa Yooseefaana ákoofa márinau. Yooseefaafa Máriana afaaqi márinau. Máriafa Ánutuna ásauku mundírana Yísuna ánoofa márinau.

¹⁷Maaqímmasee Abarahaanasaaqari qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara faqa qaara faqa marasée óosana kambíqafufanoo Dafidinaki ootúpanoo máridanoo. Dafidifa misá Isaraee máqannaasa karaambáiqu márinau. Karaambáiqu Dafidinasaaqari óonu arufufanoo miqí kai ínoo qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara faqa qaara faqa marasée óosana kambíqafufanoo minakíqari Babiroonia káraambaiqa fannoo karabúsa máreenoo nárinoo inau. Babiroonia káraambaiqa karabúsa óosana raqúramifufanoo miqóoqari kafáa miqíkai ínoo qísaukuqara taikásee qíku qaara faqa qaara faqa óoqu marasée óosana kambíqafufanoo misáki Ánutuna ásauku mundírafa ootúpa máfi kambíqanau.

(Yísufa kambíqoo áukuana faiqí ánaasee síara irannímimarufa maaqímmينو márinau. Kumaaráa mánaaqa nínausa níkausa útaaqama nímaqaqoofaqa márída naríara naríara níanasaa rufíasee máriqau. Miqíqa márídaqa mánaaqa faqa akoonaiqí faqa innooqáfufaqa misá nínausa níkausa nárana suqásee náidaqa susúmasee dóo firaqóo kooroomásoofaqa miqandá káqi náadu náadu máriqau. Miqímmásooqóoqari dóo moodáa aukuaana áiqaramáfufanoo dóo moo áukuanasaa amúndeeqee faiqí faqa moodáanaki quqásoofaqa máriqau. Yooseefaasa Máriasa miqímmasee firaqóo kooroomásoofaqa náadu náadu márunkina Ánutuna maraqunannái Yísufa Máriana áranandaki kambíqanau.)

Yísufa kambíqoo ufafa.

(Ruka 2:1-7)

¹⁸Óoqai Ánutuna ásauku mundírafa Yísufa miná máqoo ufafa maaqímmينو máridanoo. Miná ánoofa Máriafa faqa miná áqoonafa

Yooseefaafa faqa qútaaqaama ámaqarafa máriqau. Miqandá náadu náadu máriqau. Miqínoo máridanoo Máriafa ámuauquáikinau. Ánutuna káaqa aréenara maraquana fannoo Máriana áranandakina ánoonaikufanoo ámuauquáikinau.

¹⁹Yooseefaafa andeeqára faiqi Ánutuna ufa írimarufa marinau. Sía Máriana mifá faiqi mara áminau. Minára iriséeno Yooseefaafa Márianara ámuqusufanoo ufa firaaná qíqa Mooseena sándufamau fíqa Máriana árífoo qímasee qumeé kai minnísararee qinau. ²⁰Miqí qímaseeno Yooseefaafa irisée fímarufanoo karaambáíqa qangiroo fannoo qainásaa akooqóo qímaminau. Yooseefa, anée Dafidina mi-oosanáfa márianano. Anée aneenná áqoonnanara sía rufía, sía qúmuarimari manaaqafa máridanoo mifá ámuauquaiqi ainainafa Ánutuna káaqa aréenara maraquana fannoo quqásaifanoo ánoonaikino. Sía minnísaa káqi máraa. ²¹Máriafa mári ínanoo faiqi akoonaiqí máqaannoo. Maqasáinana anée miná áuqu Yísunee qía. Miná áuqu óosana maaqímminoo máriannoo. Fúrufariranakinaana qumbáqi uqéerannísaaninafa máriannoo. Mifá kásooqaqee narí máqannaasa náriqa mandáinaina númookinaana qumbáeeqeenoo ámiqiraqoo quqáannoo. Minára anée Yísu née qía.

²²Qangiroo miqí qufanoo óoqai Ánutufa tamummáqara fasiqa qímannimu ufafa ánoonaikinau. Mi-tamummaqara fasiqáfa maaqí qímasee qímaqoofa.

²³Mánaaqa moó fannoo mári ínanoo ámuauquáikiannoo.

Ámuauquáikino faiqi máqaannoo. Miná áuqu Imanueera née qífáranoo.

Mi-auqúna oosana maasá ufakiqari maaqímminoo máridano. Ánutufa dóo maqee maasá faqa máridano.

²⁴Miqí qímasoofanoo qainásaa Yooseefaana áfunni ároofanoo tautínoo fíndifino karaambáíqa qangiroo ufa kái máranau. Minára misá amúndeeqee narí afaaqi ámufanoo dóo narí ánaukoo máaqaki mara quqánu. ²⁵Mara quqáseenoo ámuauquaiku kamuqoo sía ámeesaaqusinoo ninau, káqi márinau. Miqí márufanoo Máriafa narí ámaaku maqasoofanoo Yooseefaafa miná áuqu Yísu née qinau.

Súani óosanaindari ánu fasiqausa.

2 ¹Eeroodeefa rakísimaru aukuanai Yísufa Yuda máqa maaqaki moo máqusaki Beetareeqeemma máqusai kambíqanau. Yísufa kambíqoofaqa írirana faqaasa fásau ásaana rímarusa, fásau ásaana rúmasoofanoo uqannífiqoofaqa súani afu óosana qáanaindari níanaindari faiqaqá ániufaqa Yeerusareenni ániqau. Misá anirée Yeerusaree máqannaasa irámmiriqa qiqau. ²Ínni Yuda máqanna karaambáíqaiqianinafa kambíqaina, yámaqusanaki fee máridano fee

maasá qeeqá maqúsai níanai márídaqa narí karaambáiqá máqooqoo fásau irafufaqa qáfamáseeqa mi-faiqínara dúfi dúfi qímamaqarara ánídaqa.

³ Miqí qufanoo rakísirafa Eeroodeefa mi-ufána iriséenoo maa-fuka karaambaiqáfa qíní maqa máaqa máraandoo qímaseenoo áranaqoofanoo taútinau. Tautúmasoofaqa Yeerusaree máqannaasa misá aiqáma náaquqanau. Misá Eeroodeenara rufíaqau. Fúka karaambaiqa namufaqa maasá faqa dárúandoo qímasoofanoo náaquqanau. ⁴ Eeroodeefa tautúmáseenoo aiqáma amaana máqasaa rakísimarusa misá úriqararausá kai Ánutuna sándufara írimarusa faqa aiqáma suqú quqáseenoo irámmirinoo qinau. Tamummáqarasa ákarakinaana yámaqusanai fee Ánutuna ásauku mundírafa kambíqaannoo fee qufaqa misá qiqau. ⁵ Yuda máqa máaqa Beetareeqeemma máqusaki kambíqaannoo. Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai maaqí qímasee qímaqoofa Beetareeqeema máqusara ákara rúmaqoofa márídanoo.

⁶ Ínni Yuda máqannaaki káqikaa maqusa áuqu Beetareeqeemma márídanoo kásooqaqee áuqu firaa maqusa úriqarara maqusa máríannoo.

Mi-kaqikaa maqusánakiqari karaambáiqá firaafá kambíqafinoo máríannoo.

Mifá qíní Ánutuna faiqí ánaasee Isaraee máqannaasa rakísinnimaqáannoo.

Mi-ufána Ánutuna tamummáqara fasiqa qímaseenoo ákara rinau.

⁷ Eeroodeefa mi-ufána iriséenoo fásau ásaana rímarusa qumée náaramma quqáseenoo irámmirinoo qinau. Mi-fasauná ínnée indaarú qáfoofanoo kambíqoo kamuqoo miná óosanara idaaqamásee andeeqásee qímaqimiaqee qinau. ⁸ Irámmiriséenoo misá niqíqáidanoo únna qímaseenoo qímanniminoo qinau. Ínnée Beetareeqeemma máqusai óonu mi-faiqínara ámiqiuqanna másee randásee paqúrimásee óonurandee anirée qíní faqa qímaqimifaqa qínée faqa miqí kai íqa óonu amooqianáura. ⁹ Mifá miqí qufaqa misá fíndimeeqee Beetareeqeemma máqusai fiqau. Aanái fímarufanoo fásau fannoo aaná amummaqa uqannífiqanau. Mi-fasaufá misá náriqa maqúsai súani óosanaindari márídaqa qáfoo fásau fa kai mi-fasaufá kai nífiqanoo fífiufanoo faiqi ánaaqi máruqoo miná amummaqa kásoo inoo márínanau. ¹⁰ Misá mi-fasaufá faiqi ánaaqi máruqoo kásoo inoo márúfaqa qáfamaseeqa nímuqusa idaaqufaqa nímudaani itairí fufaqa susúmamaqau. ¹¹ Misá óonureeqa máaqaki kéeqafufaqa faiqi ánaaqi káqikaaqóo afeekaíkinoo narí ánoona Máriana faqa márúfaqa íreeda rufía rufía ídaqa óoru kéeqafi qáfaqau. Mi-fasiqáusa náaquqoofaqa óoqumarífufaqa nóorindari maqásaa kummára máfufaqa amooqímamaqaida susúmamaqau. Misá Yísunara amooqímaseeqa karaambáiqá nímimaru ainaina minámmamíqau. Sía

káiqueesa nímimaruna Yísuna ámiqau. Ámiqira ainaina idukúsee kóora munnimma aabaá kai ámiqau. Kaifáa áfundimaru saqari anoona makáqa anoona fooqána misá miná faqa aabaá ámiqau nári maqúsai firaa feefaurummámaree ánuuna máree míni aabaá ámiqau. Kaifáa moo sáqari anoona áfundi máruna faqa, mandéefana anoona fooqáafa miqí kai íqa aabaá miná ámiqau.

¹² Miqímmasee márufanoo qainá nífu nároofaqa Eeroodeefa márinnai sía kafáa anirandée fuaqa. Ánutufa miqí qufaqa misá moo áatata qumeé nímaaqá fiqau.

Eeroodeena ásaukukiqari Isipa máqusai sandánau.

¹³ Fásau ásaana rímarusa misá fufanoo Ánutuna qangiroo moó fannoo Yooseefaana qainásaa áfunnáreenoo qinau. Eeroodeefa faiqi ánaaqiara randásee rutúkirara qídaqino. Anée faiqi qísanoosa nífiqeenana Beetareeqeemma máqusara rufíasee Isipa máqusai óonu márínaqa kásooqaqee qínée qíanana óoqurandee úrua. ¹⁴ Miqí qufanoo Yooseefaafa fíndifino eendámuqusai faiqi qísanoosa nífiqeenoo sandéeno Isipa máqannai óoquree márinau. ¹⁵ Eeroodeefa káqi márufanoo minní márinau. Maaqi qímasee Ánutuna óoqeenáa ufa narí tamummáqara fasiqasaa qímaqoofa ánoona kambíqanau. Maaqi qímasee mi-fasiqáfa qinau. Qínée qeeqá qímaaku Isipa máqanaindaraana áaraanauranoo qinau.

Eeroodeefa faiqiuqáindi rutúkinau.

¹⁶ Eeroodeefa fásau ásaana rímarusa nífeesida márúsiyanoo ákaru qímasee moo áatata fífufanoo Eeroodeefa minára írinoo áranaqeenoo sía káiufanoo narí firisuaiqáuqa niqiqoofaqa misá Beetareeqeemma máqusa faqa dínni dínni márusa faqa akoonaiqí ánaaqi kai aiqáma rutúku taikánau. Eeroodeefa fásau ásaana rímarusara mi-fasaunára irámmirusara minára óonu máfi iriséeno faiqi náridaqa Yísuna faqa áruaqeera mináramma írinau. Minára irisée qaara aukuaana márarausa faqa qámbaana aukuaana márarausa faqa ánaaqi maqee máqarausa faqa minára iriséeno akoonaiqí kai aiqáma rutúku taikánau. ¹⁷ Faiqi ánaaqi aiqáma rutúku taikásoofanoo Ánutuna tamummáqara fasiqa áuqu Yeereemaia miná ufa ánoona kambíqanau. Mifá qinau.

¹⁸ Ínnee íriaqa, Ramma máqusai ánaaseeuqa ufa ánoona kambíqaannoo.

Ikífaafau faqa fáaqa fuísee faqa máriannoo. (Yuda máqannaa anaaseera Raseerana áraamummaakee qímariaqau.)

Raseerana áraamummaaka nári faiqi ánaaqiara ikíraqeefara moosá anirée núqa máseeqa idaaqídaaqa máseeqa misára dóo taikáaqee qífaqa síamma írifara.

Misá nímuqusa mandáiki márifaqa miqíqqa márídaqa misá
 faiqiuqáindi sía máriafaqa miqídaqa.
 Tamummáqara fasiqa ufa miqí qímasee ákara rinau.

Isipa máqusaindari óonurandee áninau.

¹⁹Yooseefaafa Isipa máqusai káqi márufanoo Eeroodeefa kuqufufanoo
 Ánutuna qangiroo moó fannoo Yooseefaana qainásaa áfunnáreenoo
 akooqóo qímaminau. ²⁰Fíndifi dóo fúa. Faiqi qísanoosa nífiqee kaifáa
 Isaraee máqusai óoru fúa. Óoqai faiqi áriraru fasiqafa dóo kúqinoo.
²¹Miqí qufanoo Yooseefaafa írinoo faiqi qísanoosa nífiqeenoo kaifáa
 anirandéeno Isaraee máqasaa óoru finau.

(Isaraee firaa maqa maaqa márunki minakí dínni atinai Yuda máqa
 máaqa márínau.)

²²Yuda máqasaa óonureenoo Eeroodeena miná ámaaku áuqu Aakeerausifa
 dóo mifá narí ákoona aináina afapíta qumáreenoo rakísirafa márínau.
 Yooseefaafa minára iriséenoo rufíee marínau. Qainásaa áfunnároofanoo
 Isaraee máqa máaqa dínnatinni Karíree máqa máaqaki óonu marínau.

²³Miqóo káqikaa maqusai Nasareeteenní náaruara márínau. Miqí qunára
 Ánutuna óoqai máru tamummaqara fasiqauqa misá ufa kambíqanau. Yísufa
 sía kambíqoo kamuqoo óoqai maaqí qímasee minára ákara ríqau.

Misá minára Nasareetee fasiqa fee qifáranoo fee qíqau.

Yoohaneefa nammári nímimarufa qímannimi ufana.

(Mareekoo 1:1-8; Ruka 3:1-18; Yoohanee 1:19-28)

3 ¹Yísufa kumaaráa márufanoo mi-fasannái Yoohaneefa nammári
 nímimarufa kooroomáfinoo afeekaikámaseenoo Ánutuna ufa
 faiqí ánaasee maqúsa maqusa qímanniminoo ninau. Yuda máqannaasa
 aadána máqannai faiqí óodaa márunnai Yoohaneefa miqóo óonureenoo
 qímannimímarínau. ²Mifá maaqí qímasee fuki faakí qídanoo
 qímannimímarínau. Ánutuna quqúsa qúsasaa ínnisaa ititáfuannoo. Minára
 ínnée aiqámausa ínneeqa mandáinainara quqásee quandáfina Ánutufinnai
 nóori ubeekaaqa. ³Yoohaneefa miqí qímasee qímannimímarufanoo
 óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqa Eesaia mifá qímaqoo ufafa ánoona
 Yoohaneenakí kambíqanau. Mifá maaqí qímasee ákara rinau.

Faiqí moó fannoo faiqí sía márunnaindari aadána máqannaindari
 ufa fífí qímasee faiqí ánaasee maaqí qímasee qímannimidanoo.

Karaambáiqá ániñifeera miná aaná afisúaqá. Aaná eendírana
 andeeqásaifanoo karaambáiqá fúani.

Miqí qímasee ákara rinau.

⁴Mi-fasiqáfa Yoohaneefa qamunna sía ámiqirana afisímarínau. Aadaiká
 aadaikírafa kamméera kísaaqa asausínnai áuqirana afisírafa nímarínau.
 Tamummáqara fasiqa naanna rámasee miqímmasee márínau.

(Kamméera fannoo firaa aandau qóosara foora máridanoo. Asausí kísaaqandauqa márúna miná marasée sufusee qamunna áuquqatee afisímárikau.)

Yoothaneefa aandáu apatannái qamunandá rafáaqafu rumbánau. Miná nárana sía nárana uqanna. Ookasaasá ánoona faqa káasau oofaafana faqa miná áuqu pándaaqa oofaafana miná kai néemarinau. ⁵Misá Yeerusaree máqusanaasa faqa Yuda áfumakinaasa faqa Yooradanna námmaryi dínni dínni afainni márúsa faqa aqáma Yoothaneefa márúqoo súqiqa márída Yoothaneena ufa írimariqau. ⁶Súqumaraidaqa misá nári mandáinainara akooroomáseeqa minnísarara kooroo qímarufanoo Yoothaneefa nammárikí rafúsu ooqu marinnímaqasee márúfaqa rúmannimaqoofaqa nammárikíqari fíndifíqau.

⁷Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Sadikai ámaana ufa qímariasa misá faqa nammári márarara aniroofanoo Yoothaneefa níqidanoo qímanniminau. Ínnee sakáni faiqi ukadiqa faiqi námuara foora nári náriranara rufíamaree sandée máriafanoo. Yáfee ínnee qumeé aaquqímannimaqáifaqee ínnee Ánutuna áranaqaranara rufíamareeqa únna qímasee nammári rúmannimaqaannanara qínísaa mandaaqéefaree. ⁸Ínnee kúqaa naundurá quandárasee márídaqee. Únna qímariafanoo. Andeeqára óosana máraifaqa qáfeeqa ínniara kúqaa naundurá quandárasee qianáura. ⁹Yoothaneefa kaifáa qímanniminau. Ínnee ínneeqara maasá Abarahaana áiku ásauku márídaqee sía Ánutufa dárúannoo fee qímariasa. Maasára ámiqirausee qímariasee qímariafanoo. Míqí qímaria ufana sía qiaqa. Qíní ufa íriaqa Ánutufa máa fífau óoniqara qínanoo amaná Abarahaana áiku ásauku kambíqeeffaranoo. Nánaree ínnee fífau maasá Abarahaana áiku ásauku márídee qída fee. Fífau faafau ufa dapi ufa qímariafanoo. ¹⁰Dóo Ánutuna saasúnara foora saqári átuka atekárara rauqíaqee ídanoo. Sía naundurá quandáinausa Ánutufa nárirafa qúsandaannoo. Yásaqari fee sía andeeqásee qaqamma írainafa kudi saqari Ánutufa miná ateká idáraannoo.

¹¹⁻¹²Kúqaa qínée Yoothaneesa nammári kai ínni rúmannimaqaida. Ínniqa mandáinaina minnísee Ánutuna ufamau fíranara koorooíanifeera fífau nammári kai rúmannimaqaida. Kásooqatee qíní qínaaqiannai móo fannoo kambíqaannoo. Mífá qíní úridaaqaraannoo. Qínée óoreeqárausa miná ámeemaanai márianaura. Náqimmásee fee qínée miná dadaaqianáuree mífá firaafá qíní faqa úridaaqararafa márídanoo. Mífá sía fífau nammárinnai kai ínni óoqumarinímaqaaannoo. Mífá Ánutuna káaqa aréenara marauna ínni náakunnimaqaannoo. Mífá kudimakírana idáqaanifeera idánnai faqa ínni rúmannimaqaannoo Yoothaneefa oofáafana kíkíqa úsuna maa-maqánasaaqaraasara qídanoo qinau. Ínnee Yísuna ásaukuki faiqí ánaasee oofáafanara foora dóo márídaqa. Káqikaqáo utitíqamanniseenoo miná adi fuaqá áquannoo. Ánoona narí

maréeqeenoo narí máaqaki quqáseenoo ánaaqmaara mandóosana máree maríasa idáraannoo. Idá firaaná sía dimbéemari idanaki áraannoo.

Yísufa nammári mároo ufafa.
(Mareekoo 1:9-11; Ruka 3:21-22)

¹³ Mi-fasannái Yísufa Karidaiaandári qumuréenoo Yooradanna námmani afainni Yoohaneefa nammári rúmamaqaanifeera qúminau. ¹⁴ Qumuroofanoo Yoohaneefa sáa qímaseenoo Yísuna qímaminau. Qinée aní nammári rúmamaqaananoo síamma amanaikíannoo. Anée qiní rúmaqimaqainanoo amana máriannoo.

¹⁵ Miqí qufanoo Yísufa maaqí qímasee qímaminoo qinau. Maqee káqi rúmaqimaqaa, Ánutuna ufamau kai fidaqa maaqandá andeeqáanauranoo. Miqí qufanoo Yoohaneefa írinoo eedóo qímaseenoo Yísuna nammáriki ukúqnamáseenoo mara uqéeranau.

¹⁶ Yoohaneefa Yísuna nammáriki óoqumari ámaqasoofanoo nammárikigari fíndifufanoo mi-karí kai innaarúna rakéeufofanoo Ánutuna náaquqara andeeqára máraquna fannoo Yoohaneefa qáfoofanoo nakipurúnara foora mámbufanoo qumuréenoo Yísunasaa quqánau.

¹⁷ Quqámáfufanoo innaarúnaindaraa ufa maaqí qímaseenoo akooqóo Yísunara qinau. Maa-fasiqáfa káaqa qiní qímuqusira qímaaku márifaqa minára qiní qímuqusa asooaifaqa susúidaqa.

Sadannafa Yísuna amanúfafa.
(Mareekoo 1:12-13; Ruka 4:1-13)

4 ¹ Miqóoqari nammári mara máreenoo Ánutuna maraquana fannoo Yísuna rarisámeeqeenoo fífaufau saqanna aadána máqasaa óonikinau quqásoofanoo márinau. Sía fífaufau. Áfaannauqa firaafá amanammásee qáfaanifeera quqásoofanoo márinau. Óonu márufanoo áfaannauqa firaafá Yísuna amanammásee qáfaanee qímaseenoo aniréenoo maaqí qímaseenoo amanammásee qáfanau. ² Yísufa sía nárana márufanoo, qaara fasiqa níku nísauku taikásee eendá faqa fáasaana faqa áiqaróofanoo áararanau. Miqímmasee fáasaana taikóofanoo firaaqóo áararoofanoo kudoosaápanau. ³ Kudoosaápee márufanoo áfaannauqa firaafá mandáinainara amanammásee qáfarara aniréenoo Yísuna qímaminoo qinau. Anée kúqaa Ánutuna ámaaku mári inána maaqí qímasee kooroo ínaqa qáfaa, maa-onísara qínanoo féemu kámambinana náinanoo ámuau ínaqa qáfaa. ⁴ Yísufa iriséenoo áfaannauqa firaaná qímaminau. Ánutuna ákarakina minára maaqímmínnoo máridanoo. Faiqí nárana kai miná kai námasee sía amaná márífara. Ánutuna óokinaa ufa námufaqa námaseeqa néeqa amaná márifarano. Qinée miná Ánutuna ufamau kai fuanáura. Aní ufa síamma írianaura.

⁵ Miqí qufanoo áfaannauqa firaafá Yísuna áfiqeenoo Yeerusareenní amaana máqa, Isaraee máqannaa náaquqara firaa amaana máqa

meeráqoo sandáaqai márúna miná ataufakaaqá faakána kísaaqa atisaa múru quqásee qímaminau. ⁶Kúqaa anée Ánutuna faiqi fee sía fee. Kúqaa Ánutuna faiqi mári inána maaqóoqari rafúsakinana maqásaa meemái áqufinaqa aiqámausa aní qáfaaqa Ánutuna ákara moó minára maaqímminoo máridanoo.

Ánutufa narí qangiroouqa niqiqáinaqa misá nísauku quffqisaifana minásaa áqufinaqa rafúsifaranoo, sía óonisaa áiku rupáurinnaranoo.

Minára anée maaqóoqari rafúsaki áqufinaqa misá aní dadaaqífana sía maqásaa árinnaranoo. Faiqí ánaasee qáfamásee kúqaa anée Ánutuna ásauku mundíra fee qífaranoo.

⁷Áfaannauqa firaafá miqí qímasoofanoo Yísufa qímaminau. Ánutuna ákara kafáa maaqímminoo máridanoo.

Anée aneenná karaambáiqá Ánutuna sía amanammásee qáfeennaranoo. Sía uqanna.

⁸Yísufa miqí qímasoofanoo áfaannauqa firaafá miná iriséenoo káqi afeekaikámaseenoo Yísuna kafáa áfiqamareenoo áaqana kísaaqasaa áfiqee múruseenoo aiqáma maqa maaqa maqúsa maqusa misá nári aréenaranaki márúna Yísuna uqafíqaseenoo qímaminoo qínau. ⁹Anée maqásaa óorindari rupáitamafinana qíní Ánutusara foora qimooqínaqa qínée maa-aiqama ainainná uqafíqasaunnana aní kaimmámianaúra.

¹⁰Yísufa mi-ufána iriséenoo kaifáa qímaminoo qínau. Sadanna sée máree fúa. Anée íria. Ánutuna ákara moó maaqímminoo máridanoo. Ínnee ínneeqá Ánutuna kai amooqiaqa. Karaambáiqá Ánutufa mifá qínnandee kai iqa. Qínée miná ufa káimma írianaúra.

¹¹Yísufa miqí qímasoofanoo Sadannafa quqásee finau. Fufanóo qangiroouqa Yísufinnai qumuréeqa nárana aina ámidaqa ámiqi ámiqiaú.

Yísufa narí saika óosana ároo ufafa.

(Mareekoo 1:14-15; Ruka 4:14-15)

¹²Mi-kamusaqá rakísirafa Eeroodeefa Yoohaneena nammári rúmannimaqee márúna karabúsakina rumbá quqánau. Yísufa minára iriséenoo Karidaia máqusai finau. Miqóo óonureenoo káqikaa maqusa moo áuqu narí maqúsaí Nasareetee, miqóo óonu márúna. ¹³Káqikaaqóo miqóo márúnoo quqáseenoo Kapeeranauma máqusai Karidaia fáruma átinni mi-maqsánai óoqu marínau. Kapeeranauma máqusai Seepuruna máqa máaqa faqa Napatari máqa máaqa faqa miqóo Kapeeranauma máqusa máridanoo. ¹⁴Yísufa Kapeeranauma máqusai óoqu márufanoo Ánutuna tamummáqara fasiqa áuqu Eesaia, miná óoqeenáa ufa ánoona kambíqanau. ¹⁵⁻¹⁶Mifá qínau.

Seepuruna máqa máaqaki máriasa faqa Yooradanna námmani dínnafai máriasa faqa farúma dínni, ooruku námmani dínni

qámabaana maqa máaqaki máriasa faqa Kariree máqa maaqaki ánaamuru óosana óosana máriasa faqa ínnée aiqáma faiqí ánaasee asukunakí máriasa maqee káaqa qárana qáfeefaranoo. Kúqiranakiara foora asukunaki máriasa ínniki maqee káaqa qárafa radíqifinoo máriannoo.

Tamummáqara fasiqa miqí qinau.

¹⁷Yísufa Kapeeranauma máqusai óoqu máridanoo maa-ufána óosana arasée faiqí ánaasee maaqímmasee qímannimímarinau. Innaarúna ququsa adeedíranoo máridanoommi, ínnée ínneeqa mandáinainara maqee kái aupúree quándakiqa Ánutuna óorinni nóori quandáaqa.

Noodáanna máree márusa náaroo ufafa.

(Mareekoo 1:16-20; Ruka 5:1-11)

¹⁸Yísufa Kapeeranauma máqusai máridanoo moo fáasaana Kariree fáruma áfaiqara fídanoo qaara fasiqa narí qísafasaasa paqúrinau. Miqandá núqu Peetooroosa Andurusa máriqau. Miqandá firaa pateeuqa nammáriki áqimariqau. Misá noodáanna kai árimarusa máriqau. Misá aináina dóo mi-ainainná faqaasa máriqau. ¹⁹Yísufa miqandá paqúrimásee qímanniminoo qinau. Ínneeqara qiní faqa ániaqa. Ínneeqara maqee maqee noodáanna máree máriaqanda máriafanoo qiní faqa aniréeqa faiqí noodáannara foora maréeqee Ánutuna quqúsaki quqéefaranoo. ²⁰Miqandá mi-ufána iriséeqa narí pateeuqá ainaina faqa quqásee fíndimeeqee Yísuna faqa fiqau.

²¹Yísufa miqandá nífiqeenoo miqóoqari farúma áfaiqara fídanoo mooqára narí qísafasaasa paqúrinau. Miqandá núqu Yameesa Yoohaneesa miqandá níkoona áuqu Seebeedi. Sía nammári nímimaru Yoohaneefa márinau, miná amaráfa márinau. Miqandá narí níkoona faqa kanúqaki óoqumaridaqa fáfaa eendáki narí pateeuqa nammáriki áqusee noodáanna maráanee qídaqa deedaqímaríqau. Misáúqa faqa noodáanna ainainirana faqaasa máriqau. ²²Yísufa náaramásoofaqa miqandá fíndifufaqa narí kanúqa faqa narí níkoona faqa minnísee Yísuna faqa fiqau.

Káirree máqannaasa aurírausa andeeqánnisoo ufafa.

(Ruka 6:17-19)

²³Mifá Karidaia máqa máaqa aiqáma fíqu fíqu inoo nídanoo innaarúna ququsara fúka ufa qímanniminoo ninau. Aurímarusa faqa óosana óosana ainaina máree márusa faqa teeroouqée márusa faqa idaaqamánnimaqee márianu. ²⁴Miqí márufanoo miná áuqu aiqámai daráaninau. Siria máqannaasa faqa aiqáma íriqau. Iriséeqa ámiqi márusa misá aiqáma óosana oosana aurirana maree marúsa faqa káaqa nídafi marúsa faqa faiqí fuéena naundurái kéeqeemarusa faqa fuséenasana narí marúsa faqa níku nísauku aadánusi márusa faqa aiqáma Yísufinnai máraida múnú

quqée márufanoo Yísufa andeeqánnisee márinau. ²⁵Mifá maqúsa maqusa fímarufaqa faiqí ánaasee moómoo suqúmaree miná faqa fímaríqau. Karidaia máqa máaqaindaraasa faqa qísaukuqara taikásee maqusa márúnaki márusa faqa Yeerusaree máqannaasa faqa Yuda máqa máaqa afumáki márusa faqa Yooradanna námmari dínnaifai márusa faqa suqú maree miná faqa fiqau.

Ámuaqunamusaa máridanoo qímannimu ufafa.

5 ¹⁻²Mi-fasannái mi-aukuanná Yísufa faiqí ánaasee moómoosa narí faqa fímarusa níqafamáseenoo qufaqa káqikaa ámuaqunamusaa óoru narí faiqi námufaqa faiqí ánaasee faqa fíqu fíqumma óoqu marífufanoo ufa máa qímaria amaana ufana qímanniminau.

Ánoona asasirafa.

(Ruka 6:20-23)

³Faiqí moó fannoo naríara qínée qeeqára sía amanaikídee qímasee dadaaqí marífa dadaaqínaqa minánnai kai andeeqásee márianauree qímarífa mifá uqanna ánoona asasiranaki máridanoo. Innaarúna ququsara Ánutufa ámianínnanara asasídanoo.

⁴Nóori runúsee soofarí maríasara foora márífa narí áaqaranara faqa faiqí ánaaseera faqa irisée óori runúsee márífa mifá uqanna ánoona asasiranaki máriannoo. Ánutufa ámiqi ámiqirana ámianinnanara asasídanoo.

⁵Reendeení maríasa misá uqanna ánoona asasiranaki márífaranoo. Ánutufa narí innaarúnai qúmiasana nímianinnanara asasídaqa.

⁶Faiqí ánaasee andeeqásee Ánutuna íriranamau firaa íriranara aiqáma írirana arusée úriqarara íriranee qímasee mi-maú fímariasa misá uqanna ánoona asasiranaki máridaqa. Ánutufa misá dadaaqínaqa mi-maú kai fifáranoo. Minára asasídaqa.

⁷Niqoónausara qimudágo qímasee nífauee máriasa misá uqanna ánoona asasiranaki máridaqa. Ánutufa misára faqa qimudágo qímasee nífauma nímaqaaninnanara asasídaqa.

⁸Ánaaqi faiqíara foora nisakadiki sía ikairí márísa misá uqanna ánoona asasiranaki máridaqa. Ánutufa narí óori faqa narí márirana faqa uqannífiqaaninnanara asasídaqa.

⁹Tínoo taanóo rirana uqéeraafaqa asooárana nímida faafaa qímariasa misá uqanna ánoona asasiranaki márífaranoo. Ánutufa misára qíní faiqi námú fee qíaninnanara asasídaqa.

¹⁰Ánutuna íriranamau firana akiaqara nárinausa misá firaa asasiranaki márífaranoo. Ánutufa narí innaarúna ququsa nímianinnanara asasídaqa.

¹¹Faiqí ánaasee qíní dúqu saara ínniara fídiaqaaidaqa náridaqa mandáikamánnimaqaidaqa óosana óosana mandáinainara ínniara únna

qímarifaranoo. Miqífaqa ínnée ánoona asasiranaki máriaqa. ¹²Qiní ufa saara árirana ákiaqara Ánutufa innaarúnnai firaa feefaurutia quqánnimaqaifanoo máridanoo. Minára irisée sía nóori runúaq, firaaqóo asasiaqa. Sía ínni kai nárirafa máridanoo. Óoqai Ánutuna tamummáqara fasiqauqa faqa miqí kaimmídaqa nárimariqau.

Ooruku anoona faqa káaqa qárana faqa mi-ufáfa.

(Mareekoo 9:50; Ruka 14:34-35)

¹³Qinée sía fifau ínni maa-ufána qímannimidaqa. Ínnée qiní ufa írimariasa maa-maqa maaqánasaa oorukuara foora máriafanoo faiqí ánaasee aiqáma adíafaamánnimaqaanifeera. Ínnée qiní maa-ufána rukíai faqa faiqí ánaasee yái fee adíafaairana paqúrifaree. Ooruku indéemariasa ámiqira ooruku indasée máaqaki quqáidaqa. Mandá ooruku indasée qáfaafanoo mandáikifaqa dóo áqusaafanoo madaapeekámmidanoo. Ínnée qiní maa-ufána rukíeeqa mandá oorukuara foora márifara, mandá oorukuara foora madaapeekí áqusaifaqa márifara.

¹⁴Ínnée qiní ufa írimariasa maa-maqa maaqánasaa qóomara foora máriafanoo. Maqúsa moó fannoo áaqanasaa máridanoo faiqí ánaasee aiqámausa arumundári qáfaqa sía kukéeqanoo máridanoo, akooqóo máridanoo. Ínnée qóomara foora miqíkai íqa, káaqa qáidaqa akooqóo máriafanoo, qáidaqa arumukí faqa káaqa qéemariafanoo. ¹⁵Faiqí moó fannoo rambi qumbíseenoo sía kukéeqarannai quqáni, uqéeraraqoo quqáqainanoo aiqáma máaqakinaasa faqa káaqa qámannimaqaannoo. ¹⁶Ínnée miqí kai íqa rambi fooqána niquóonusaki káaqa qámannimaqaifaqa misá ínni andeeqáranara qáfamásee quandáfinaqa ínnéeqa innaarúnnai níkoonara susúiaqeera.

Mooseena sándufa koorooú ufafa.

¹⁷Ínnée íriaqa. Mooseena sándufa írimariafa faqa níkoona tamummáqara fásiquauqa ufa írimariana faqa, sía miná rukíararau qúmidaú. Mi-ufáfa ánoonaikianifeera qinée qúmidaqa. ¹⁸Simaí, qiní ufa íriaqa innaaarúna faqa maqá faqa firaa ainaina máridanoo. Mooseena sándufa faqa firaa ufa máridanoo sía dauní taikáannoo. Áti faqa káqikaafa faqa sía uqanna taikáannoo káqi uqanna máriannoo. Mooseena sándufa fifi inoo ánoonaikinnaqoo miqóo innaarúna faqa maqá faqa mi-sandufána faqa dóo miqóo kai taikáannoo. ¹⁹Faiqí moó fannoo Mooseena sándufa aiqáma múduka uqéeraidanoo áti kai rukíainafa faiqí moó aakápeenoo anée faqa miqíannee qínafa mifá innaarúna máqusa uréeqarafa máriannoo. Faiqí moó fannoo Mooseena sándufamau fídanoo naakápainafa mifá innaarúna maqusa úriqararafa máriannoo. ²⁰Ínnée íriaqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa misá írirafa sía andeeqánoo máridanoo sía uqanna innaarúnnai

fifáranoo. Ínnee faqa ínneeqa andeeqára óosana misá nimana kái óoreeqáqa márídaqa sía amaná innaarúnai fifáranoo. Ínni andeeqára márirafa misáindi firaqóo óorinaaqaramásee márínaqa ínnee amaná innaarúna ququsaki fifáranoo.

Áanóo íranara Yísufa qímannimu ufaa.

²¹Yísufa káqi qímannimidanoo qinau. Maasá Yuda máqannaasa qikeeku qikaaku ufa maaqímmينوo márídanoo. Sía ínnee faiqí náruannee qímasee kuqá náruaqa. Yá fee faiqí moó fannoo faiqí náruannee qímasee kuqánnárinafa kóotai márídana ufa máreennaranoo. ²²Mi-ufáfa miqímmينوo márifaqa qinée minára maaqí qídaqa. Yá fee faiqí moó fannoo sía firaa ainaina káifau kóota márídanoofau, fifau narí ákaqaafasaara áanóo ínafa maqúsai kóotaki ufa máraannoo. Yá fee faiqí moó fannoo fifau narí ákaqara fúrufarammidanoommifoo qínafa mifá firaa kootaki márídanoo ufa máraannoo. Yá fee faiqí moó fannoo fifau narí ákaqara mandá ufa qímamaqainafa karaambáiqá márinnannai óonuraina aní idáki mara áquandoora. ²³Yísufa moó ufa qímanniminu. Ínnee ínneeqa Ánutuna ámira ainaina aandáu fee óoni fee nána ainaina fee Ánutuna ámianauree qímasee amaana máqaki múnuseeqa ínniqa nikeekú nikaakú Mooseena sándufa áfaqaidee qímasee ímarundee íqa, Ánutuna ámianee qímaseenana aneenná ákaqaafasaa faqa aní áqiranara irisée sía káqi Ánutuna ámiaqa. ²⁴Aandáu aina miná quqáseeqa óonurandee ínneeqa níkaqaafasaa faqa moodáaqoo ufa qímaseeqa reendeenámma fínaqa dóo miqóo kai aandáu aina Ánutuna qaindásaa quqáa.

²⁵Yísufa moo úfa maaqí qímasee qímannimidanoo qinau. Faiqí moó fannoo aníara mandáikamaqimaqaannee qímasee aní kóotai áfíqee fínana aanái múnú dauní andeeqá taikéenana áqoondikia. Sía andeeqá taikáinanoo aní maréeqeenoo kíapana múnú ámiannoo. ²⁶Mifá ani maréeqee firisuaiqá áminanoo aní rumbáannoo. Simaí, qiní ufa íriaqa. Anée rumbáranaki márinnanoo aní numóo akiaqa aiqáma uqanna taikáfinana mi-karí kai misá aní idukú aiséefaranoo.

Faiqí ánaasee úmmuarira ufa.

²⁷Maasá Yuda máqannaasa qikeekú ufa maaqímmينوo márídanoo. Ínnee sía moo fásíqa ánaaqa úmmuariaqa. Mi-ufáfa miqímmينوo márifaqa qinée minára maaqí qídaqa. ²⁸Faiqí moó fannoo sía ánaasee máreennara káqi afu kai qáfainnara áaqoo kai óonu máfi írinnanara minára Ánutufa dóo úmmuarammiaanoo qíannoo. ²⁹Aneenná ásauku uqannai áfu áaqoo fannoo aaná andeeqásee márinnanookáqi rúnna aní maréeqeenoo káqi rúnna mara ubeekáidanoo quqámaqainnana mandá áinaina maráannee qínana mi-aaqoo afúna aunúsee dimbása. Moodáa afu áaqoo taikáfinanoo aiqáma afaaqa káqi

márinanoo idaaqámmianoo. Aiqáma afaaqa Ánutufa idáki áqusainanoo mandá máriannoo. ³⁰ Aneenná ásauku uqannai ásauku fannoo aaná andeeqásee márifanoo káqirunna aní maréeqeenoo káqirunna mara quqámaqeenoo mandáinaina maráanee qínana mi-asaukúna ateeá áqua. Moodáa afaaqa áti taikáfinanoo aiqáma afaaqa káqi márinnanoo idaaqámmianoo. Aiqáma afaaqa Ánutufa idáki áqusainanoo mandá máriannoo.

Faiqí ánaasee minnísara ufa.

(Mataioo 19:9; Mareekoo 10:11-12; Ruka 16:18)

³¹ Maasá Yuda máqannaasa qikeekú qikaakú ufa maaqímminoo máridanoo. Faiqí moó fannoo narí ánaaqa minnísanauree qímasee sía fifau minnísannoo. Papiqasáa maa-anaaseefá qíní qínaaqa máriuna dóo minnísееq miqí qímaseenoo mi-papiqánasaa ákara rúmeeqeenoo mi-anaaseená ámiannoo. Amiséenoo dóo aqiqáannoo. ³² Mi-ufáfa miqímminoo máridanoo, qinée Yísusa minára maaqí qídaqa. Faiqí moó fannoo narí ánaaqa aqiqée maríana sía úmmuari mari anaaseena ámiqimari anaaseena fifau aqiqée marífa mi-fasiqáfa narí ánaaqa maréeqeenoo úmmuariranaki quqáidanoo. Quqásaiфанoo faiqí moó fannoo mi-anaaseená máraifa mífá faqa úmmuarammidanoo.

Ufa rukíarana faqa nimana aqiqáranara faqa mi-ufáfa.

³³ Maasá Yuda máqannaasa qikeekú qikaakú ufa maaqímminoo máridanoo. Faiqí moó fannoo Ánutuna áfusaa aináiniani qínafa kúqaa mi-ainainná ía. Sía Ánutuna áfusaa únna qía. ³⁴ Mi-ufáfa miqímminoo máridanoo, qinée minára maaqí qídaqa. Sía Ánutuna áfusaa ufa afeekaikámandee ásauku uqéeraaqa. Sía mi-oosanná áraaqa. ³⁵ Sía innaarúnaira qímasee amana aqiqáa. Miqóo Ánutufa ufaqíra qári miqóo úfíqinoo máridanoo. Sía maa-maqa maaqánara qímasee nimana aqiqaqa. Maa-maqa maaqánakina Ánutufa áiku rámaqai maqa maaqafa máridanoo, náaquqáni sía nimana aqiqaqa. ³⁶ Sía Yeerusareera qímasee nimana aqiqáaqa. Yeerusaree firaa karaambaiqa Ánutuna maqúsa máridanoo, qímasaida qímariana minnísaaqa. Ínneeqa níkiqa kíkíqa ususaida nimana aqiqée maríana sía miqíqa. Ínnee amanée ínneeqa kai moó fannoo éekara níkiqa áuqida fee moó fannoo dundúqarira níkiqa áuqida fee, sía amaná áuqifara. Ánutufa kaimmáuinau. Náaquqaani sía nimana aqiqaqa. ³⁷ Minára ínnee eedóo qiaqeera eedóo kai qiaqa. Ínnee qáo qiaqeera andeeqásee qáo kai qiaqa. Anée moo áinaina kíkíqa úsinana aneenná ámuqusa óokiari mandáinaina márínakiari moo áinaina kíkíqa ususée únna qiananoo.

Ákiaqara ákiaqara qíra ufa.

(Ruka 6:29-30)

³⁸ Óoqeenáa Mooseena sándufa maaqí qímaqoofa márída qinée íridaqa. Faiqí moó fannoo mooná afu dimbáqai faqa, faiqí firaasá ufa qímasee miná

áru fasiqana narí áfu dimbéefara. Kafáa moó fannoo ásaukusamu moo óori árifanoo áfai rufidifaqa faiqí firaasá ufa qímasee áru fasiqana narí áfai rufidifaranoo. ³⁹Mi-ufáfa miqímminoo márídanoo, qínée Yísusa minára maaqí qídaqa. Moó fannoo mandáikammamaqainana anée sía kaifáa quandáfi narí mandáikammamaqáa. Moó fannoo aní aapaasa árinana sía áanóo ía, sía qáoo qía, dínni faqa kai quandásainanoo dínni faqa áruani. ⁴⁰Faiqí moó fannoo kóotai aní áfiqee múnuseenoo kóotammamaqáseenoo aní siuta raipáqu márainnana sía óori runúa, moó faqa ámiqirana raipáueeqee káqi aabaá miná faqa ámia. ⁴¹Faiqí moó fannoo qafee faqáa fee sundía fee kíapa fee aníara qíní faqa qíní aináina faqa sía feefaurú ámianaura káqi qífiqeenana moo máqusai múnquisáannee qínana anée óori quqáseenana sía feefaurúara iriséenana óori runúa, mi-maqusána fíiaqaree moo máqusai eedóo qímasee múnaisaa. ⁴²Faiqí moó fannoo munnimma fée qamunna fée qínana káqi ámia. Sía qáoo qía. Faiqí moó fannoo aní moo áinaina úfaasu qímiannee qínana sía qáoo qía, káqimmámia.

Namuqáara sía fídiaqaaiani, nímuqusiani.

(Ruka 6:27-28, 32-36)

⁴³Misá ufa maaqínoo márúna íridaqa. Ínneeqa níqoondia nímuqusaki nídiani. Ínneeqa namuqáara fídiaqaamiani. Misá ufa miqímminoo márifaqa minára qínée íridaqa maaqí qídaqa. ⁴⁴Ínneeqa namuqáara faqa nímuqusaki nídiani. Ínnee qíní ufa írinausa miná saara nárifaqa misára faqa quandáfi innaaru qiaqa. Ánutufa misá ámiqi ámiqianifeera innaaru qímannisaaqa. ⁴⁵Miqíqa kai Ánutufara foora márifaranoo. Mifá Ánutufa miqíranara kai mifá qifanoo súani fannoo aiqámausa Ánutuna namuqáaki máriasa faqa áqoondiki máriasa faqa aiqámatinai káaqa qámannimaqaidanoo. Miqíranara kai Ánutufa qifanoo aaku rídanoo andeqárausa faqa sía andeqárausa faqa aináina úmmaqusaafanoo kambíqa nímaqaidanoo. ⁴⁶Ínnee ínni nídinausa kai nídinaqa ínnee náqimmásee Ánutufa miná ákiaqara maasá feefaurú qímiannoo fee qifáree. Sía nímiannoo. Ínnee miqínaqa únna qíra takisa máree maríasa naanna réemariasa máriafanoo. ⁴⁷Ínnee ínni nídirausara kai nídinaqa amana amana kái máriafanoo. Ínnee sía ánaamuru úrinaaqaraida. Misá faqa narí áidi narí áidirana amana amana kai máriafaqa minára qínée ínni qímannimíqa. Ínni namuqáara faqa nímuqusaki nídiani sía áqoondiará kai nídiani. ⁴⁸Ínni innaarúnnai níkoofa andeqárana fíqararafa márídanoo. Sía namuqáa fee qídanoo, sía maaná qíní qíqoondi fee qídanoo aiqámausa ámiqi ámiqimannimaqáidanoo. Ínnee faqa miqí kai íqa miná aanna raaqéera qídaqa.

Ámuqusinana qumeé nímira ufa.

6 ¹Yísufa narí faiqi námufaqa faiqí ánaasee faqa maaqí qímaseenoo qímanniminoo qinau. Ínnee qíní ufa írimariasa Ánutunara iriséeqa

moo ámaana saika fee aqoónausa dadaaqíra fee miná áuqarara sía aiqámausa nífusaa áuqaaqa. Kukéeqasee reendenámasee áuqaaqa. Aiqámausa nífusaa mi-ainainná áuqainafa minára faiqí ánaasee aiqámausa qíqafaaqeera miqínnaranoo. Miqínana Ánutufa síamma innaarúnai miná ákiaqara aní feefaurú ámaqaannoo. Qumeé kai aiqáma ainaina narí Ánutuna áfusaa kai dadaaqínanoo Ánutufa dóo narí qáfaida miná ákiaqara aní feefaurú innaarúnai quqámmamaqáannoo.

²Qaaraikí máriasa misá moo ámiqira ainaina dadaaqínoo aqoónausee Ánutunee nímiani qímaseenoo maqúsa qámbaana óonuree ukeena fuaqásee faiqí ánaasee nífusaa dadaaqínaqa qíqafamáseeqa qimooqiaqéera qímariasa dóo náriqa miqóo taikáida miqídaqa. Ínnee sía misá naanna raaqa. ³Ínnee moo ámiqira ainaina dadaaqámmámianeera qumeé kai maqándanai ámia, faiqí nífusaa qáfee foora. ⁴Qumeé kai ámimarinanoo ínni níkoofa aiqáma qumee áinaina qáfee márifa miná ákiaqara aní feefaurú quqámmamaqáannoo.

Innaaru qíra ufa óosana iroo úfafa.

(Ruka 11:2-4)

⁵Ínnee innaaru qídaqa misá qaaraikí máriasa naanna sía raaqa. Misá amaana máqaki kíkíqamáfidaqa qímariasa maqúsa qámbaanai kíkíqama fídaqa qímariasa innaaru qídaqa. Faiqí ánaasee aiqáma qíqafaaqee qídaqa miqídaqa. Qinée ánoona ufa uqanna ínni qímannimidaqa. Dóo misá miqíana ákiaqara dóo faiqí nimooqírana kai máraidaqa. Miqóo taikáida miqídaqa. ⁶Ínnee innaaru qídaqa ínneeqa máqaki ínneeqa kai kéeqafinana kooqí ititáseenana qumeé kai ínneeqa níkoonara innaaru qífanoo, aiqáma ainaina kukéeqarana faqa qáfee márifa aní qáfamáseenoo miná ákiaqara ámaqaannoo.

⁷Ínnee innaaru qídaqa ánaamuru máriasa naanna sía raaqa. Misá sía ufara randáidaqa ufa fannoo úrirara kai úrirara kai qídaqa. Misá Ánutufa maasára ámiqimmásee iríqanifeera qímasaida miqídaqa. ⁸Misá naanna sía raaqa. Ínni níkoofa sía ínnee irámmiriaqoo kai íridanoo. Óoqai mifá írimarifa márídanoo. Minára fifau ufa úrirara kai úrirara kai qídaqa sía innaaru qiaqa. ⁹Ínnee innaaru qírara maaqí qímasee innaaru qiaqa.

Óo innaarúnai qikoofa faiqí ánaasee aiqáma aní áuquara úriqaramásee náaquqáni.

¹⁰Aní innaarúnai quqúsa maa-maqánasaa kambíqaani, innaarúnai aní áiku ásauku máriasa aní íriranamau kai andeeqásee fímariasa márídaqa maasá maa-maqánasaa qaraasa misá naanna rámassee mi-íriranámau kai fuaqaana.

¹¹Anée maqee fáasaana maasá qímanasaa nárana qímia.

¹²Akaqáusa maasá mandá ainaina qímimariana maasá minnísaaanana miqíkai ínana anée faqa maasá mandá ainaina ákiaqara maráqu qisa.

¹³ Sía anée maasá rarisámeeqeenana afeeka nimaniraqoo quqáqisaa.
Mandá fasiqa ása ukuki márunnana anée Ánutufa uqéereeqee
káqinni ámiqiraqoo quqáqisaa.

¹⁴ Yísufa mi-ufánara kaifáa maaqí qímasee qímannimino qinau.
Ínnee ínneeqa niqoónausa faqa ánaamuru faqa mandá óosana ákiaqara
minínnisaifanoo innaarúnai níkoofa ínni mandá óosana ákiaqara faqa
minínnisaannoo. ¹⁵ Ínnee ínneeqa niqoónausa faqa ánaamuru faqa mandá
ainaina sía minínnisaifanoo ínni níkoofa miqí kai ínoo sía ínnindi faqa
mara áqunnisaannoo.

Áararéé márina innaaru qíra oosana mi-ufáfa.

¹⁶ Ínnee nárana minnísee náararéé márinaqa innaaru qídaqa
qaaraikímariasaa naanna sía raaqa. Misá nárana minnísee innaaru
qiaqéera nóori runúsee dooná ákiiseeqa márídaqa faiqí ánaasee sía
nárana náidammiafoo qiaqéera miqídaqa. Qínée ánoona ufa uqanna
ínni qímannimidaga. Misá miqóo kai taikáida miqídaqa. ¹⁷⁻¹⁸ Ínnee
nárana minnísee innaaru qiaqéera sía miqí iqa. Ínnee nammári
áuqamásee qamunna ámiqirana afisúsee níkiaqa áuqamáseeqa
naanaidara qídana faiqí ánaasee aní qáfamásee maaqí qifara,
maafá sía nárana minnísaidanoo innaaru qídanoo miqí qiaqéera
miqínnaranoo. Ánutufa kai ínni níkoofa aiqáma qumeendáraa
ainaina faqa qáfée márifa mifá kai qáfamásee miná ákiaqara
anímmamaqáannoo.

Óosana óosana qumiasana innaarúnai kai afeedíra ufa.

(Ruka 12:33-34)

¹⁹ Ínnee maa-maqa maaqánasaa sía aiqáma qumiasana óosana
óosana maréeqee quqáseeqa afeediaqa. Taafí áruani, átauku áruani,
qooqoosá aukúani, ummuara fasiqa anirée ummuara máreefaara.
²⁰ Innaarúnai kai qumíasana óosana óosana afeedí íseenana miqóo
márinanoo sía taafí áruannoo sía qooqoosá aukúannoo sía úmmuara
fasiqa máreefara ámiqira qóo káqi máriannoo. ²¹ Ínni írirafa ínni
nímuqusa ínniqa qumíasana máriqoo kai miqóo kai írirafa máriannoo.
Minára innaarúnai kai qumíasana afeediaqéera qídaqa. Ínni írirafa
miqóo kai máriannoo.

Áfu afaaqa qóomarafoora márídanoo.

(Ruka 11:34-36)

²²⁻²³ Faiqí nífiriki níqafeemarifa afaaqa káaqa qárafa márídanoo narí
aináinara sía tatamáqifa káqi páapaa ídanoo nímimarifa. Faiqí moó
fannoo óori ákooqarafa narí aináina káaqa tatamáqimarifa márídanoo.
Ínni nóori nífu miqífaqa ínnee asukunakínai máriafanoo.

Nifaaqasáa qaraa ainainara indee indee írana qáoo qíra ufa.
(Ruka 16:13; 12:22-31)

²⁴Moodáa fasiqa fannoo sía amana qaara rakísiraqanda moodáa kari aináinamánnimaqáannoo. Mifá indaarúqaa rakísiranara ákooqaannoo moo rákisiranara áidiannoo. Sía miqínnoo mifá moo rákisiranasaa atooqáannoo moo rákisirana minnísannoo. Ínnee miqí kai iqa máriafaqa sía amana Ánutunara faqa maqásaa qumíasanara faqa moodáanaki sía amana aináinammá nimaqéennarannoo.

²⁵Minára qinée qímannimidaqa. Ínnee sía ínneeqa káqi máriranara nímuqusiaqa. Ínni nárana néemariana faqa nammári néemariana faqa qamunna afisímárianara faqa sía minára yái fee maráanau yái fee maráanau qiaqa. Qamunna nárana óorudupirafa márinarara sía minára írinannoo umaara ráani. Anée sía kúqimarianannoo káqi máriannanara minára kai asasiaqa. Aneenná káqi máriannanara miná ákiaqara firaa ainaina máridanoo nárana faqa nammári faqa qamunna faqa óorudupirafa máridanoo. ²⁶Ínnee káaqa qamunna nárannara rímariasa qinée níndafaidaqa. Qufini sía nárana úmmaqidaqa sía aiqídaqa, sía afeedídaqa, káqi nárana náidaqa. Ánutufa misá nímidannoo. Ánutufa ufini rirímma káqikaa ainaina dapi ainaina nárana níminóo inani. Ínnee faiqí firaa ainainá máriafannoo úriqaraqa máriafannoo inni faqa nímiannoo. ²⁷Amanée anée aneenná kúqirana ámuqusiranannai aneenná máriranara fírarisámasee kísaaqasaa márinnaree. Sía amana. Dóo nánaree fífa nárannara ummaara ráidanoo fee.

²⁸Nánaree fífa qamunnara yái fee maráanau yái fee maráanau qídanee. Ínnee nándaki káasau taatuqée tamookeena qáfamásee minára írifaqa sía aináinidaqa sía qamunna akunúsee afisídaqa. Ánutufa taatuqée qamunnara foora afisúamaqáidanoo. ²⁹Óoqai Sooroomoonáfa mifá ámiqira qamunna qáueesa réemaru qamunnana afisímarúfa, kóora ainaina faqa afisímarúfa, sía mifá maa-kaasau taatuqeená áfufeenara ímaríndee sía miná qamunna úriqararafa márinnau, miná qamunna uréeqarafa márinnau, dóo sáa qamunnara ummaara ráranara dóo minnísaaqa. ³⁰Káasau qúsau ainaina Ánutufa qamunnará foora nímidannoo. Sía miná kísaaqasaa márira ainainau nímidannoofau. Maqee kásidanoo dúna atEEKásee idá araseefánnina ainainafa máridanoo. Ínnee faiqí sía miqírausa. Ínnee kísaaqasaa inni áukuana márífara. Ánutufa qúsau ainaina rirímma qamunna nímidannoo inni faiqí fíqaramásee nímiannoo. Ínnee faiqí qamunna ainara kái nímuqusimaríannara Ánutunara káqikaaqoo kai írirana Ánutunasa rusí maríafannoo, áaqaida miqímaríafannoo.

³¹Ínnee sía nimukáina maaqíafa nána qamunnee afisúanauree nána nárane naanáuree, nána nammári fee naanáuree. Sía miqí qiaqa.

³² Ánutuna ufa sía írimariasa misá miqí qídaqa. Ínnee sía misá naanna raaqa. Ínnee ínni innaarúnai níkoonara kai íriaqa. Mifá fáasai ínni nárana ínni qamunna ainainara fáasamma íridanoo. ³³ Ínnee Ánutuna quqúsara faqa ínni andeeqárafa Ánutuna andeeqára fára foora márinaqa mi-iriráfa kai márinanoo níqinaaqa mara quqáseeqa fífanoo maasá nárana aina faqa qamunna ainaina faqa Ánutufa qímiannoo. ³⁴ Minára qinée ínni qímannimidaqa maqeera kái íriaqa. Dúna fáasaana ainainara sía írinanoo ummaara ráani. Dúna narí kai narí aiqáma kambíqaaninna ainainara rakísiannoo. Faasaambáasaana maqee áinainara kai íriqa fuaqa qídaqa.

Niqoónausa fifau nimaníra óosanara qáoo qíra ufa.

(Ruka 6:37-38, 41-42)

7 ¹ Yísufa qinau sía ínneeqa niqoónausa áaqaranara maqee maqee misá níqiaqa. Anée miqínanoo Ánutufa miqí kai ínoo aní áaqaranara aní faqa áqiannoo. ² Anée mi-aikána kai raqúru níminaqa Ánutufa mi-aikánannai kai aní faqa raqúru ámiannoo. Anée nána áqira ufa faiqí ánaasee akaqáusa níminanoo Ánutufa mi-ufánannai kai anínná rafáaqafu amaqaánnoo. ³ Anée nánaree aneenná ákaqaafasaa áfuki saqári árai márifanee ufa qídanee. Mee aní áfuki múduka saqari akatia márinarana anée sía fee íridanee. ⁴ Aneenná ákaqaafasaa nána óosana máraidanee maí aniráinaqa mee aní áfuki saqari árai márína mara áquanee qídanee. Aneenná áfuki firaa saqari akatía márinarana síamma írí máríananoo. ⁵ Qaaraikí máríanafa mandáiki máríanafa. Aneenná naaree aneenná áfukina mee firaa saqari akatía márína mara áquseenana andeeqáseenana áfu maqaséenana miqóo quandáfinana aneenná ákaqaafasaa áfuki káqikaa saqari arai márinnana mara áqinanoo andeeqára oosana máriannoo.

⁶ Ínnee ámiqira nárana fainí nímidée. Sía nímmariafanoo. Fainí sía mi-amiqira naranná áminnanara íriannoo ámina námaseenoo káqi quandáfinoo ani ukaqá ámiannoo. Aneenná afaaqa áuqira ainaina kúarauqa nímidée, sía ními máriafanoo rakéekaamminoo dooná rámasaannoo. Miqí kai másee ínnee fúrufarira fasiqa anaasee írimari ainainna sía nímiaqa. Sía írifaranoo. Fainí kúra rakéekaa inoo dooná rámasaani.

Sárauqimaria ainainara innaaru qínanoo ámiannoo mi-ufáfa.

(Ruka 11:9-13)

⁷ Anée aináinara sárauqinana Ánutunara innaaru qínanoo aní ámiannoo. Aináinara sárauqinana Ánutufinnai randáinanoo mifá uqafíqaani. Aináinara sárauqinana Ánutuna kooqí árinanoo mifá kooqí rafáqaamásee aní ámiani. ⁸ Aiqáma iréemariasa máreefanoo.

Randéemariasa paqúrifaranoo. Kooqí árimarifa mifá kai kooqí paqúrinoo máaqaki kéeqafinoo irai áinaina máraannoo. ⁹⁻¹⁰Ínnee faiqi níkausa qímannimidaqa ínneeqa nímaaku aníara náranara innaaru qífaqa óoni nímfaree. Sía óoni nímfaranoo ínneeqa nimaaku noodáannara innaaru qífaqa amanée ínnee mandá sakani nímfaree. Sía sakáni nímfaranoo. ¹¹Ínnee mandá óosana máree máriasa máriafanoo ínneeqa faiqi námu innaaru qífaqa ámiqira ainainá kai nímmariafanoo. Innaarúnai níkoofa ámiqirafa uqanna máridanoo minára innaaru qímarinausa minára narí firaaqóo ámiqirana amana kái ámiqira ainaina kai nímiannoo.

¹²Anée nána óosanaréé áididanoo fee faiqí ánaasee aní ámfaree, anée ámiqira oosana kai qímia qee qímariananoo. Dóo anée náaree miqíra ámiqira oosanná kai faiqí ánaasee maqee maqee káqi nímia. Mooseena sándufa faqa tamummáqarausa ufa faqa misá ufa ánoona mi-ufánaki kooroo ínoo máridanoo.

Tiqeera kooqiara faqa firaa kooqiara faqa minára qírafa.

(Ruka 13:24)

¹³Ínnee innaarúna aatata fíqa tiqeera kooqiki kéeqafi fuaqa. Idáki fímara kooqífa firaa fá máridanoo. Mi-aanáfa faqa firaa fá kai máridanoo. Níanasaa máfi áqirafa firaaqóo máridanoo. Faiqí ánaasee moómoosa maqee maqee miqóo fímariqoo máridanoo. ¹⁴Káqi márira kooqi tiqeeraíkinoo máridanoo, mi-aanáfa faqa tiqeeraíkinoo máridanoo, afeeka aatatá máridanoo. Faiqí ánaasee moodáa moodaa mi-tiqeera kooqína paqúrida fímariafa máridanoo. Ínnee miqóo kai fuaqa.

Únna amaana ufa qímariasa óosana qíra ufa.

(Ruka 6:43-44)

¹⁵Ínnee únna qíra amaana ufa qímannimira fasiqauqara eeráiríafa. Misá máaqeena faini reendeeníra faini apata afisírafa aniráannoo, minára rufíaaqa. Aundurái káasau faini miqírafa máridanoo. Ukaqá nímiandoora minára rufíaaqa. ¹⁶Maaqímmasee misá óosana íriaqa. Náqímmásee saqári qáfararee. Anée óonuréenana qaqamma kái qáfaa. Moo sáqari qáfainanoo qaqamma íranoo márínara ámiqira fee qínnaanoo. Moo sáqari fannoo ámiqira amanee máridanoo qaqamma síaífa, adusá máridanoo. Únna amaana ufa qímannimimaria fasiqausara miqí kai inoo saqári kíkiqa úsirafa máridanoo. Kamúkamuna qaqamma fannoo amuka faqáa sándasaa íranoo márínanee díqinnaree. Sía miqóo íranoo máriannoo. Faafísa qaqamma fannoo réereeroondáanasaa íranoo márínanee tiqínnaree. Sía miqóo íranoo máriannoo. ¹⁷Ámiqira saqari fannoo ámiqira qaqamma kai íraidanoo. Miná dínni mandá saqari fannoo mandá qaqamma kai íraidanoo. ¹⁸Ámiqira saqari fannoo sía amana mandá qaqamma íraannoo. Kafáa miná dínni mandá saqari fannoo sía

amana ámiqirana íraannoo. ¹⁹Saqári moó fannoo mandá qaqamma adusá íraifaqa ateehá idáridaqa. ²⁰Amaana ufa qímannimímaria fasiqausa saqáriara foora máriannoo. Minára qínée ínni qímannimida. Amaana ufa qímannimimaria fasiqausa naaqá óonuree misá márinna óosana nímarinna oosana qáfaa. Qáfamásee andeeqée mari fasiqanara ámiqira amaana ufa qímari fee qiaqa. Miná dínni áaqee mari fasiqanara mandá amaana ufa qímari fee qiaqa.

Fífauf Yísunara karaambáiqee qímariana.

(Ruka 13:25-27)

²¹Yísufa kafáa maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí fífauf misá nóokiari qíníara karaambáiqee karaambáiqee qímariasa sía innaarúna ququsaki fífáranoo. Qíní innaarúnai qíkoona íriranamau fímariasa misá kai innaarúna ququsaki kéeqeefaranoo. ²²Innaarúnai kéeqeemaria aukuanafa kambíqafinaqa moómoosa maaqí qímasee qímaqimifaranoo. Óo karaambáiqe karaambáiqe. Maasá maqásaa márídaqa aníara maasá aní amaana ufa qímannimiaafanausa márídaqa. Maasá fúeenasana áruna aní áuqu rámasaída innaaru qímasee mara áqunniséunausa márídaqa. Maasá miqí máriafanausa márídaqa. Dóo maasá aní áuqu rámaséeqa moómoo firaa afeeka ainaina áuqimariafanausa márídaqa, dóo anée minára irisée maasá faqa innaarúna ququsaki mara quqáqisaa. ²³Misá miqí qífaqa qínée maaqí qímasee misá nífusaa qímannimiana. Qínée sía uqanna ínniara írimariafanausa. Dóo qíní qífusaaqari fuaqa. Ínni oosana eendaándirafa márídanoo. Dóo fuaqa.

Qaara maqara quandára ufa.

(Ruka 6:47-49)

²⁴Faiqí moó fannoo qíní dóokinaa ufa iriséenoo sanafáunaana anoona qínée qímaqauanamáu kai andeeqásee fímarifa, mifá nána ainaina fooqáa fee márídanoo fee. Mifá ámiqirafa írira fasiqa fooqáafa márídanoo. Narí máaqa átuna meemái óoniki mapukúsee arusaifá márídanoo. ²⁵Mi-maqáfa márifanoo aaku firaafá ríri ifanoo nammári máaqa ameemaanai taatarúnna mandi máree óoqufínoo úfai firaafá úqínoo sía mi-maqána rapée ínoo. Óoniki máaqa usakáqoonara sía rapéeinau. Faiqí moó fannoo qíní ufa írimarifa mi-maqána ákoofara foora máriannoo. ²⁶Faiqí moó fannoo maa-ufána máa qínée qúnnufana qíní dóokinaana iriséenoo minnísee márifa mifá núkudasaa máaqa usakéemari fasiqafára foora márídanoo. ²⁷Mi-maqáfa márifanoo aaku firaafá ríri ifanoo nammári áufínoo máaqa ameemaanai taatarúnna mándínoo óoqufínoo úfai firaafá úqínoo máaqa árínoo rapéepaa ínoo maqásaa pauta qífanoo maqá rakéemáseenoo áqufínoo. Qíní ufa irisée minnísee réereeroondána arakana auféena faiqi máriasa mi-maqána ákoofara foora márifaranoo.

Yísufa naríaraa Ánutufara foora qímannimi ufafa.

²⁸ Yísufa mi-ufáusa qímaqoosa faiqí ánaasee moómoosa írufanoo náaquée márufafa qiqau. ²⁹ Maa-fasiqáfa sía maasá uqannífiqee mari fasiqausara foora márídanoo. Maafá naríara Ánutufara foora márídee qídanoo qímannimidanoo.

Yísufa károora árimaru fasiqana andeeqánau.

(Mareekoo 1:40-45; Ruka 5:12-16)

8 ¹ Yísufa ámuau namusaa faiqí ánaasee ufa qímannimiseenoo qumuroofa faiqí ánaasee moómoo aniréeqa Yísuna faqa ánaaqiana rumbárausa fímaríqau. ² Fímarufanoo faiqí moó fannoo károora árimarufa Yísuna óorinni ani mapámufufanoo Yísuna qímamínanu, óo maasá rakísirafa aní afeeka amaná márídanoo qínée minára írídaqa. Aneenná írírafa eedóo qímaseenana qíní károora rukáqisaa.

³ Yísufa mi-ufánara iriséenoo narí ásauku minásaa mundúseenoo asasammásee qínau. Eeóo dóo qínanoo amaná qiqá írírafa eedóo qídanoo rukámmaisáanaura.

Miqí qímasoofanoo miqóo kai miná károora taikánau. ⁴ Miná károora taikásoofanoo Yísufa qímamínanu. Simaí sía uqanna moodáa fasiqa qímamia. Fíndífínana múnu amaana máqasaa aanáiqikirana aneenná afaaqa károora árimaruna uqafíqainanoo aikuqumásainana Mooseefa ufa qímaqoomau ainaina mara máree amaana máqaki qaindásaa suqárana tatúfinana Ánutuna ámia. Faiqí ánaasee qáfamásee dóo miná károora taikéefoo qímasee sía aníara eeráiríaqeera.

(Óoqai Mooseefa károora nárinausa sía maqúsai ániaqee qímaqoofa. Ándandakinai kai nuaqée qímaqoofa. Faiqí moó fannoo narí károora taikáseenoo amaana máqaki ani kíkíqamafufanoo amaana máqasaa rakísirausa qáfamásoofanoo dóo maqúsai fuannée qufanoo dóo kaifáa maqúsai finau. Káqikaa ainaina amaana máqaki Ánutunara dúfi dúfi qímasee nimiséenoo dóo maqúsai kaifáa finau.)

Roomma máqannaa Saidéena aináinira faiqi andeeqóo ufafa.

(Ruka 7:1-10)

⁵ Yísufa miqóoqari Kapeeranauma máqusai finau. Miqóo óonu márufanoo Roomma máqannaa sundía saidéena moó fannoo Yísu finnai aniréenoo dadaaqíranara írammirinau. ⁶ Óo rakísirafa qíní aináinira fasiqa máaqaki faiqaqée aurímarífaqa, minára aní qímamídaqa. Mifá áiku ásauku pipisaaqá usufífanoo kúqiara foora inoo márífaqa. Aurírafa firaafá árimarífaqa, aupúree márífaqa. Amanée anée qíní aináinira fasiqa idaaqamáqisaa.

⁷ Miqí qímasoofanoo Yísufa qínau. Amaná qínée minní óonureeqa idaaqámmianaura. ⁸ Roomma máqannaa sundía saidéena fannoo

Yísuna fíndifinoo miná máaqai fíranara iriséenoo qáoo qinau. Sía fúa. Sía qiní mandá maaqaki anée kéeqaanneera. Qinée ánaamuru fasiqa óoreeqárausa márídaqa. Anée qiní úriqararafa qiní máaqaki kéeqafinaqa qisaurúanóora. ⁹Qiní úriqarara sundíauqa moómoosa máríafaqa qinée misá nímeemaanai márídaqa misá ufamau fídaqa. Qinée akaqá sundíauqa rakísirausa márídaqa. Qinée ufa kái moorá fúannee qímarunanoo mifá dóo fídanoo. Moorá ufannai kái qímamímarunanoo mi-ainainná áuqaidanoo. Anée Yísufa faqa maqásaa ainaina faqa aurírana óosana óosana ainaina faqa úriqararafa máríanaqa qímamídaqa. Minára anée miqóoqari kai márídana ufannai kai aurírafa taikáannee qínanoo qiní aináinira fasiqa aurírafa taikáannoo.

¹⁰Yísufa mi-ufána iriséenoo tautúfanoo áaquqoofanoo faiqí ánaasee miná faqa rumbárausa fífíusa qímanniminau. Qiní ufa íriaqa. Maa-Roomma maqannaa fasiqáfa fíraaqóo qiní saqárikidanoo qinée Isaraee máqannaasaki qeeqá maqannaasaki máqusa máqusa nídaqa sía móo maaqíra ámiqira fasiqa paqúriqa, ánaamuru márídanoommi. ¹¹Kaifáa minára qianáura qiní ufa íriaqa. Súani óosanaindari faqa ámuqundari faqa nínaindari faiqí ánaasee moómoo ánaamuru anirée innaarúna ququsaki kéeqafi Abarahaamana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa óoqumarifi Ánutuna qoomáqa sakasée neefáranoo. ¹²Máa Isaraee máqannaasa ínnée Abarahaamana áiku ásauku márúnausa káqi innaarúnai kéeqaanauree qímariasa maqee sía kéeqeeфарanoo Ánutufa ínni nífaqqeeqeenoo mádaanai asukunakí áqunnisaannoo. Miqóo ínnée níranaqainaqa fíraaqóo fáaqa quqásee nífai sandúrifaranoo. ¹³Miqí qímaseenoo Yísufa faiqí ánaasee qímanniminoo quandáfinoo sundía saidéena qímaminau. Dóo aneenná máaqai fúa. Aneenná írirana qínísaa rusísaannanara dóo aní aináinira faiqi andeeqáfinoo. Dóo anirandée ámaaqá fúa.

Miqí qímasoofanoo mi-kamúqoo kai mi-aurira fasiqáfa moosáa máríufa dóo fíndifinau.

Yísufa faiqí ánaasee moómoo andeeqánnimaqóo ufafa.

(Mareekoo 1:29-34; Ruka 4:38-41)

¹⁴Yísufa miqóoqari Peetooroona máaqai finau. Óonuree qáfoofanoo Peetooroona áiraamaku ánaasee aurímarinau. Afaaqa idídi márufanoo aurída faiaqée márufanoo. ¹⁵Yísufa miná qáfeenoo ásauku qumáranau. Ásauku qumároofanoo aurírafa taikánau. Taikáfufanoo mi-anaaseefá aaqee fíndifinoo nárana aina Yísuna áminau.

¹⁶Mi-eenoonná mi-maqusánaasa nári aurímarusa faqa fuéenai kímárusa moómoosa faqa nífiqee Yísufinnai minní quqée máríqau. Minní quqásoofanoo Yísufa ufannai fuéena níqiqoofaqa quqásee fiqau. Aurúsa Yísufa misá aurírana faqa taikánnisanau. ¹⁷Taikáseenoo

óoqeenaa tamummáqara fasiqa moo áuqu Eesaia miná ufa ánoona kambíqanau. Mifá óoqai Yísufa sía kambíqooqoo maaqí qímaseenoo Yísunara ákara rinau.

Mifá maasá auríranara faqa maasá kudoosaáparana faqa mara áquannoo. Maasá auríra ummaara narí kai miná uqéera qumáraannoo.

Miqí qímasee ákara rínau.

Yísuna faqa fifandínausara maa-ufána qinau.

(Ruka 9:57-62)

¹⁸ Moo fáasaana nammári afainni márufafa faiqí ánaasee aiqáma suqú maree Yísuna qáfaanee qímasee ani márída qáfee máriqau. Yísufa faiqí ánaasee moómoo tatúsee ánimarufanoo nínrafeenoo narí faiqi námu qímanniminu. Dóo uqéeraaqa dóo ínnei saimbaqa kanúqaki kéeqafi nammárika fítaqa máree muqáfainai níanai fída ínneisaimbaqá kai máriaqa. ¹⁹ Misá fíndifi uqéeree marufanoo faiqí moó fannoo Mooseena sándufa írimarufa Yísufuqoo aniréenoo qímaminoo qinau. Óo qiní karaambáiqu anée yátinai fee maqúsa maqusa fínaqa qinée faqa aní faqa fuanáura, sía minnísaanaura.

²⁰ Miqí qufanoo Yísufa narí maaqí qímasee qímaminau. Anée qiníara ámiqira máaqaki faiqée mári fee qídanee qiní faqa fírranee qídanee. Káasau fainiuqa óonaamarai faiqée máriasa márídaqa ufiniuqa ánaamuki faiqéemariasa márídaqa. Qinée faiqí nímaaku yái fee qeeqá qíkiaqa rúmasee fee faiqaanáuree sía faiqára qóo márísa márídaqa. Dóo qiní faqa finnáree.

²¹ Miqí qímasoofanoo Yísuna faiqi námukiqari moó fannoo aniréenoo qinau. Qinée aní faqa fuanáura káqikaa qóo mariséeqa qiní qíkoofa kúqirarammi márifaqa. Mifá kuqufínaqa akúndamásee aní faqa fuanáura. Amanée qinée miqíanauree. ²² Yísufa miná ufa iriséenoo maaqí qímasee qímaminau. Maqee uqanna qiní faqa ánia. Náaruara kúqiranaki fifándinausa misá kai nári niqóónnana ákundeefaranoo.

Yísufa úfai faqa nammári faqa qáqoo qufanoo taikánau.

(Mareekoo 4:35-41; Ruka 8:22-25)

²³⁻²⁴ Yísufa miqí qímaseenoo kanúqaki akarámafufafa miná faiqi námu miná ánaaqiana akaraqau. Akarámafufafa kanúqaki nammári ámuuqumau fimarufanoo Yísufa minakí afaqa umooqúkufanoo faifufanoo nammári qámbaanai óonuroofanoo úfai firaafá úqinoo nammári ámakaurinoo kanúqa aundurái kéeqanau. Kanúqa téeqi taaqufafa Yísuna faiqi námu miná qáfamásee kanúqa námufafa nammárika ukúqnaana qímasee káaqa rufíaqau. Yísufa sía minára írinau mána mána faiqaqée marínau. ²⁵ Miná faiqinámu rufíamaree Yísufinnai óonuree áfauramásee fáaqa rídaqa qímamiqau. Óo

maasá karaambáiqu maasá nammáriki ukúqnaidaqa kúqirarammidaqa. Anée maasá qumáree qumbaqqínisaa.

²⁶Yísufa misá ufa iriséeno qímanniminau. Óo káaqa ínnee fífau rufíee maríasa. Sía qínísaa írirana rusímariasa máriafanoo. Miqí qímaseenoo fíndifufanoo úfai faqa nammáriara faqa qáoo qufanoo nammári faqa úfai faqa kásoomáfinoo dái qímafinau. ²⁷Miqí qufaqa úfai faqa nammári faqa firaaqóo úqiufa kásoomáfufaqa miná faiqinámu náaquooofaqa qiqau. Maa-fasiqáfa náqira fee máridanoo fee. Úfai faqa nammári faqa miná ufa irisée eedóo qidaqa.

Faiqí aunduráindaraa áfaannauqa niqiqoofaqa

kúarauqa naundurái kéeqaqau.

(Mareekoo 5:1-20; Ruka 8:26-39)

²⁸Miqóoqari nammári dínnafainai níanai Kadareenee máqa máaqa múnú kanúqa fannoo raqúraminai. Maqásaa áqufufaqa mi-maqusánaindari faiqí qaaraqánda ániqau. Fáafasaaqa fuéena miqandá naundurái máruqanda, faiqí madikée márunnai máruqanda, faiqí ánaasee aiqáma miqandára rufíee máruqanda máriqau. Faiqí nárímaruqanda máriqau. Faiqí ánaasee miqandá máruqoo sía fímarusa, káaqa miqandára rufíee maríqau. ²⁹Miqandá Yísufunnai aniroofanoo naundurákiqari áfaannauqa fannoo maaqí qímasee fáaqa rúmasee Yísuna qímamiqau. Anée Ánutuna ámaaku márianafa anée nánaree ánidanee anée nánaree maasá soodáidanee anée nánaree káqiqoo kasaqaí aniréenanee maasá idáki áquqiséennaree.

³⁰⁻³¹Káqikaaqóo níanai akoosaqa kúarauqa émani náida moómoosa misaqá náidaqa máriqau. Áfaannauqa faiqí naundurákiqari kúarauqara Yísuna qímamiqau. Anée maasá diqiqáinaqa amanée kúarauqaki kéeqaanauree. ³²Miqí qufanoo Yísufa qinoo. Eeóo amaná, dóo ínnee misáki kéeqafuaqa. Yísufa niqiqooná iriséeqa aiqámausa mi-fasiqaqandá naunduráindari rafúdamakufaqa dóo kúarauqaki kéeqafiqau. Kéeqafufaqa kúarauqaindi múnari mínari ufaqa ámeemai sandée óoqu fíqa nammári farúmaki bururú qufaqa áqufufaqa aiqáma kúqu taikáqau.

³³Kúarasaa rakísímaru fasiqausa miná qáfamáseeqa náaquooofaqa quqásee sandámaqaraasíqa maqúsai kaimbiqau. Maqúsai aniréeqa Yísunara faqa áfaanna naundurái kéeqeemaru faiqi qandara faqa kúarauqara faqa faiqí ánaasee aiqáma qímannimiqau. ³⁴Misá iriséeqa mi-maqusánaasa faiqí ánaasee aiqáma tatúfaqa nammárafainni Yísufuqoo óoqureeqa Yísuna qáfamáseeqa qiqau. Dóo maasá maqa máaqaki sía ánia. Dóo sée moosáa fúa. Maasá aníara rufíaidaqa.

Yísufa áiku ásauku pipisaaqá usirana andeeqá áisanau.

(Mareekoo 2:1-12; Ruka 5:17-26)

9 ¹Miqí qufanoo Yísufa narí faiqi námufaqa sípaki kafáa kéeqafufanoo nammáriki fífiufanoo narí maqúsai Kapeeranauma námamari

ámuaqumau óonuranau. ²Óonuroofaqa faiqí mi-maqúsanaindari moo áuruna áiku ásauku pipisaaqá usufufanoo máruna aindúsu maréeqa Yísufuqoo máree ániqau. Misá írirafa Yísunaki márúnara Yísufa miná qáfamáseenoo quandáfinoo auríra faiqi qímaminau. Sía ruffíafa ruffíafa ía. Afaafa quqáa. Dóo qinée aní mandáinaina numóo minnáiseeqa.

³Mooseena sándufa írimarusa miqóo márusa mi-ufána iriséeqa maaqí qímasee narí qímami narí qímami qiqau. Maafá naríara Ánutusa márídee qídanoo. Akasáa. Maasá faiqí firaasá faiqí miqí qiasa kuqá narí marúnausa márídaqa.

⁴Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo maaqí qímasee qímanniminau. Náqi fee qífafee mi-manda írirána ínneeqa nitikúráki máraqa nídee. ⁵Ínnee qiníara maa-fasiqáfa sía numóo taikárana amana fee qídee. Qinée moó firaa afeekainaina ínni nífusaa íananoo ánoona kambíqainaqa qáfamáseeqa qiníara kúqaa faiqí numóo taikárana amanámmifoo qífaranoo sía kambíqainaqa únnammifoo qiaqa. ⁶Ánutufa kúqaa uqanna numóo taikárana qiní qímínoo. Miqí qímaseenoo quandáfinoo pipisaaqá qusirana qímaminoo qinau. Aneenná qaindásaqari fíndifínana aneenná qaarí qamunna raqándaammámareenana dóo akumáree ámaafa fúa. ⁷Miqí qufanoo mi-aurira fasiqáfa fíndimaqee narí ámaaqai dóo finau. ⁸Faiqí ánaasee misá miná qáfamáseeqa nímínaandi ráqeeqa nisausí kambíqoofaqa nímudaani qumooqukámambufafa miqóo Ánutufa narí áfeeka Yísuna ámunara minára óonumafi irisée amooqídaqá asasíqau.

Mataioona áaroofanoo Yísuna faqa finau.

(Mareekoo 2:13-17; Ruka 5:27-32)

⁹Yísufa miqóoqari moosáa fímarufanoo faiqí moó fannoo miná áuqu Mataioo narí oopísaki márufanoo Yísufa qáfanau. Mi-oopísána takísa áqimarú oopisanaki márínau. Takísa máree marú fasiqausa úmmuari márusa misá moómoo maraséeqa akaqána náriara quqásee dínni ati kaamána ámimariqau. Minára faiqí ánaasee káaqa níkoqqee márínau. Mataioofa mi-munnimma ainainná máree marúfa márínau. Yísufa Mataioona qáfeenoo áaramáseenoo qinau. Dóo qiní faqa ánia. Mataioofa Yísuna ufa iriséenoo fíndimeeqeenoo miná faqa finau.

¹⁰Yísufa marikínoo Mataioona máaqai miná faqa nárana nárara finau. Yísufa narí faiqi námufafa miná máaqaki óoqumarifi nárana néemarufafa faiqí maqúsa maqúsa munnimma takísa máraqanusa faqa óosana óosana mandáinaina máraqanusáuqa faqa Mataioona faqa ani óoqumarifufafa nárana naqau. ¹¹Óoqumarifufafa nárana née márufanoo Farisai ámaana ufa qímarusauqa aniráma qáfamásee Yísuna faiqi námu qumeé náaramasee qímannimiqau. Náqi fee qífanóo fee ínni rakísirafa mandá fasiqauqa faqa úmmuariqanuasa faqa náídanoo fee.

¹²Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo maaqí qímaseenoo narí qímanniminau. Sía ámiqiraua tutáqa finnai fídaqa aurímariasai kai tutáqa

finnai fídaqa. Maa-namúsa aurúasara foora márídaqa qinée tutáqusara foora márídaqa. ¹³Ínnee tamummáqara fasiqa ákara ánoonara óonu randásee qáfaqa. Mifá maaqí qímasee ákara rinau. Qinée Ánutusa sía tatúfira aandau aina fee óosana óosana ainaina fee qímiranara dídidanoo, faiqí ánaasee naríara naríara nímuqusifaqa nífauee máríana mináuqara qiní dídidanoo, Ánutufa miqí qímaoofaqa qinée Yísusa mimaú fídaqa maaqí qídaqa. Sía qinée andeeqée maríasa náarararee qímasee qúmu márídaqa ínnee mandá fasiqa ánaasee fee qímasee nífaqee maríasa misá Ánutufinnai ubeekaaqeera náarararee qímasee qúmuafanausa márídaqa.

Náarara márídaqa innaaruqíra oosanara irámmiriqau.

(Mareekoo 2:18-22; Ruka 5:33-39)

¹⁴⁻¹⁵Mi-kamusaqá Yoohaneefa nammári nímimaruna faiqinámu Yísufinnai aniréeqa irámmiriqa qiqau. Maasá Yoohaneefa nammári nímimarina faiqi námufaqa Farisai ámaana ufa írimarias misá faiqi námufaqa nári nárana minníseeqa náararée márifaqa Ánutunara innaaru qídaqa. Aní faiqi námu náqi fee ifaqee sía miqídee káqi nárana náidee qufanoo Yísufa iriséenoo qímanniminau. Amundára fasiqa faqa áqoondi namufaqa maqúsai ani márínaqa náqimasee náararée márínee káqi márífaree, sía miqífaranoo asasammásee nárana suqásee neefáranoo. Minára qiní faiqi námu qiní faqa amundára fasiqara fooqáasa márídaqa asasammásee qiní faqa náídaqa márídaqa. Káqikaa qóo mi-anaaseená afaaqi qiní rumbámaree múnu darusáifaqa mi-karí kúqaa nímuqusa mandáikínaqa náararée márínaqa innaaru qifáranoo. Yísufa Yoohaneena faiqi námu káqi qímannimidanoo qinau.

¹⁶Óoqeenáa qamunna anaqínoo márína fúka qamunna áti qumáree sía náuraa qamunnasaa akunírafa márídanoo. Fúka qamunna áti fannoo náuraa qamunna dóo firaqóo anaqíannoo.

(Yísufa maqásaa máru aukuaana misá uáinna nammari tatísee aandáu apatannái auqira taquki adíasee kísaaqasaa máaqaki quqasoofanoo márínau. Marikínoo ámiqinoo márufaqa miná mara máree maqee maqee néemariqau. Uáinna nammari misá maqee maqee née maru nammarifa márínau. Mifá aandáu apatannai auqira taquara qufaqa, maasá qeeqá ufakiqari táqu uqannée qidaqa.)

¹⁷Yáfee faiqí moó fannoo náuraa tunda taqu maraséenoo fee fúka nammari adíaannoo fee. Sía miqíannoo. Ruqía finanoo aiqáma nammari qúmiqaráandoora. Fúka taqu andásee fúka nammari mínakí adíasainanoo miná amaná máriannoo.

(Yísufa narí fúka ufa fúka taquara faqa qamunnara faqa miná kíkíqa úsinau. Farisai ámaana ufa faqa Yoohaneena amaana ufa faqa amaná márídanoo óoreeqánoo márídanoo. Qiní fúka ufa úriqararafa márídanoo. Misáindi sía amaná qiníndi fabaqa írafa máriannoo.)

Yuda máqannaa úriqararana áraamuna andeeqáísánau. Kísaaqandaika ímaru anaasee Yísuna qamunna ati áuqanau.
(Mareekoo 5:21-43; Ruka 8:40-56)

¹⁸Yísufa Yoohaneena faiqi námu ufa qímannimi márufanoo amaana máqasaa rakísirafa moó fannoo Yísufinnai aniréenoo óorindari mapámufufanoo Yísuna qímaminau. Dóo qiní qíraamuna maqee uqanna dóo kúqinoo. Anée aniréenana aneenná ásauku minásaa mundúsainanoo mifá fíndifuani. ¹⁹Miqí qufanoo Yísufa fíndifinoo narí faiqi námufaqa miná faqa finau.

²⁰Fímarufanoo ánaasee moó fannoo ánaaqianaindari óonureenoo miná qamunna áti íreedaa áuqanau. Mi-anaaseefá kísaaqándaikufa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda áukuana marasoofa márinau. ²¹Mi-anaaseefá narí kai qímmirinau. Qinée óonuree miná qamunna átikai umeé áuqamásaananoo qiní fidíka taikáannoo. Miqí qímasoofa máridanoo óonuree miná ánaaqianaindari faiqí anaaseekiaqa qumeé óonuree miná qamunna áti kai íreedaa áuqaanau. ²²Miná qamunna áuqamásoofanoo Yísufa quandáfinoo qáfamáseenoo qinau. Qiní qíraamuna sía rufía afaaqa quqásee mária anée aneenná írirana qinísaa rusíranannai kai aní aurírafa dóo taikéenoo, mifá kai. Miqí qímasoofanoo miqóo kai mi-anaaseená aurírafa taikánau.

²³Taikáfufanoo Yísufa miqóoqari fífiufanoo amaana máqasaa rakísirana máaqa márunnai miná áraamuna kúqinoo máru maqanaki óonureenoo faiqí ánaasee moómoosa tutuqídaqa ikífaafau qídaqa uffireena aina fuaqáidaqa ikí ráqeemarufanoo Yísufa óonu níndafanau.

²⁴Óonurama níndafeenoo qímanniminau. Dóo ráudamaki fuaqa, aiqáma fífaiaiaqa maa-manaaqáfa sía kúqinoofau faiaqáfee ídanoo. Miqí qímaseenoo quandára ufa qímannimisooafa misá quandáfíqa naanaidara uteéti qídaqa qiqau. Únna qía. Dóo kúqinoo máridanoo.

²⁵Yísufa misá aiqáma niqíqámaseenoo miná máaqaki kéeqafinoo mi-manaaqána ásauku qumároofanoo dóo fíndifinau. ²⁶Miqóoqari aiqáma maqúsa maqúsa fíqu fíqu iqá márusa Yísufa mi-manaaqána fíndifumásoo ufafa aiqámai daráanufaqa íriqau.

Nífu qimbáraqanda andeeqánnisanau.

²⁷Mi-manaaqáfa fíndifufanoo Yísufa moosáa fímarufanoo faiqí qaaraqánda nífu dimbáraqanda ánaaqiana fídaqa fáaqariqa fída qiqau. Óo Dafidina ati anée maaqandá qíqafainanoo aní ámuqusinana maaqandá dadaaqia.

²⁸Yísufa máaqaki kéeqafufaqa mi-fasiqaqandá miná ánaaqiana kéeqaqau. Kéeqafufanoo Yísufa irámmirinoos qinau. Ínneeqara qiní afeekara nánee fee qídee. Ínniqara nífu andeeqáranara qiníara amaneefée

fee qímasee ánidee, sía amanaikíannoo fee qídee qufaqa miqandá qiqau. Eeóo maaqandá aníara amanafée qídaqa.

²⁹Yísufa mi-ufána iriséenoo qímanniminau. Ínneeqara qiníara amanafée qianara miqí qianara sía nipátiani andeeqánnisaanau.

³⁰Miqí qufanoo mikarí kai miqandá nífu andeeqánnisanau. Miqandá nífu maqasoofanoo Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Nimambainá qímaseenoo qímanniminau. Dóo ínneeqara sía uqanna faiqi ánaasee akaqáusa qímannimiaqa. Maa-ufána kukéeqammasaaqa.

³¹Miqandá mi-ufána iriséeqa minúfa rukíasee maqúsai óonureeqara faiqi ánaasee aiqáma atinai qímannimiqaniqua.

Ufa ititárana ufa rakéemma aisánau.

³²Miqandá fufanoo mi-maqúsanaasa moo fásiqa áfiqee ániqau. Ufa sía qímaruna áanna apeeqúnirana áfaanna faqa miná aundurái márúna áfiqee ániqau. ³³Mínisoofanoo Yísufa miná aundurákinaa áfaanna aqíqámasoofanoo áfaanna fannoo ráudamákufanoo mi-fasiqáfa ufa andeeqásee qinau. Miqíufaqa faiqi ánaasee miná qáfamásee nímudaani qumooqukámmáfinoo nifaaqa sía qumároofaqa miná qáfeeqa qiqau. Isaraee máqannaa sía óoqai maa-ainaináfa márúna, maqee kái.

³⁴Miqí qufaqa Farisai ámaana ufa írimarusa minára kaukaata qímaseeqa qiqau. Yísufa áfaannauqa firaanánai faiqi naundurákinaa áfaannauqa niqíqáidanoo.

Maqúsa maqusa nídanoo Ánutuna quqúsara qímanniminau.

³⁵Miqóoqari Yísufa maqúsa maqusa káqikaa maqusa firaa maqusa amaana ufa innaarúna ququsaki fímaria ufana qímannimínooninau. Káqikaa aurirana faqa firaa aurirana faqa andeeqánnisánoonína.

³⁶Yísufa faiqi ánaasee níndafamáseenoo firaqóo ámuqusufanoo qinau. Bóo faiqi ánaasee sía rakísirafa márísa, kaqi fífau tia márídaqa. Sipsípauqa fooqáasa rakísirana síaisa maa-fasiqa anaaseesá márídaqa. Káasau fainiara foora márída, áukuana áukuana sía ámiqimmásee márída, mi-manda kaasau fainínara rufíafa rufíafa káimmídaqa, áukuana aukuana miqí kaimmída márída, dadaaqírana síaisa rakísirana síaisa márídaqa.

³⁷Yísufa mi-ufána qímaseenoo quandáfinoo maaqí qímaseenoo ufa qinau. Dóo áfuqakinaa nárana tatafínoo rairaaínoo máridanoo. Dadaaqí aiqíra fasiqa sía amanaikí máriaafaqa. ³⁸Minára ínnee súana ákoofinnai innaaru qiaqa. Innaaru qífanoo Ánutufa aiqífandínausa níminaqa dadaaqíqa súana aiqúaqeera. Dadaaqíafa innaarúnai ufa qímannimifaqa innaarúna ququsaki fuaqéera súana kíkíqa usuqoofanoo máridanoo.

**Qísaukuqara taikásee qíku qaaraqánda marasée
náaramámmareembinau.**

(Mareekoo 3:13-19; Ruka 6:12-16)

10 ¹Yísufa narí faiqinámu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda náaramma quqáseenoo Ánutuna afeeka nímufaqa faiqí ánaasee naunduráki máru afaannáusa faqa misá aurírana óosana óosana faqa teeroouqée marúsa faqa aiqáma áiqaraanífee qímasee afeeka níminau. ²Miná faiqí námu qísaukuqara taikásee qíkunni qaaraqánda óoqu marasée misá núqu maaqímmasee máriqau. Indarú Simoona miná áuqu moó Peetooroofa faqa miná ákaqa Andurufa faqa moo fásiqa Yameesafa faqa miná ákaqa Yoothaneefa faqa miqandá níkoofa Seebeedifa márinau. ³⁻⁴Moo fásiqa Firipifa faqa moo fásiqa Paatooroomaiufa faqa, moo fásiqa Toomasifa faqa moo fásiqa Mataioofa faqa mifá takísa máree marúfa faqa moo fásiqa Yameesana amaráfa mifá Arifaiusana ámaaku faqa moo fásiqa Tadiusafa faqa, moo fásiqa Simoonafa sía indarúqaa Simoonafa miná amaráfa (mifá nári Isaraee máqannaa nári kaamánaikiaqeera qímaru fásiqafa) mifá faqa moo fásiqa Yudasifa faqa, mifá Keerioota máqusaindaraafa mifá kai Yísunara qumeé queeqáaninafa máridanoo.

Yísufa niqiqoofaqa maqúsa maqusa qímannimiqa fiqau.

(Mareekoo 6:7-13; Ruka 9:1-6)

⁵Maa-namúsa qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda marasée Yísufa Isaraee máqa máaqaki minakína niqiqéenoo qímanniminau. Ánaamuru maqúsai sía fuaqa. Samaria máqusai faqa sía fuaqa. ⁶Isaraee máqannaaki kai fuaqa. Misá sipsípara foora fifau faafau qiqánuasa misáki kai fuaqa. ⁷Ínnee fidaqa maaqí qímasee qímannimiqa. Innaarúnai quqúsa fannoo adeedíranoo máridanoo. ⁸Miqí qímasee qímannimiseeqa misá aurírana taikánnisaaqa misá kúqirausa fíndifumánnisaaqa károora faqaasa rukánnisaaqa áfaanna naunduráki márísa áfaqannisaaqa. Sía ínnee feefaurúmasee máraasa. Káqi máraasa. Dóo miqí kai íqa káqi nímiaqa. ⁹Munnimma sía áakauqaki rúa. Káqi fúa. ¹⁰Sía uqá tafu máree fúa. Sía qaara siuta máraaqa. Sía níku ánaamu máraaqa. Sía sáunu máraaqa. Aináinira faiquqa aináinidaqa minakínaa nárana marasée náidaqa. Minára ínnee aináini maríafanoo minakínaana naaqa. Sía nárana ainaina máree ínnee faqa fuaqa. Káqi samu fuaqa.

¹¹Ínnee moo máqusai óonureeqa irámmiríafa yáfasiqa fee amana máridanoo maasá miná faqa máríanauree qiaqa. Misá qímannimifaqa mi-maqúsanaki márinna kamuqoo mi-fasiqána faqa kai máríafa.

¹²Mi-fasiqána máaqaki kéeqafinana qímamia. Ánutuna ámiqi ámiqira asooárafa ínnei faqa máríani. ¹³Mi-maqánakinaasa ámiqi ámiqifana aní

ufa sáinanoo misá faqa máriani. Sía ámiqi ámiqifana aneenná afaaqóoqa qíra ufa óonurandee máree ánia. ¹⁴Yámaqusanai fee yámaqannaaki fee sía inni ufa irisée sía inni ámiqi ámiqifaqa innee mi-maqusánakiqari ráudamaki fíqa kookooma afaqá qumáree nínaamarasee fuaqa. ¹⁵Qinée mi-maqúsanaasara ánoona ufa qímannimidaqa. Numóo aukuana áninaqa inni ufa sía írifandinna maqusanaasa Ánutufa nárídanoo sía nífauaannoo fíraaqóo nárúannoo. Soodooma máqusa faqa Koomoora máqusa faqa misá nárídanoo káqikaqoo nífauaannoo nárirafa óoreeqánoo máriannoo.

Yísuna ufasaara nárirana faqa rumbárana faqa kambíqaani fee ufa.
(*Mareekoo 13:9-13; Ruka 12:12-17*)

¹⁶Íriaqa, qinée inni níqíqánaqa innee sipsípara foora káasau faini qámbaana inni níqíqáidaqa. Faiqí óodaa máriafanoo faiqí moómoosa inni narusée náaqaammidammia. Minára innee sakáni máasoo aanna réeqa reendeenámasee nuaqa. Nakipurúnara foora káqi múquriqa márída, reendeenámimida máriaqa. ¹⁷Innee qíní ufa máraqa nídaqa faiqíara rufíaaqa. Misá qíní ufasaara innikinaana akaqáusa mara máree Kansóora márinnannai múnu quqásee inniara mandá fasiqa fee qímaseenoo kóotamannímaqéefara. Akaqáusa amaana máqaki inniara Ánutuna ufa rukíee máriafaqee qímasee sándasamu moómoo kari inni nífaqa ateekeéfaranoo. ¹⁸Misá inni akaqáusa kíapafinnai máree fifáranoo, mandáikammida ufa rukíee márifaqee únna qímasee nífiqee kíapafinnai fifáranoo, karaambáíqa márinnai kóotara inni máree fifáranoo. Qíní dúqusaara miqífaranoo. Misá óosana oosana mandáinaina qíní ufa taikáanifeera miqímannímaqéefaranoo. Ánutufa qumeé misá faqa ánaamuru máriasa faqa qíníara íriaqeera miqímannímaqannoo. ¹⁹Misá inni rumbámaree nári máriannai nífiqee fífaqa náqi fee qianáu náqi fee qianáu sía qiaqa. Mi-karí kai qíní qíkoona máraquna fannoo qímannimína ufana mi-ufána kai qímannímiaqa. ²⁰Nána ufa fee innee miqóo qifáree sía innindi inni níkoona maraquna fannoo innikiqari ufa qíannoo.

²¹Misá inniara qínísaa atooáranara fídiaqáammífaranoo. Nári níkaqaafasaaqu kúquaqeera narí uqeeqée narí uqeeqée ifáranoo. Nári qísakoosa faqa narí uqeeqée nari uqeeqée ifáranoo. Faiquqáindi quandásee nári nínausa níkausa kúquaqeera uqeeqéefaranoo. ²²Qíní dúquara aiqámausa inni fídiaqaamá nímaqaannoo. Yáfa yáfee káqi máraqa fífi íqa taikára aukuana paqúrinausa, qinée mikarí misá qumára asumu máriranaki quqánaura. ²³Misá inni moo máqusaki nárifaqa innee moo máqusai sandéeqa qíníara miqóo qímannímiaqa. Qinée ánoona ufa qímannímidaqa. Innee Isaraee máqusa máqusa aiqáma qíníara qímannímimarifaqa sía aiqáma qímannimi taikáinnaqoo qinée faiqí nímaaku kaifáa innaarúnaindari qúmuanaura.

²⁴Faiqí moó fannoo sía narí uqannífiqeemaria fasiqana amana máridanoo sía miná úriqararafa máridanoo uréeqarafa máridanoo. Aináinira fasiqa faqa sía miná rakísirana úriqaránoo máridanoo uréeqánoo máridanoo. ²⁵Faiqí qinée úriqararausa ufa qímannimi márúnausa daruséeqa miqí kaimmíqa qíní faiqi námu qíní uréeqarausa ínni nárifaranoo. Faiqí misá rakísirana arusée miná faiqi námufaqa miqí kai íqa nárifara. Misá níkoonara áfaannee qímasee faiqi námudara faqa miqí kai íqa áfaannee qifáranoo. Misá mi-manda ainainná óosana óosana qíní qímifara, miqí kai íqa ínni faqa nímifaránoo.

Sía nifaaqa árimariasara rufíaaqee ufafa.

(Ruka 12:2-7)

²⁶Minára sía misára rufíaaqa. Aiqáma ainaina maqee rafáaqafinoo márifa kásooqaqee Ánutufa innaarúnai aiqáma kooroo íannoo. Aiqáma kukéeqara ainaina faqa kásooqaqee Ánutufa aiqámausa nífusaa kooroo íannoo. Minára sía maqee faiqí ánaasee ínniara mandúfa qifandínnanara rufíaaqa. ²⁷Qinée asukunai kukéeqafi qímannimunnana mi-ufána fáasaana paasóosamásee qímannimiaqa. Núpínúpi qímasee qímannimunnana fíndi fíqa mi-ufána fífi qímasee fíraaqóo qímannimiaqa. Sía faiqíara rufíaaqa. ²⁸Faiqí nipata kuqá nárifandinausa sía misára rufíaaqa. Misá ínni naunduráindaraa nimana sía amana kuqá nárifaranoo. Moó fannoo Ánutufa ínni nipata faqa nimana faqa amaná idáki kuqá nárirana amanaiquí marífa minára kai rufíaaqa. Faiqí nipata kái nárifandinnanara sía rufíaaqa. ²⁹Mandá ufini rirímma moómoo máridanoo. Káqikaa ainaina fífau ainaina máridanoo. Miná feefauru sía máridanoo. Mi-kaqikaa ufinífa sía fífaufau maqásaa áqufidanoofau, innaarúnai níkoofa írimarifanoo maqásaa áqufidanoo. ³⁰Ínnee sía fífau rufíaaqa. Ínni níkiaqa asausi rirímma Ánutufa nísana rúmaqaisa máriafanoo. ³¹Minára sía rufíaaqa. Ínni feefaurú úriqaránoo máridanoo. Dapi ufini feefaurú sía máridanoo.

Yísunara faiqí nífusaa kooroo ímariasara qinau.

(Ruka 12:8-9)

³²Yáfa yáfee qíní Yísusara faiqí nífusaa sía rufíeenoo qinée Yísunaindi fee qínafa qinée minára innaarúnnai qíkoona áfusaa qíníndi fee qianáura. ³³Yáfa yáfee qíníara faiqí ánaasee nífusaa asaurúsee sía qinée Yísunaindi fee qímasee kukéeqainafa qinée minára faqa innaarúnnai qíkoona áfusaa kukéeqamma amaqánaura.

Asoóarafa sía máriannoo áanóo írafa máriannoo.

(Ruka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Ínnee qíníara tínoorirana asooárana mara máree maasá maqásaa fasiqa anaasee qímiannoo fee qída fee. Qinée sía tínoorirana asooárarau

qúmidau durú feefara qúmidauqa. ³⁵Faiqi námu nári níkoonara ámeesa úqiranara qúmidauqa. Fúka ánaaseeuqa nári nínoonara ámeesa úqiranara qúmidauqa. Fúka anaaseeuqa nári nínaakuquara nímeesa úqiranara qúmidauqa. ³⁶Nári faqa moodáa maqaki máriasa narí mi-fasiqána firaa namuqáa márifaranoo.

³⁷Yáfa yáfee miná ánoona ákoonara firaaqóo áididanoo fee qiníara óoreeqara fee qídanoo fee, mifá sía qiní qimanasaa, sía amana qiní faqa fifáranoo. Yáfa yáfee miná ámaaku faqa áraamuna faqa firaaqóo áididanoo fee qiníara óoreeqara fee, mifá faqa sía qiní qimanasaa sía amana qiní faqa fifáranoo. ³⁸Kásooqaqee misá aunírira saqarisaa qiní dárifaranoo. Yáfee qiní ufasaara qiní dáriranaki paasóosamándeefúaninafa, mifá qiní qimanasaa máriannoo, qiní faqa fúannoo. Faiqí ánaasee moó fannoo qinée kúquannanaki rufíasee sía fínafa, mifá sía qiní qimanasaa máriannoo sía qiní faqa fúannoo. ³⁹Faiqí ánaasee moó fannoo narí káqi máriranara tatamáqamándeeno rakísi qumárainafa mi-mariráfa kai kukupámaki áqufuannoo. Faiqí ánaasee moó fannoo qiníara iriséeno narí maqee márirana áquanínafa narí maqee márirana máraannoo.

Niqoónausara nímuqusímariana ákiaqara Ánutufa quqánnimaqaannoo.
(*Mareekoo 9:41*)

⁴⁰Faiqí ánaasee yáfee moó fannoo ínnei dadaaqínafa mifá qiní faqa qíqoondikídanoo. Qiní dadaaqínafa qiní qíkoona qiní diqiqooná miná faqa áqoondikídanoo. ⁴¹Faiqí ánaasee yáfee moo ámaana ufa nímmarinna fasiqanara óo Ánutuna ufa qímannimímari fee qímaseenoo dadaaqínafa Ánutufa amaana ufa nímmarina akiaqara innaarúnai feefaurú ámiannoo. Faiqí ánaasee yáfee moó fannoo andeeqára fasiqara óo andeeqára fasiqa mári fee qímasee dadaaqínafa Ánutufa minára andeeqára fasiqa miná feefaurú innaarúnai ámaqaannoo. ⁴²Faiqí ánaasee yáfee moó fannoo maa-faiqi anaaqísa asooára nammari néemariana níminaqa qínisaa atooémariasa minára irisée ámiqi ámiqimmásee níminaqa, kúqaa ánoona ufa qímannimidaqa, mifá sía uqanna miná ákiaqara sía máraannoo. Ánutufa ámiannoo.

Yoohaneefa nammári nímmimarufa nári faiqi
námu Yísufinnai niqiqanáu.
(*Ruka 7:18-35*)

11 ¹Yísufa miná faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaaraqánda marasée mi-ufána óosana óosana qímannimiseenoo miqóoqari misá maqúsa maqusa nídanoo qímannimímarinau.

²Yoohaneefa nammári nímmimarufa karabúsaki máridanoo ásauku mundírana óosana óosana írinau. Iriséeno ámiqimmásee írinau

qímaseenoo narí faiqi námu Yísufinnai niqíqanáu. ³Yoothaneena faiqi námu Yísufa máruqoo óonuree írámmíríqá qíqau. Anée óoqai tamummáqara fasiqa kambíqaannoo fee qímaqoofa anée mífée márídanee. Anée Ánutuna ásauku mundíra fee márídanee. Maasá moorée áfeesianáuree. ⁴Qímasoofanoo Yísufa qinau. Maaqóo ínnée animáriaqoo aináina áuqaunнанara faqa ufa qímannimunnанara faqa minára kai óonuree Yoothaneena qímamifanoo mifá qiníara íriannoo. ⁵Nífu dimbárausa maqannísaidáqá, níku eendírausa ámiqímmánnisaunaqá nídaqá. Károora nárimariasa rukánnisaidáqá. Náaqoo aunírausa ufa íridaqa. Kúqimariasa fíndífumánnisaidáqá. Kudi fásíqauqa qínée ámiqira fúka ufa innaarúnai ququsa ufa misá qímannimidaqa. Mi-ufána óonuree Yoothaneena qímamifanoo mifá qiníara íriannoo. ⁶Moó fannoo síá qiníara qaara irirana írimarífa mifá asasímarífa máríannoo. Qínísaa míkimmáki márífa síá asasíannoo. Mi-ufána faqa Yoothaneena qímamiaqa.

⁷Yoothaneena faiqi námu fífufanoo Yísufa faiqí ánaasee Yoothaneenara qímanniminau. Fífau máqá maaqa káasau aadána maqa maaqa ínnée Yoothaneena qáfarara fíqá ínnée nána qáfararee fíqee iqau. Fífau ándanda kásínaree fíqee iqau. Síá uqanna minára fíqau. ⁸Ínnée nána qáfararee ándandai fíqee iqau. Faiqí ámiqira qamunna afísímarína miná qáfararee fee qímasee fíqee iqau. Óo síá uqanna minára fíqau. Míqírausa síá káasau maqa maaqaki márídaqa karaambáíqá máaqaki ámiqiranaki márídaqa. ⁹Nána qáfararee ínnée fíqee iqau. Ánutuna tamummáqara fasiqa qáfararee fee qímasee fíqee iqau. Kúqaa Yoothaneefa Ánutuna tamummáqara fasiqafa márúfa óoqu qáfaqau. Síá misá kai, Yoothaneefa tamummáqarausa úriqaramásee tamummáqarafa márífaqa ínnée qáfaafanoo. ¹⁰Óoqeenáa ákara minára kai qídanoo. Mi-akaránaki Ánutufa maaqí qímasee Yoothaneenara qídanoo.

Íriaqa. Qínée qiní ufa máree marínnana aní Ánutuna ásauku mundírana aní óorinni aqíqaanáuranoo mifá aní aaná ani óorinni afísúmaree fínana anée mi-maú fúanneera.

¹¹Ákarakínaa ufa miqí qinoo márínara qínée Yísusa ánoona ufa qímannimidaqa. Ánaasee faiqíuqáíndi moómoo márídaqa. Yánaasee fee Yoothaneena úriqararana máqanoofée inau. Síá moó fannoo miná úriqararana máqanau. Innaarúna ququsa máríasa uréeqarausa misá kai Yoothaneena úriqararausa márídaqa. ¹²Qínée ánoona ufa qímannimidaqa. Yoothaneefa nammári nímimari áukuanaindari faiqí ánaasee rákíranannoo maqúsa máree maríandee miqí kaimásee nímudaanai qímasee innaarúna ququsaki kéeqarara qímasee innaarúna ququsa máree maríasa márídaqa. ¹³Ánutuna óoqeenáa tamummáqeemaru fasiqausa faqa Mooseena sándufa faqa misá óoqai óosana arasée kásooqaqee kambíqaaninnanara tamummaqasee fífíufanoo Yoothaneenasaa taikáqau. ¹⁴Misá Eeriaafa ánírarammífoo qufanoo dóo Yoothaneefa mifá ani

máridanoo, ínnée mi-ufánara nídinaqee írifaree sía fee nídinaqee sía írifara. ¹⁵Áaqoo fáinafa íriaqa, sía áaqoo fáinafa sía íriaqa.

¹⁶Maqee márunausa nánara foora márídaqee fee qianáuree. Misá maqúsaki faiqí uqáindiara foora márídaqa. Misá moosára maaqí qímasee naráqi naráqi qídaqa. ¹⁷Maasá ukeena fuaqáunaqa ínnée faqa sía dadaaqí idí rée maríafanoo. Kaifáa maasá quandáfiqa ikí ánai fakíki ráunaqa sía miná faqa dadaaqí máriafanoo. Ínnée dapikámmi máriafanoo. ¹⁸Misá miqí qímasee miqí qiafaqa qinée Yísusa minára maaqí qídaqa. Máa maqee márunausaki miqímminoo máridanoo. Yoohaneefa aniréenoo uáinna nammari faqa nárana uqanna faqa sía nanau, dapi narana kái noofaqa ínnée minára áfaanna kéeqafifanoo miqidanoommifoo qiqau. ¹⁹Qinée faiqí nímaaku aniréeqa nárana faqa nammári faqa náunaqa ínnée qiníara mandá fasiqa márída, káaqa néemarifa, káaqa nammári néemarifa, káaqa úmmuarimaria takísa munnimma máreemariasia niqiqéemariasia áqoondiki márifa, mandóosana máreemariasia áqoondiki márifa. Ínnée qiníara miqí qímariafaqa qinée minára maaqí qídaqa. Yoohaneefa nammári nímmimarifa faqa qinée faqa maaqandá Ánutuna íriramau andeeqásee fímarunanoo miná ánoona koorooídanoo. Ínnée maqee máriasakiqari sía ínni ufa fannóo ánoonaikidanoo, qaaraikámmida miqímariafanoo.

Qaara maqusanaasa sía ufa írimarunara níqinau.

(Ruka 10:13-15)

²⁰Mifá miqí qímaseenoo mi-maqusa maqúsána misáki nímarufaqa misákina aurírana andeeqánnisánoo nídanoo firaa naaquqara ainaina firaa ainaina áuqeemarufaqa qáfeemariqau. Qáfamasee irisée sía naundurá quandáqau. Mi-maqusa maqúsánara maaqí qímasee Yísufa núqu rámasee níqinau. ²¹Koorasinna máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa qinée ínniara qimudáqo qídaqa ínni nárirafa firaafá máriannoo. Beetasaida máqannaasa maqúsa máaqa námufaqa ínniara faqa qimudáqo qídaqa. Ínni nárirafa faqa firaafá máriannoo. Taia máqusa faqa Sidoonna maqusa faqa ánaamuru aamína máriasia qinée misákina miqímandee faiqí sía amanaikí maría ainaina misákina áuqaanaqáu naundurá dauní quandáiqini. Misá dandá dooná nifaaqai níkiaqaki akuséeqa nári mandóosanara ikíraqasée minníseefau dauní quandásee qiní ufamau finí. ²²Qinée kúqaa ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Firaa numoo aukwana aniráinanoo Ánutufa Taia máqusanaasa faqa Sidoonna máqusanaasa faqa nárídanoo káqikaaqoo áfauáanno. Ínnée Koorasinna maqusanaasa faqa Beetasaida máqusanaasa faqa sía áfauáannoo firaqóo ínni náruannoo. ²³Kapeeranaumma máqusanaasa ínnée ínneeqara úriqararausee qímasee ínni maqusara faqa únna qímasee innaarúna amana kái márídee qímariasa. Kásooqaqee Ánutufa aní mindári

rarisámmeeqeenoo idáki áqunnisaannoo. Soodooma máqusanaasa mandóosana máree marufanoo Ánutufa nárinau. Qínée Soodooma máqusaki faiqí sía amanaikí marí ainaina inni Kapeeranaumma máqusaki áuqaafánandee íananóofau maqee mi-maqusáfa káqi máriqini. ²⁴Firaa koota aukuaana Soodooma máqusanaasa nárirafa máriannoo káqikaaqoo rauqí nímaqaannoo. Kapeeranaumma máqusanaasa inni nárirafa firaatiá uqanna sía rauqí nímaqaannoo. Qínée ínniki máridaqa qínée qúnufana sía írimarianara inni nárirafa firaafá máriannoo.

Naundurá asooárana faqa idooárana faqa nímiraree qinau.

(Ruka 10:21-22)

²⁵Mikarí Yísufa innaaru qímasee qinau. Qíní qíkoofa, maa-maqána faqa innaarúna faqa rakísirafa dúfi dúfi aní ufa qínée maqee maqee maa-ufána qímannimímarunnnanara írirana faqaasa nífusaa rafáaqafunniséenana káiqueesa nífusaa kooroo mánnimaqee mariananoo. ²⁶Eedóo dúfi dúfi anée qíní qíkoofa aní áidirafa miqímminoo máridanoo.

²⁷Aiqáma ainaina qíní qíkoofa qíminau. Yáfa yáfee ámaakuara íridanoo fee sía moó fannoo. Ákoofa kai minára íridanoo. Yáfa yáfee ákoonara íridanoo fee, sía moó fannoo ámaaku kai minára íridanoo ámaaku fannoo narí kai irisée uqannífiqarausa misá minánnai qíní qíkoonara íridaqa. ²⁸Aiqáma kadáapiri máriasa faqa naudurá qumaara firaaná máree máriasa faqa, qínée únnannai aniráifaqa qínée naundurá idooárana nímiannauranoo.

²⁹Qíní qumaara qáinda dínni qumáree nífaariki rusísee qíní dóokinaa ufa máraaqa. Qínée reendeenírausa qímuqusa múqufi ubíqarausa máridaqa ínnée qíní ufa óosana marasáifaqa naundurá asooárana adooárana nímiannaura. ³⁰Qíní qumaara qáinda síamma ákumu áruannoo sía qumaara márinarara asooárana adooárana paqúrifaranoo.

Nári amaanasáa Yísuna faiqi námu sakuma ruqóosasee naqau.

(Mareekoo 2:23-28; Ruka 6:1-5)

12 ¹Mi-aukuanná moo Sáriríqasaa Yuda máqannaasa amaana fáasaanasaa Yísufa narí faiqi námu faqa maqúsamau sakuma qúqusa qámbaanai fímarufanoo miná faiqi námu nárarée márusa nári óosana marasée sakuma ruqóosasee rafárisee fúka naqá fímaríqau. Miqúnara sía úmmuarammidammiafoo qímaríqau, aiqámausa nári sándamau fída miqímmini máriqau. ²Farisai ámaana ufa qímarusa misá nín Dafamásee Yísuna ufa ámianneera ufa quandásee qímamiqa qíqau. Qáfaa aní faiqi námu Sariríqa sándufa rukíaidaqa nárana unakúnaidaqa Moosefa minára qáoo qinau. Náqi fee ifaqée miqí fee.

³⁻⁴Yísufa iriséenoo qinau. Ínnée áaqaida miqí qímariafanoo Dafidina ákara sía fee ásaanari fee. Mífá faqa miná faiqi námufaqa nárararoofaqa

misá Ánutuna amaana máaqaki Nooba máqusai márunki kéeqafufaqa amusárara feemu Ánutuna ámimaru feemuna naqau. Misá miqí mándee sándufa rukíaqau. Mi-feemúna Ánutuna máaqaki rakísiraua kai naaqée qímaru feemuna marasée naqau. Ínnee sía fee miná ásaanari fee. ⁵Ínnee óoqeenáa sándufa moo sía fee ásaanari fee. Ánutuna máaqaki aanáiqikí máriasa misá Sariríqa sándufa maqee maqee rukíaidaqa amaana máqaki aináinidaqa máriasa numóo síaisa márídaqa miqídaqa. ⁶Qinéemma ufa qímannimidaqa. Qínée Ánutuna amaana máqa úriqararaua maaqóo márídaqa. Misá qiní ufa irisée sakuma ruqóosasee náifanoo amaná máriannoo. ⁷Ákara moo máaqimminoo márídanoo.

Qínée Ánutuna ínniara ínneeqa niqóónausara nímuqusinaqa nífaúaaqa minára qiní dídiannoo. Qaindásaa maqee maqee aandáu tatúfirana qímiranara qiní qíkoqaidanoo.

Mi-akarána miqí qímasoofaqa qínée Yísusa maaqí qídaqa ínnee mi-akarána óosanara írifaqau qeeqá faiqi námuara náararée márínara ínnee nímuqusifaqau sía níqini. ⁸Qínée faiqí nímaaku amaana fáasaana faqa miná sándufausa faqa úriqararaua márídaqa. Qínée amaana fáasaana sándufa sía rukíaaqee qúnaqa sía rukíaidaqa. Qínée qúnaqa náidaqa numóo sía márídanoo.

Nári amaanasaa ásauku súfirana andeeqánau.

(Mareekoo 3:1-6; Ruka 6:6-11)

⁹(Mooseena sándufa nári amaana Sariríqa sía káqikaqóo aináiniqee qinau. Yísuna áukuana misá mi-maú kai fímariquau.) Yísufa sakumara qímannimiseenoo miqóoqari Yísufa misá faqa misá amaana máqaki kéeqanau. ¹⁰Minakí ásauku súfirafa misá faqa kéeqafi márínau. Farisai ámaana ufa írimarusa mi-asauku sufiránara Yísuna irámmiríqa qiquau. Maasá amaana Sariríqa sándufa amanée amaana Sariríqasaa faiqí móo fannoo mandáikirana andeeqánauree áaqaida miqíanauree. Misá Yísunara eedóo qínaqa Mooseena sándufa rukíaidanoo fee qímasee qumárasee áruanee qímaseeqa miqí qiquau.

¹¹Yísufa minára iriséenoo qímannimínanu. Sariríqasaa firira aandau madikakí áqufifaqa ínnee umbaqídee sía fee umbaqídee. Sía amaana irisée káqi umbaqí máriafanoo. ¹²Nána fánnoo fee úriqaranoo márídanoo fee. Aandáu fee faiqí fée. Aandáu sía úriqaranoo márídanoo, faiqí kai úriqaranoo márídanoo. Minára maasá sándufa fannoo mandáiki marífa aurímarífa Sariríqa amaanasaa ámiqi ámiqimánnimaqarana amaná márídanoo qídanoo. Miqí qímaseenoo ásauku súfirana qímaminu. Ásauku úqua. ¹³Miqí qufanoo mi-fasiqáfa ásauku úqinau. Uqusoofanoo ásauku ámiqinau, dínni asaukuara foora ámiqinau. ¹⁴Farisai amaana ufa qímarusa qáfamáseeqa misá áanóomandee ráudamáfufaqa súqufi narí qímami narí qímami qiquau. Náqimmánde maasá Yísuna áruanauree qímariquau.

Ánutufa rusadeesámumasee mároo fasiqanara qídanoo.

¹⁵ Yísufa mi-ufána iriséenoo fíndimeeqee moosáa finau. Faiqí ánaasee aiqáma miná faqa fufanoo aurímarusa mandáikimarusa aiqáma andeeqánnisanau. ¹⁶ Andeeqánniseenoo áranaiqí qímaseenoo qímanniminau. Qumeé uqannándaqa kukeé uqanná saaqa sía qinée andeeqásauunnanara kooroo qiaqa. ¹⁷ Miqí qímasoofanoo tamummáqara fasiqa Eesaia miná ufa ánoona kambíqanau. ¹⁸ Mifá óoqai maaqí qímasee Yísunara ákara rinau.

Qáfaa, qíní dadaaqíra faiqi, qinée miná útaaqamamaqáunafa. Qinée minára qímuqusidanoo qíní daundurá minára asasídanoo. Qíní máraquna miná áakufuannoo. Mifá ánaamuru máriasa faqa kíapausara foora andeeqánnisaannoo. Sía Isaraee máqannaa kai.

¹⁹ Mifá sía dapi ufa óosana óosana firaaqóo qíannoo. Sía fáaqa rúmasaida qíannoo. Maqúsaindari sía miná ufa írifaranoo.

²⁰ Mifá eendíra saka sía ramoorámaa mámaree raudáannoo. Amannáikiasa mandáinaina rafáaqa fímarinara sía mifá áanóommasee qímannimifa fífímandee reendeenámamaree naakápee márifa. Mifá miqímmámaree reendeenámmamaree fífí ínanoo numóo aukuna raqúramiseenoo miqóomma úriqaraannoo.

²¹ Minakí maqúsa maqusa ánaamuru máriasa minakí dóo írirana rusífaranoo.

Eesaiafa miqí qímasee Yísufa sía qúmu máru aukuna Yísunara ákara rúmaqoofa márídanoo.

Únnaqimáseeqa Beeraseeburánannai áfaanna áfaqaidee qiqau.

(Marekoo 3:20-30; Ruka 11:14-23)

²² Faiqí moo fáafasaaqa aundurái márufanoo áfu dimbéeeqeenoo ufa faqa sía qímaruna faiqí ánaasee áfíeeqa Yísufinnai mínisoofanoo andeeqánau. Andeeqássoofanoo mi-fasiqáfa áfu máqeenoo ufa qinau.

²³ Faiqí ánaasee aiqáma qáfamásee náaquqoofa qiqau. Maanáree maasá áfeesi márúnafa mifée. Dafidina átikiqari fíndifuanina fee qímaqoofa dóo maaná mifée.

²⁴ Farisai ámaana ufa qímarusa mi-ufána iriséeqa qiqau. Maafá áfaanna rakísirana Beeraseebura minánnai áfaanna faiqí naunduráki márína aqíqáidanoo.

²⁵ Yísufa misá ufa iriséenoo qímanniminau. Moo máqusanaasa fúrufariqa rainá rainírausa, dóo mi-maqa maaqáfa dapikámmiannoo. Moodáa óosana máriasa mi-oosanáusa rainárainíqa maqásaa áqufifaranoo. ²⁶ Sía Sadannafa narí kai quandáki narí aqíqáannoo. Miqídanooofau narí rainéenoofau miná afeeka fannoo maqásaa áqufiqini.

Miqínanoo náqimmásee miná áiku ásauku afeekaikámandee márifaree. Sía afeekaikífara fúrufariqa dapikámmifaranoo. ²⁷Ínnee Farisai ámaana ufa qímariasa ínni faiqínámu Sadannanannai fee áfaanna aqiqáida fee Ánutunannai fee áfaanna aqiqáida fee. Ánutunannai kai áfaanna aqiqéemáriefanoo. Ínni faiqi námu miqíánannai ínni mandá ufa qáoo qídanoo. Qínée Beeraseeburánannái quandáfi áfaanna nári niqoónausa niqiqáananoo síammamanaikíannoo. Qínée Ánutuna maraqunannai kai áfaanna aqiqéeqa. ²⁸Qínée Ánutuna maraqunannái áfaanna aqiqáananoo dóo Ánutuna ámiqira quqúsa fannoo dóo ínnisaa radiqíseenoo ititánnimaqeenoo.

²⁹Náqimánde moó fannoo Sadanna máaqakinaa ainaina indáa íraree. Máaqa ákoona náaree rumbásee miná aináina indáa ía. Maa-aaqoo afu furufarirána máaqa ákoona dóo qínée rumbáseeqa mi-maqánakinaana dóo qínée máreeqa.

³⁰Faiqí moó fannoo sía qíní qíqoondi márirafa mi-fasiqáfa qíní namuqáa márídanoo. Sía qíní dadaaqída óonu súqu ani suqu ímarifa maréeqaida áquraaruki márifa márídanoo. Miqí kai ínoo faiqí moó fannoo innaarúna ququsara sía faiqí ánaasee suqú quqáinafa, mífá fúrufarammida nífaqanoo nídanoo. Qínée suqú quqáunaqa ínnee Farisai ámaana ufa írimariasa fúrufaramida nífaqee máriefanoo. ³¹Mísá Yísunara Sadannanannai áfaanna niqiqéefoo qunára, Yísufa minára iriséenoo qímannimidanoo qinau. Óosana óosana mandá márirana faqa mandá ufa faqa Ánutufa amaná miná numóo faiqí minínnisaannoo narí maraqunara áqirana minára kai sía minínnisaannoo. ³²Ánutuna máraquna áqira ufa miná ákiaqara Ánutufa sía minínnisaannoo. Maa-kamusaqá márira aukuaana faqa náaru kamusaqa márira aukuaana faqa sía uqanna amaná Ánutufa miná ákiaqara minínnisaannoo. Qínée faiqí nímaakuara díqira ufara minára Ánutufa amaná minínnisaannoo.

Faiqí ufa fannoo naundurákinaa óosana kooroo ídanoo.

(Ruka 6:43-45)

³³Saqári ámiqirafa márídanoo miná qaqamma faqa ámiqirafa kai márídanoo. Saqári mandáikirafa márídanoo miná qaqamma faqa mandáikirafa kai márídanoo. Saqári qaqamma fannoo kai saqári ánoona kooroo ídanoo. Miqí kai íqa ínni Farisai ámaana ufa qímariasa ínni mandá ufa óosana mandá saqari qaqamara foora márídanoo. ³⁴Ínnee sakáni faiqi miqírausa ínni naundurá mandámuqanóo márídanoo. Ínni naundurái moómoo ainaina márínakiqari ufa úridanoo. Minára náqi fee mándee ínni naundurákiqari ámiqira ufa úruannoo fee. Sía amana miqírafa. Faiqí áfau ru fannoo narí ámuqusaki mári ainainara kai ufa qídanoo. ³⁵Ámiqira fasiqa miná ámuqusa qumíasanakiqari ámiqira ainaina máree úridanoo. Mandá fasiqa miná ámuqusa óoki qari mandáinaina óosana óosana kambíqaidanoo.

³⁶Qinée qímannimidaqa numóo áukuana aniráinaqa faiqí misá náriqa aiqáma dapi ufa óosana óosana Ánutuna áfusaa kooroommásaifanoo minára ufa qíannoo. ³⁷Maqee márira aukuaana óokinaa ufa Ánutufa íridanoo. Numóo aukuaana aniráinanoo ínni maqee mária aukuaana ufa fannoo ínni maréeqeenoo ámiqiranaki fee quqáannoo fee Ánutuna náriranaki fee mara quqáannoo fee.

Yísunara misá faiqí sía amana áuqaqaa ira ainaina áuqaina qáfaa.
(*Mareekoo 8:11-12; Ruka 11:29-32*)

³⁸Miqí qímasoofaqa Mooseena sándufa írimarusa faqa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa misá Yísuna ákaru qírraree qímasee qímamiqau. Ufasaa rakísirafa anée moo áinainara qínanoo mookínaqa maasá miná qáfeeqa aníara kúqaa Ánutuna ásauku mundíra fee qianáura.

³⁹Yísufa quandáfi qímanniminau. Ínnee maqee máriasa mandá óosana máree maríasa Ánutunara níkoqai faqa minnísee maríasa ínnee kai moo áinainara qífanoo kambíqaina qáfaanee qídaqa. Sía qinée moo fúka ainaina áuqaana qáfeefara. Náuraa ainaina Yoonaafa tamummáqara fasiqa óoqai firaa noodaanna áranandaki márúnara foora miqírana maqee qáfeefaranoo. ⁴⁰Yoonaafa firaa noodaanna áranandaki qaaramoo fáasaana faqa eendáki faqa márínau. Miqí kai íqa qinée faiqí nímaaku qaaramoo fáasaana faqa qaaramoo éendaki faqa maqá aundurái madikakí márianaura. ⁴¹Nineefa máqusa márusa numóo áukuana aniráinaqa misá fíndifi ínni maqee máriasa níqifaranoo. Misá Yoonaana ufa iriséeqa nári mandáinaina maqásaa quqásee quandáfufaqa Ánutuna áfusaa reendeenámimiqau, maqee qinée Yoonaana úriqararausa ínniki márídaqa ínnee sía ínneeqa mandáinaina minnísaidafa minára misá ínni níqifaranoo. ⁴²Seebaa máqusaindari ánaasee rakísirafa moó fannoo numóo aukuaana aniráinanoo mifá faqa Nineefa máqusanaasa faqa fíndifiqa maqee máriasa níqifaranoo. Mifá nánaindari Sooroomoona miná írirana íriannee qímasee áninau. Maqee qinée Sooroomoona úriqararausa animáridafa ínnee sía qíní ufa írimariafanoo, minásaara mi-anaasee rakisiráfa numóo aukuaana aniráinanoo ínni níqianoo.

Faiqí naundurákinaa áfaanna óonu aqoónausa
nífiqamareenoo kaiqáa ani kéeqanau.
(*Ruka 11:24-26*)

⁴³Máa maqee máriasa kaifáa maaqímminoo máriannoo. Ínnee mandá fáafasaaqa faiqí naunduráki márífara foora márífara. Mi-faafasaaqáfa mi-fasiqána aundurákiqari ráudamakinoo fífi ínoo fíqu fíqu inoo aadána maqa maaqa óombura maqa maaqaki aakaqakí adooáranara randáisianoo fíqu fíqu ímarínau. ⁴⁴Fíqu fíqu ídanoo sía paqúrinoo narí kai óonumafi iriséenoo qínau. Qinée qeeqá óoqeenáa maaqaki kaifáa

kéeqaanaura. Qinée qeeqá óoqai máriafanna fasiqana aunduráki kafáa kéeqaanaura. Miqí qímaseenoo mi-fasiqá finnai aniréenoo qáfanau. Fífa u maaqara foora márídanoo, damúnammínoo márídanoo, rapéeiranaki ititánoo márídanoo aiqáma ainaina andeeqánoo márídanoo. ⁴⁵ Mifá miná qáfamáseenoo óonureenooáfaanna moodánnai qísauku dínni óonu qaaraqánda maraséenoo narí mandá oosana úriqararausa kai nífiqee aniréenoo mi-fasiqána aunduráki aiqáma kéeqafufafa minaki máríqau. Mi-fisiqána ínaaqiana mandá márírafa fíqaramáseenoo fíraaqóo mandáikínoo márínoo. Óoqai mi-fasiqáfa moodáa mandá faafasaaqa máru aukuaa káqikaqóo mandáinainaki márínoo. Ínnee maqee mandá máríra maríasa miqíkai mándee márífaranoo.

Narí ufa írimarusara qiní qínausa qíkaqaafasaa fee qinau.

(Mareekoo 3:31-35; Ruka 8:19-21)

⁴⁶⁻⁴⁷ Yísufa miqíkaimmásee faiqí ánaasee ufa qímánnimi márufafa Yísuna narí ánoofa faqa miná ákaqaafasaa faqa anirée naambeéqai kíkíqamafufafa qímamíanee qufanoo faiqí moó fannoo miná irisée máaqaki óonu Yísuna qímamínoo. ⁴⁸ Mifá iriséenoo mi-fasiqána qímamínoo. Náqi fee ifanee anée qiní qínoofa faqa qiní qíkaqaafasaa faqa mádaanaí máriafoo qínanee. ⁴⁹ Máa máriaa qímaseenoo narí faiqi námu ásauku mundínoo qinau. Maaqáimee máriaa misá qiní qíkaqaafasaa qiní qínausara foora márídaqa. ⁵⁰ Faiqí ánaasee yáusee innaarúnai qiní qíkoona íríranamau fímariasa misá kai qiní qíkaqa faqa qiní dáuna faqa qiní qínausa faqa márídaqa.

Qaqama aaqásoofanóo kambíqoonara qinau.

(Mareekoo 4:1-9; Ruka 8:4-8)

13 ¹ Mi-faasaanná Yísufa mi-maqánakiqari ráudamakufanoo fíraa taatarunna áfainni óoqu réenoo miqóo óoqu marínoo. ² Óoqu marífufafa faiqí ánaasee fífa u andandara foora ruqúfu áqufi ititáfufanoo mifá kanúqaki akarámafínoo óoqu marífínoo minakíqari qímánnimufafa faiqí ánaasee nammári afainni márídaqa miná ufa írimariqau. ³ Mifá kanuqákiqari óosana óosana quandára ufa qímánnimínoo. Mifá maaqí qinau. Faiqí moó fannoo Yuda máqannaafa nári óosana maraséenoo raisa fooqána úmmaqirara maqá rúmaqoonaki qaqama káqi aaqée márínoo. ⁴ Mi-fasiqáfa aaqée márufanoo qaqamma akaqáfa aanásaa níku rée máruqoo faqa áaqamaki áqufufanoo ufiníuqa anirée miná kai naqau káqindaraana sía naqau. ⁵ Akaqáfa áaqamaki óonisaa áqufínoo. Maqá sía moómoo márufanoo maqá tootooqí marúnara dauní kambíqanau. ⁶ Kambíqafufanoo súani ururéenoo arusoofanóo maqá éeraqoo márufanoo atuka sía meemái kéeqoonara súani árufanoo aadánusínoo kúqinau. ⁷ Akaqáfa amuka faqáa ainaina márúnaki áqufufanoo amuka

faqáa ainaina fannoo ururéenoo rafáaqafinoo arusanáu. ⁸Akaqáfa ámiqira maqasaa áqufufanoo qaqamma moómoo íranau. Akaqáfa ururéenoo qámbaana írara íranau. Akaqáfa ururéenoo óodaa íranau. ⁹Áaqóo faqaafa írinana anée kai andeeqásee íria.

Yísufa narí quandára ufa óosana narí faiqí námu qímanniminau.
(*Mareekoo 4:10-12; Ruka 8:9-10*)

¹⁰Yísuna faiqí námu miná ufa iriséeqa máriufaqa mifúnnaí aniréeqa irámmiriqau. Náqaaifanée quandára ufa kai qímannimidanee, akooqóo kooroomásee qímannimiaqaana. ¹¹Yísufa iriséenoo qinau, ínnée innaarúna maqusa qumeé írirana íriaqeera, misá sía íriaqeera quandára ufa qímannimidaqa. ¹²Faiqí ánaasee moó fannoo innaarúna maqusa írirana írinanoo Ánutufa moó faqa miná ámifanoo mináindi moómoo kámmiannoo, faiqí ánaasee moó fannoo innaarúna maqusa írirana síaífa moodáa márinnana Ánutufa miná aiqáma máree fínanoo káqisamu máriannoo. ¹³Misá nífu máqaidaqa sía qáfaidaqa, misá náaqoo márifaqa sía íridaqa, minára qinée quandára ufa qímannimidaqa sía íriaqeera qímannimidaqa. ¹⁴Misára tamummáqara fasiqa Eesaia miná ufa ánoona kúqaa kambíqeenoo. Minára qímasee ákara rúmaqoona ánoona kambíqanau. Mifá minára maaqí qímasee qinau.

Kúqaa ínnée náaqoonnai qiní ufa iriséeqa naunduráki sía írifaranoo. Kúqaa ínnée nífunnoo qinée áuqee márúnna ainaina tatáqafi qáfamáseeqa náaqoonnai síamma írifaranoo. ¹⁵Maa-maqannaasá nímuqusa kudoosaápanoo máridanoo. Misá náaqoo aunnóo máridanoo, misá nári nífu nári tautásee márídaqa. Misá nífunnai qáfamásee írifoora misá náaqoonnai írifoora. Misá naundurá iriaraasifóora. Misá quandáfinaqa qinée ianánnai ánífaqa qinée misá ámiqianóora.

Tamummáqara fasiqa ufa miqímminoo máridanoo. ¹⁶Ínnée qiní faiqí námu ínnéeqa nífu qáfee máriana ínniqá náaqoo írimariasá márianara asasiaqa, ínnéeqá kai qáfaidaqa, ínnéeqa asasíranaki máriafanoo ínnéeqa qiní ufa óosana íridaqa. ¹⁷Qinée ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Tamummáqara fasiqauqa faqa reendeenírafa andeeqára fasiqauqa faqa misá óoqai márídaqa ínnée maqee maqee qáfeemarianara káaqa nímuqusufaqa minára qáfaaqaa kaimmásee sía qáfaqau. Misá ínnée maqee qiní ufa írimariana káaqa nímuqusifaqa íriraree qímasee íriaqaa kai qímariqau. Sía íriqau.

Yísufa aaqée maru qaqamara óosana kooroo inau.
(*Mareekoo 4:13-20; Ruka 8:11-15*)

¹⁸Qaqamma aaqée marí fasiqana quandára ufa óosana irisáifaqa qímannimiana. ¹⁹Moó fannoo qiní quqúsakinaa ufa iriséenoo

sía írinoo mánoo manaa ímarifa, qaqamma miná ámuqusaki kakasammásaifanoo mandá faiqi fannoo animáree fifinoo. Maafá qaqamma fooqána aanásaa kukupée marifanoo síara foorammidanoo. ²⁰⁻²¹ Óonisaa kukupanóo márifa miná óosana maaqímmينوo máridanoo. Misá Ánutuna ufa irisáidaqa asasammásee mi-ufána máraifanoo sía átuka misáki ámiqimmásee áusinoo káqi meeráqoo rusínoo máridanoo, qúsasaa qímasee minnísaidaqa. Mi-ufánasaara nárirafa kambíqaiifaqa misá quqásee fuaniqianá sáamuridaqa. ²² Amuka fáqaanaki áqufu qaqammafa moo fásiqara foora máridanoo. Mifá Ánutuna ufa írinoo maqásaa kadápirirana faqa káaqa aináinara munnimmara ámuqusirana faqa mi-ainaináfa mi-ufána anukakí kukúqinoo sía qaqamma íraidanoo, sía ánoona kambíqaidanoo. ²³ Qaqamma ámiqira maqasaa kakasínoo moo fásiqara foora máridanoo. Mifá mi-ufána íridanoo óosana ámiqimandee íridanoo. Mifá kúqaa qaqammara foora íraidanoo. Moo úriqararafa ámiqimma qaqamma írafínoo irairaámmidanoo. Moo qámbaanai márifa narí amanasáa íraidanoo. Moó uréeqarafa miqí kaimídanoo narí amanasáa íraidanoo.

Namuqáa mooná áfuqaki mandá qaqama aaqée márúnara qinau.

²⁴ Quandára ufa moo Yísufa faiqí ánaasee nóorinni mara quqánau. Mandá oosana máree márusara faqa ámiqira oosana máree márusara faqa misáuqara quandásee qímanniminau. Innaarúna máqusai faiqí moorá foora máridanoo. Mifá narí quqúsaki ámiqira qaqamma úmmaqinau. ²⁵ Faiqí misá faiqaqéufanoo miná namuqáa fannoo aniréenoo kukúra asumu sakuma máruqoo úmmaquseenoo finau. ²⁶ Sakuma ururéenoo úri rupípoosufaqa kukúra faqa qáfaqau. ²⁷ Miná dadaaqíra faiqiuqa quqúsa ákoona óonu qímamida qiqau. Rakísirafa, anée kúqaa fee aní ámiqira qaqamma kaifée úmmaqinee. Nánaindari fee kukúra kambíqaidanoo fee. ²⁸⁻²⁹ Mifá iriséenoo qinau. Imboo namuqáa fannoo kai úmmaqinoo. Qímasoofaqa miná faiqi námu qiqau. Amanée maasá óonuree rarákuaanuree qímasoofanoo mifá qinau. Sía ínnée kukúra rarákuaqa, sakuma faqa rarákifoora. ³⁰ Sáina káqi máriani. Miqandá moodáa kárammiqa máriafaqa. Aiqáma akuqámafinaqa qinée qímannimianaqa ínnée kukúra indaarú ateká rumbásee idá áraaqeera. Ínaaqiana sakuma atekásee qíní máaqaki quqáaqa.

Yísufa káqikaa qaqama kíkiquammusinau.

(Mareekoo 4:30-32; Ruka 13:18-19)

³¹ Yísufa moo quándára ufa misá nóorinni quqánau. Innaarúna ququsaki fifándinausa qúmini qaqama miqírausa máridaqa. Faiqí miná qaqama narí quqúsaki úmmaqinau. ³² Miná qaqama káqikaana uqanna máridanoo. Mifá ururéenoo qámbaanai óorufinoo firaa saqariara foora

aiqáma aakaaqakínaa andanda úriqararafa márídanoo. Miqínoo márifaqa ufiniúqaindi aniréeqa miná ásaanai ánaamu usakáidaqa.

Yísufa ooruku anoona kíkiquammusinau.

(Ruka 13:20-21)

³³Mifá quandára ufa moó qímanniminau, Ánutuna ufa aiqámai daráaniranara qímanniminau. Innaarúna ququsaki fímariasa ooruku anoonara foorá márídanoo. Ánaasee miná marasée féemuki adíasaafanoo aiqáma ati qáidanoo.

Yísuna ufa miná kíkiqua usira ufa oosana.

(Mareekoo 4:33-34)

³⁴Maa-ufána faiqí ánaasee moómoo márufanoo Yísufa quandára ufakiqari kai qímanniminau. ³⁵Yísufa maaqí qímannimisoofanoo óoqeenáa tamummaqara fasiqa miná ufa ánoona mikarí kambíqanau. Tamummáqara fasiqa qinau.

Qinée dó raqásee quandára ufa kai qianáura. Maqá quqóo aukuana kukéeqoo ufana kukéeqanoo máriifa qinée mi-ufána maqee quandára ufakiqari kooroo qímannimianaúra.

Tamummáqara fasiqa ufa miqí qímaqoo ufafa márídanoo.

Yísufa mandá qaqama kíkiqua usira ufa óosana kooroo inau.

³⁶Yísufa faiqí ánaasee qímannimiseenoo minníseenoo máaqaki kéeqanau. Miná faiqi námu mifúnnai óonureeqa qiqau. Kukúrara quandára ufa qímanniminaqa íriaqa.

³⁷Miqí qufanoo mifá qinau. Faiqí nímaaku qinée ámiqira qaqamma úmmaqi márúnausa márídaqa. ³⁸Quqúsaki maa-maqánasaa máriasa márídaqa. Ámiqira qaqamma karaambáiqu áiku ásauku máriasa márídaqa. Kukúra mandá faiqi miná áiku ásauku máriasa márídaqa. ³⁹Namuqáa kukúra úmmaqinafa Sadannafa kai márídanoo. Sakuma atekára áukuana, máa maqee márira kamuqoo taikára aukuana márídanoo. Sakuma atekára fásiquaqa misá qangiroouqa márídaqa. ⁴⁰Kukúra atekásee rumbéeqee idáki áqifanoo taikára áukuana miqímminoo máriannoo. ⁴¹⁻⁴²Mi-aukuanná qinée faiqí nímaaku qeeqá qangiroouqa niqíqánaqa misá Ánutuna quqúsakinaana mandá fíndi fira fíndi fímariasa narí óosana uqannífiqanoonifa faqa mandá óosana máriasa faqa maramáree auru firaafá ímarinnanaki minakí áqifaranoo. Miqóo faiqí misá qikíndaqéefara nífai riqífaranoo. ⁴³Miqóoqari andeeqárausa súaniara foora kaimmifáranoo. Innaarúnnai nári níkoona maqúsaki márídaqa káaqa qeefáranoo. Náaqoo faqaasa máriafanoo ínneeqá kai andeeqásee íriaqa.

Kóorakinaa maqa feefauríra ufa quandára ufa.

⁴⁴Innaarúna ququsaki kéeqeemaria ufafa kóora miqírafa maqáki kukéeqanoo márídanoo. Faiqí moó fannoo paqúrimásee qáfeenoo kaifáa

kukéeqaannoo. Kukéeqaseenoo asasammáseenoo narí aináina óosana óosana akaqáusa nimiséenoo miná ákíaqara munnimma maraséenoo quándaki kóora mari maqa maaqana feefaurímmasee mi-koorána indufúannoo.

Óonda feefaurímaruna quandára ufa.

⁴⁵Kafáa innaarúna ququsaki kéeqeemaria ufafa faiqí moorá foora márídanoo. Mi-fasiqáfa kóora aina feefaurímarifa kóorara maqúsamau randánnoo nídanoo. ⁴⁶Óonda firaa feefaurímaria oondana paqúrimáseenoo narí aináina aiqáma moosá nimiséenoo minásaaqaraa munnimma maraséenoo naríara mi-firaa oondána máraannoo.

Noodáanna réemaria rainára quandára ufa.

⁴⁷Kaifáa Yísufa minára qinau. Innaarúna maqusa pateerée mária uqára foora márídanoo. Misá mi-pateeuqána nammáriki rámasee noodáanna óosana óosana minakí uqáridanoo. ⁴⁸Pateeuqá qumbiqáfifaqa uqéereeqee áfainni quqáidaqa. Quqáseeqa misá óoqu marífíqa ámiqira noodáanna taquki mara upeekásee mandá noodáanna mara téeqímmáqidaqa. ⁴⁹Maa-marira aukuaná taikáfinanoo miqímmínoo máriannoo. Qangiroouqá rafúdamafíqa mandá oosana máree maríasa faqa ámiqira oosana máree maríasa faqa rainéefara. ⁵⁰Misá mandáikirausa idá firaa auruki mara áqifara, minakí ikí ráqaidaqa nífai riqífara.

Óoqeenáa ánoona ufa faqa fúka ufa faqa miná akoofásara qinau.

⁵¹Miqí qímaseenoo Yísufa narí faiqi námu irámmirinau. Ínnee maa-ufána óosana írida fee. Miqí qufaqa misá eedóo qiqu. ⁵²Yísufa iriséenoo kaifáa maaqí qímasee qímanniminau. Mooseena sándufa írimari fasiqafa moó fannoo Ánutuna quqúsaki máríranara írimarifa márídanoo mifá faiqí firaafára foora márídanoo narí máaqakiqari óoqeenáa ámiqira irirana faqa fúka ámiqira irirana faqa marasée aní uqafíqaannoo.

Nasareetee máqannaasa Yísunara níkooqanau.

(Mareekoo 6:1-6; Ruka 4:16-30)

⁵³⁻⁵⁴Yísufa maa-quandara ufáusa taikáseenoo mi-maqúsana minníseenoo narí maqúsai uqanna óonureenoo misá amaana máqaki kéeqafínoo qímanniminau. Misá miná ufa irisooфанoo náaquoofoafa qiqu. Yái fee maa-fasiqáfa maa-iriraná faqa maa-idaaqammannisarána faqa írinoo fee. ⁵⁵Maa-fasiqáfa kámundaa ámaaku márídanoo. Miná ánoofa Máriafa maasá faqa maaqóoqaraafa márídanoo. Miná ákaqaafasaa Yameesana amaráfa faqa Yooseefaana narí ákoona amaráfa faqa, Simoonafa faqa, Yudasina amaráfa faqa maasá faqa márídaqa. ⁵⁶Miná ásooqmaakamara faqa káqi misá maaqóo márídaqa. Maa-fasiqáfa yái fee maa-amiqira irirána máreenoo fee. Maasá minára qíkooqaidanoo.

⁵⁷Miqí qímasoofaqa misá minára óonumafi irisée oóimariqau. Yísufa misá ufa iriséenoo qímanniminau. Tamummáqara fasiqa maqúsa máqusa miná fídanoo faiqí anaasee minára náaquqaifaqa ufa íriaqaa kai ídaqa. Narí maqúsanaasa uqanna faqa narí áinaina faqa sía írifara níkoo níkáa ífáranoo. ⁵⁸Yísufa miqí qímasoofaqa misá sía minakí írirana rusíqoonara Yísufa sía moómoo firaa ainaina náaquqara ainaina miqóo áuqinau.

Eeroodeefa Yoohaneena ákiaqa túqinau.

(Mareekoo 6:14-29; Ruka 9:7-9)

14 ¹Mi-aukuanná Eeroodeefa Karidaia máqannaa úriqararafa firafá márínau. Roomma máqannaa kiapana ameemaanai uréeqánoo márída rakísinoó márínau. Faiqí ánaasee misá Yísuna amooqímammaree ánufanoo Eeroodeefa írinoo narí áiku ásauku maaqí qímasee qímanniminau. ²Maafá Yísufa Yoohaneefa nammári nímimarufa kúqiranakiqari fíndifinoó Yísunaikinoó márídanoo, maa-afeeka firaa ainainná áuqidaqinoó fee qinau.

³⁻⁴Eeroodeefa narí ákaqa ánaqa áuqu Eeroodia námmarina mároofa mi-anaaseefá qufanoo iriséenoo Yoohaneena rumbéeqeenoo karafúsaki quqássoofanoo márínau. Yoohaneefa Eeroodeena narí ákaqa ánaqa Eeroodia námmarina mároonara áqinoó qinau. Anée sándufa rukíeenana mi-anaaseená máraananoo. Miqí qufanoo mi-ufánara áranaqoofanoo Eeroodia námmarina ufara karafúsaki rumbá quqánau. ⁵Eeroodeefa Yoohaneenara kuqáruani qínaqa faiqí ánaasee minára írifoora. Misá aiqáma Yoohaneenara Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qufanoo Eeroodeefa minára óonumafi iriséenoo minára ruffeenoo sía árinau minnísee káqi rumbánau.

⁶Eeroodeena máqoo aukuanafa kindáaramambufanoo miqóo faiqí ánaasee suqú maree oomáqammánée máríqau. Eeroodia námmarina áraamuna fannoo sukúraki márídanoo áaduma idi ráma akoofása quqámaqoofa márídanoo qoomáqammánée márúna qámgaanai faiqí ánaasee nífusaa fíndifi idí ranau. Eeroodeefa mi-manaaqáfa idí roona qáfoofanoo káqa ámiqi ámiqinau. ⁷Afaqa ámiqi ámiqufanoo narí amana aqíqéenoo mi-manaaqána qímaminoo qinau. Anée nánaree áidinana qímaqiminaqa qinée minákaimmámianaura idí ráannana ákiaqara ámianaura.

⁸Mi-manaaqáfa Eeroodeena ufa iriséenoo sandéenoo narí ánoona Eeroodia námmarina óonu qímamisoofanoo írinau. Yoohaneefa Eeroodeena faqa mi-anaaseená faqa níqunara mi-manaaqána ánoofa áranagee márufanoo márúfa márí márídanoo narí áraamuna fannoo óonuree narí ánoona qímamufanoo miná ánoofa mi-karí Yoohaneena árira irirana paqúrinau. Óo dóo maqee mifá qíní díqufa kúquanoo. Miqí qímaseenoo Eeroodia námmarifa narí áraamuna qímaminau.

Anée óonuree qínanoo Eeroodeefa Yoohaneena ákiaqa ituqú pirítasaqa saka ámiani qufanoo mi-manaaqáfa mi-ufána iriséenoo ani randéenoo Eeroodeefinnai óonureenoo narí ánoona ufa kai qímaminau.

⁹⁻¹⁰ Eeroodeefa mi-ufána irisooфанóo aundurá mandáikinau. Faiqí ánaasee nífusaa qeeqá qimana aqiqámasaunнанara óonumafi íriqa qisaurúanoo qímaseenoo eedóo kai qinau. Eedóo qímasee narí firisuaiqáuqa niqiqanáu, óonuree Yoohaneena ákiaqa túqumaree miná ámiaqee qufaqa firisuaiqáuqa misá iriséeqa karafúsa máaqaki kéeqafiqá Yoohaneena ákiaqa túqiquau. ¹¹ (Mi-maqannáasa miná fidíka maqásaa áqufuantoo qímaseeqa pirítaki sákaqau sía nárarau miqíqau. Káqi fífau fidíka áqufuantoo qímasee miqíqau.) Yoohaneena ákiaqa misá túqu pirítasaqa sakamáree mi-manaaqána miná ámiqau. Amisoofanoo mifá máree múnu narí ánoona áminau. ¹² Yoohaneena faiqinámu mifá kúqunara íriqa ani karafúsa maqakinaana ani miná írí mara máreeqa múnu madikaqau. Madikámaseeqa misá Yísufunnai óonureeqa mi-ufána qímamiqau.

Yísufa féemu faqa noodáanna faqa moómoosa níminau.

(Mareekoo 6:30-44; Ruka 9:10-17; Yoohanee 6:1-14)

¹³ Yísufa mi-ufána Yoohanee árunara iriséenoo ummaararoofanoo nammáriki óoquree kanúqaki narí faiqi námufafa akarámafufanoo naríara faiqí sía márutinau finau. Faiqí ánaasee Yísuna sípa fannoo nammáriki fímarufafa qáfamásee faiqí ánaasee maqúsa máqusa tatúfufafa maqámau áfaindanai miqóombiqau. ¹⁴ Yísufa kanúqakiqari maqásaa áqufínoo nínafafoofafa moómoosa ani márufanoo. Óonureenoo misára ámuqususufanoo misáki aurímarusa aurírana taikánnisanau.

¹⁵ Eendí márufafa miná faiqinámu miná ufa írimarusa aniréeqa Yísuna qímamiqau. Maa-maqa maaqánaki faiqí síai maqa maaqaki, súani dóo kéeqaidanoo. Anée faiqí ánaasee niqíqáinaqa maqúsa máqusa nárana feefaurúmasee námasee faiqaqa. ¹⁶ Yísufa iriséenoo maaqí qímasee narí faiqi námu qímanniminau. Ínnee fífau niqíqee fáara. Ínnee qá kai nárana nímiaqa.

¹⁷ Miqí qímasoofafa misá qiqau. Maasáki féemu rumbárafa moodáannai qísauku kai máridanoo. Noodáanna qaaraqánda kai máridanoo. ¹⁸ Yísufa iriséenoo qinau. Dóo miná kai qiní qímiaqa.

¹⁹ Miqí qímaseenoo faiqí ánaasee aiqáma qímanniminau. Aiqáma andanda rasonóokammásee óoqumariaqa.

Miqí qímaseenoo mifá féemu moodáannai qísaukunamu faqa noodáanna qaaraqánda faqa qumáreenoo innaarúnnai óori uqéeraseenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo féemu ruqí ruqímaseenoo narí ufa írimarusa nísaukuki quqásoofafa misá qumáreeqa faiqí ánaasee nímiqau.

²⁰ Faiqí ánaasee aiqáma námasoofafa nímuafafa Yísuna ufa írimarusa

uqá qumáreeqa misá óoqu marúqoo fíqu fíqu ídaqa nárana andaanauqá uqáriqau. Qísaukuqara taikásee qíkunni qaaraqánda uqa qumbiqásee máraqau. ²¹Mi-naranná noosá faiqí kai óoni sáqari máqusa mandá samu múquiqá máriqau. Fáifa tauséenna máriqau. Ánaasee faqa faiqi faqa ootúpa máfufaga máaqa máaqa qumbíqa maqíqau.

Yísufa nammári ámuuqumau áiku rámasee finau.

(Mareekoo 6:45-52; Yoohanee 6:15-21)

²²Námasoofanoo Yísufa narí ufa írimarusa niqiqéeno qinau. Ínnee sípaki qiní dóorinni nammári dínni afainni fímarifaqa qinée faiqí ánaasee niqiqámasee kásoo fuanáura. ²³Mifá faiqí ánaasee niqiqámaseenoo naríara áaqanai innaaru qíraree qímasee akarámafinoo innaaru qinau. Mi-eendánaki áaqanai naríaraa márinau. ²⁴Yísufa áaqanai márufaga miná faiqi námu sípaki farúma qámabaanai óonuroofanoo úfai firaafá nóorindari úqinoo nammári ámakaurínoo miná ufa írimarusa sípaki kadáapirida fímariqu.

²⁵Iqáqarafa qúsaramáfufanoo Yísufa nammári ámuuqumau áiku rámammaree misá unnái finau. ²⁶⁻²⁷Nammári ámuuqumau fímarufaga miná faiqi námu qáfamásee áfaanna fee qímaseeqa káaqa ruffamaree fáaqariqau. Yísufa iriséeno qímanniminai. Sía rufíaaqa. Ínneeqa nímuqusa ubíaaqa. Qinée máridaqa. ²⁸Peetooroofa Yísuna ufa iriséeno qinau. Karaambáíqa kúqaa anée máridana qínaqa anée íanánnai nammári ámuuqumau qinée faqa fuanáura. ²⁹Yísufa iriséeno qinau. Dóo ánia. Peetooroofa iriséeno sípakiqari ráudamakufanoo nammári ámuuqumau Yísufunnai finau. ³⁰Fímarufanoo úfai firaafá úqufanoo ruffamareenoo dóo nammárikí ukúqnau. Nammárikí ukúqnaidanoo fáaqarumaseenoo Yísuna áaraidanoo qinau. Karaambáíqa qiní qumáara. ³¹Yísufa iriséeno dauní miná ásauku qumáreenoo qinau. Anée nánaree qaara aundura írinanee. Anée sía qinísaa írirana rusí máriananoo.

³²Miqí qímaseenoo miqandá sípaki akaraqau. Ákaramafufanoo úfai taikánu. ³³Sípaki káqi márusa misá miná qáfamáseeqa náaquqoofaqa Yísuna óorinni aniréeqa nóorindari mapámufufaga Yísuna amooqíqa qiqu. Kúqaa anée Ánutuna ámaaku máriananoo qiqu.

Keeneesareeta máqannaasa aurírausa andeeqánnisanau.

(Mareekoo 6:53-56)

³⁴Misá sípaki nammári dínni afainni táqakufaga Keeneesareetee máqusai óonu raqau. ³⁵Mi-maqusánaa fásiquaqa óonuree miná óori qáfamáseeqa maafá aurúasa andeeqée márifa qímaseeqa ufa quqásoofanoo máaqa máaqa maqúsa maqúsa ufa finau. Aurímarusa aiquáma súqeeqeeqa Yísufunnai quqáqau. ³⁶Aurímarusa misá aniréeqa maasá moómoosa márida Yísufa sía maasá aiquáma andeeqáqisáandoora

qamunna átikai amanée maasá káqi áuqaananoo aurírafa taikáannoo fee qufanoo Yísufa eedóo qímasoofaqa miná qamunna áti áuqamásoosa aurírafa aiqáma taikéenoo ámiqi uqannammannísanau.

Sía nísaaquirai nárana noonára ufa kambíqanau.

(Mareekoo 7:1-13)

15 ¹Farisai ámaana qímarusa faqa Mooseena sándufa írimarusa faqa Yeerusareendári Yísufa máruqoo irámmiriqau. ²Nánaree aní faiqi námu óoqeenaasa faiqi firaasá sándufa rukíee fee sía nárana nísaaquusee née fee.

³Yísufa iriséenoo qímanniminau. Ínnee faqa nánaree Ánutuna sándufa rukíasee fee ínneeqa sándufa kai afeekaikídee. ⁴Ánutufa maa-sandufána quqánau. Ínneeqa nínausa níkausara asasamándeé ámiqidaqa misá núqu uqéeraaqa. Kaifáa moó quqánau, faiqi moó fannoo narí ánoona ákoonara mandá ufa qínanoo arusáina kúquannoo. ⁵Ánutufa mifá miqi qímasoofaqa ínnee maaqí qímasee mi-ufána moomáu fímariafanoo. Faiqi moó fannoo miná ánoofa akoofa sárauuda mandáikida ámiqiánnnee qínna sandufanara dóo qínée Ánutuna amiséeqa sía aní amaná ámianaura. Miqi qímaria fasiqa ánaaseesara ínnee dóo andeeqáidammiafoo qímariafanoo mifá narí ánoofa ákoona sía dadaaqíanifeera qídaqa áaqee máriafanoo. ⁶Miqí kai mándee fífau ínniqa ufa fannoo Ánutuna sándufa árimariafanoo. ⁷Ínnee káaqa ufa qímannimisaida maqándanai mandá oosana máraqanuasa. Ánutuna tamummáqara fasiqa Eesaia, kúqaa uqanna ínniara qímasee ákara rinau. Mifá maaqí qinau.

⁸Maa-maqannaa fasiqa anaaseesá nífauru fannoo kai únnaqimasee qiní duqu uqéereemariasa, nímuqusa káqinni ubeekárausa máriafanoo. ⁹Misá faiqi qímaria sándufana qumáree únnaqimásee Ánutuna sándufammifoo qímaseeqa faiqi ánaasee naamúaqídaqa. Miqi qímasaídaqa Ánutunara innaaru qífanoo síammíriannoo. Tamummáqara fasiqa Eesaiaafa ínniara miqi qímasee ákara rinau.

Nóoki qari úrimari mandufafa faiqi putaammánnimaqaidanoo.

(Mareekoo 7:14-23)

¹⁰Miqí qímaseenoo Yísufa faiqi ánaasee aiqáma náaramáseenoo qímanniminau. Farisai ámaana ufa qímariasa nári faiqi námuara sía nísaaquusee néeqafoo qunára qímanniminau. Íriaqa, ínnee maa-ufána óosana íriaqa. ¹¹Nóoki fímarí náranaínainafa sía faiqi putaammánnimaqaidanoo. Nóoki qari úrimari mandufafa mifá faiqi putaammánnimaqaidanoo.

¹²Miqí qímasoofaqa miná faiqi námu aniréeqa qímamíqau. Sía fee íridanee. Farisai ámaana ufa qímariasa misá aní ufa iriséeqa nóori runídammia.

¹³ Misá miqí qufanoo Yísufa qímanniminau. Aiqáma ainaina innaarúinai qíkoofoa sía úmmaqu ainaina moó fannoo qúmmaquqafanoo Ánutufa rarákuannoo. Sía misára rufíaaqa, Ánutufa rarákuannoo. ¹⁴ Sáina misá káqi máriaqa. Misá nífu qimbárausa nísaaadaki máriasa. Áfu qimbárafa kai áfu qimbárana ásaadákinoo fifi inoo aiqámaqara kai madikakí áqufifaranoo.

¹⁵ Peeteeroofa qinau. Maa-quandara ufána qíannana qímaqiminaqa írianaura.

¹⁶ Yísufa iriséenoo qímaminau. Aneenná faqa írirana síai fee máridanee. ¹⁷ Aiqáma ainaina óoki quqásaanoo áranandaki óoquireenoo úmiqaree fímarinara sía fee íridanee. ¹⁸ Aiqáma óoki qari úrimari mandufafa ámuqusakiqari úridanoo. Mi-mandufáusa kai faiqí ánaasee putaammánnimaqaidanoo. Mi-ufánara qídaqa. ¹⁹⁻²⁰ Ámuqusakiqari mandá írirana faqa faiqí nárirana faqa mooná ánaasee máree maríafa faqa mánaaqa kumaara rarisée maríafa faqa úmmuari maríafa faqa fífau ákaru qímasee quandásee qímariafa faqa aqoónnanara mandúfaqiranara faqa mífauqa kai faiqí putaammánnimaqaidanoo. Sía nísaaqumáseeqa nárana néemariafa sía mifá faiqí ánaasee putaammánnimaqaidanoo.

Ánaasee moó fannoo narí áraamunara andeeqáqisaanifee qímaseenoo sandanáinai qímarinau.
(*Mareekoo 7:24-30*)

²¹ Yísufa miqóoqari Taia máqa máaqa faqa Sidoonna máqa maaqa faqa márutinai finau. ²² Miqóoqari Kannaana máqannaa ánaasee fannoo ánaamuru ánaasee aniréenoo Yísuna qímaminau. Anée Dafidina áti karaambáiqu máriananoo. Anée qiníara ámuqusiani. Qini qíraamuna ooqéena áakinoó maríafa ooqéena fannoo maqee maqee qini qíraamuna mara fúrufari maríafa aurírana ámimaríafa minára aní qímamidaqa.

²³ Yísufa iriséenoo sía írinoora foora káqi finau. Miná faiqi námu aniréeqa Yísuna fukifaakí qiquau. Anée miná aqíqaa maqee maqee mifá maasára fáaqari marífanoo qíkooqaidanoo. ²⁴ Misá maaqí qímasoofanoo Yísufa qímanniminau. Dapikámambíqa Isaraee máqannaa sipsípara foora máriasa, misára kai dadaaqírara qúmidaqa.

²⁵ Qímasoofanoo mi-anaaseefá miná óorinni ani óoqumarifufanoo qikí ráqaida qímaminau. Karaambáiqu anée qini dadaaqía.

²⁶ Yísufa iriséenoo qímaminoo qinau. Kamaá suqásee faiqiuqáindi nímiraree qímasee sía quándaki fainí nímia, sía mi-oosanáfa miqínoo máridanoo.

²⁷ Qímasoofanoo mi-anaaseefá qinau. Kúqaa qíananoo. Kúqaa aní dadaaqíra ainaina Isaraee máqannaasaindi máridanoo. Kúqaa qinée moo máqannaasa fainíara foora márídaqa. Anée íria, fainí fannoo narí ákoofa kamaá náida kakasamásaina andaana súqunaidaqa. Anée andaana kái qíminanoo qini qíraamuna dadaaqíani.

²⁸ Yísufa mi-ufána iriséenoo qímaminau. Imboo maa-anaaseéoo Anée qínísaa írirana rusírana firaafá márianafa. Anée aneenná ínnainaina mifá kai kambíqaannoo. Miqí qímasoofanoo mi-anaaseená áraamuna mi-karí kai níanai márunnai ooqéena taikásoofanoo mi-manaaqáfa ámiqinoo márínau.

Yísufa moómoo aurírausa andeeqánnisanau.

²⁹ Yísufa miqóoqari fíndimeeqeenoo Kariree námmary áfaiqara óoru fínoo áaqanai akaranau. Akarámafufanoo óoqu márínau. ³⁰ Faiqí ánaasee qáfamásee moómoosa miná áfaqee óoru fiqau. Misá níku árirutímarusa faqa misá nífu qimbárausa faqa níku eendírausa faqa sía ufa qúsa faqa óosana óosana teeromáree márusa faqa máree óorureeqa Yísuna áikusaqa quqásoofanoo mifá aiqáma misá aurírana andeeqá taikánnisanau. ³¹ Faiqí ánaasee miná qáfamáseeqa náaquqanau. Sía ufa qúsa ufa qufaqa níqafamáseeqa árirutímarusa nímarufaqa níqafamaseeqa nífu qimbárausa faqa nífu maqasoofaqa níqafamaseeqa maa-faiqi anaaseesá óoqai mandáikimarusa maqee ámiqíqa márídaqa misá níqafamáseeqa náaquqoofaqa misá aiqáma Isaraee máqannaa Ánutunara asasiqáu.

Faiqí ánaasee kafáa moómoosa nárana níminau.

(Mareekoo 8:1-10)

³² Yísufa narí faiqi námu náaramásee qímanniminau. Qinée máa mária fasiqa anaaseesára qímuqusifaqa nárana sía márifaqa qaaramoó fáasaana máriaasa. Qíkoo misá fífau níqíqárra aanái kudoosaápee fóora.

³³ Miná faiqínámu iriséeqa qímamiqau. Yáqoo fee nárana márínaqee misá nímianauree ándandakinai márifaqa moómoosa márifaqa.

³⁴ Yísufa iriséenoo irámmirínau. Náquma féemu fee ínnée maqéé ídee qufaqa misá qíqau. Qísauku dínni taikásee dínni ani qaaraqánda marasée féemu márifaqa noodáanna faqa káqikaafa qaaraqánda márifaqa.

³⁵ Mifá iriséenoo faiqí ánaasee aiqáma maqásaa óoqumariaqee qufaqa óoqu maríqau. ³⁶ Óoqu márífufanoo Yísufa féemu dínni qísauku taikáseenoo dínni ani qaaraqánda maraséenoo (7) mi-feemúna faqa noondáana faqa maraséenoo Ánutuna dúfi dúfi qímaseenoo ruqí ruqí máseenoo narí faiqi námu nísaukuki quqásoofaqa qumáreeqa faiqí ánaasee nímiqau. ³⁷ Faiqí ánaasee noofanoo nímuaquqínau. Nímuaqumámbufaqa Yísuna faiqi námu andaanauqá súqeeqee uqáki ríqau. Dínni qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée uqá (7) qumbíqaqau. ³⁸ Faiqí néemarusá óoni saqári áuqíqa foo tauséena (4,000) maríqau. Ánaasee faqa faiqi faqa ootúpamáfufanoo meeráqoo márínau. ³⁹ Yísufa misá níqíqámaseenoo sípaki kéeqafínoo Makadana moo máqusanai finau.

Yísufa faiqí sía amana áuqaqaa ira ainainara qáoó qinau.

(Mareekoo 8:11-13; Ruka 12:54-56)

16 ¹Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Sadikai ámaana ufa írimarusa faqa misá Yísunara kúqaa Ánutuna ámaaku fee máridanoo fee qianéera unéemaana qímasee amanammásee qáfaaneera qiqau. Fira aainaina mookíra aainaina innaarúnaindaraa aainaina uqaqífiqasainaqa qáfamásee kúqaa aníara Ánutuna faiqi fée qianáuranoo.

²Yísufa minára iriséenoo qímanniminau. Eendífanoo innaarúna taatuqéendifaqa dúna ufídaannoommifoo qídaqa qímariafanoo.

³Iqáqaiфанoo kanánaana asukuna árifaqa aakú rírarammifoo qímariafanoo. Ínnee innaarúna qáfaidaqa írimariafanoo maqee maa-aukuanná qinée márunna aukuaana ínnee miná qáfamásee sía írimariafanoo. Ínnee nánaree miqí qímariafaqee. ⁴Mandáinaina máreemariasa faqa maqee maqee ínneeqa Ánutuna minnísee maríasa miqí mariasa innaarúnaindaraa aainaina faiqí sía amanaikí maria aainaina áuqamásee uqaqífiqainaqa aníara kúqaa mindáaraa fee qianáuree qímariafanoo. Qinée fúka innaarúnaindaraa aainaina sía uqannífiqaanaura. Náuraafa óoqai kúqu fasiqafa Yoonaanaindi mifá kai káqi máridanoo mifá qaaramoó fáasaana faqa qaaramoó éendaki faqa noodáanna firaaná áranandaki márinau. Mi-ufána qímaseenoo quqásee finau.

(Yísufa narí kuqufínoo qaaramoó éenda faqa fáasaana faqa madikakí márianínnanara quandáseenoo miqí qinau.)

Únna ufara mandá ooruku anoonara foora eeráiriaqa.

(Mareekoo 8:14-21)

⁵Yísufa narí faiqi námufaqa nammári farúma dínnafainni kanúqaki óonu raqau. Miná faiqi námu féemuara randóosia qiqau. Óo dóo aunúsee káqi sámu ániqa.

⁶Miqí qímasoofanoo Yísufa qímanniminau. Ínnee Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Sadikai ámaana ufa írimariasas faqa misá atíqee mari ooruku anoonara foora rufíeeqa eeráiriaqa.

⁷Misá iriséeeqa narí qímami narí qímamimasee qiqau. Óo maasá féemuara randáunanoo mifá ooruku anoonara qídaqinoo.

⁸Yísufa mi-ufána iriséenoo qímanniminau. Ínnee qínísaa írirana rusírana sía amaná máridanoo. Ínnee nánaree sía féemu máraanara narí qímami narí qímami qídee. ⁹Ínnee sía fee íridee. Moodáannai qísauku (5) feemu faqa fáifa tauséena (5,000) fasiqa noonára, dóo aunídee sía fee íridee. Mi-karí náquma átaraasa uqá fee riqau. ¹⁰Kafáa moo kári moodáannai qísauku taikásee dínni óonu qaaramarasee (7) féemu faqa foo tauséena (4,000) fasiqa faqa noonára dóo ínnee miná faqa aunídee sía fee íridee. Mi-karí náquma átaraasa uqá fee

riqau. ¹¹Ínnee nánaree sía qíní óosanara íridee, sía qínée féemuara qúnaqa. Farisai ámaana ufa írimariasa faqa Sadikai ámaana ufa qímariasa faqa misá mandá oosanara ruffaaqee qímasee ooruku anoonara qíqa.

¹²Misá mi-ufána iriséeqa mi-ufa oosanná dóo náaqooki íriqau. Mifá sía ooruku anoonara eeráíriranara qinau. Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Sadikai ámaana ufa qímariasa faqa misá mandá írirana uqannífiqaranara quandásee ooruku anoona kíkíqa úsinau.

Peetooroofa Ánutuna ásauku mundíranara koorooinau.

(Mareekoo 8:27-30; Ruka 9:18-21)

¹³Yísufa Seeseeria Firipai máqa máaqaki óorureenoo narí faiqi námu irámmirinau. Faiqí misá faiqí nímaaku qíníara nána fasiqee fee qídee.

¹⁴Misá iriséeqa qímamiqau. Moó fannoo aníara Yoohaneefa nammári nímimarufa kúqiranakiqari fíndifinoo márifa márídanoommifoo qídaqa. Moó fannoo tamummáqara fasiqa Eeriaa fee qídaqa. Moó fannoo tamummáqara fasiqa Yeerimaiaa fee qídaqa. Moó fannoo Ánutuna tamummáqara fásiquaqakiqari moó fannoo fee qídaqa.

¹⁵⁻¹⁶Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo narí faiqi námu irámmánnimaqanau. Ínnee qíníara yáfasiqanee fee qídee qímasoofanoo Simoona moo áuqu Peetooroofa Yísuna qímaminau. Anée óoqai Ánutuna ásauku mundírafa máriananoo anée káqi márira Ánutuna ámaaku máriananoo.

¹⁷Yísufa iriséenoo narí qímaminau. Óo Simoona Yoonaana amarána ámaaku, maqásaa fasiqa sía miqí qímasee aní qímamiaqini. Innaarúnai qíní qíkoofa mifá kai aní áaqoosaa rínoo. Minára anée asasímarianafa máriananoo aní qímaminoo. ¹⁸Qinée aní qímamidaqa. Anée Peetooroofa aní áuqu óosana óonifa máriananoo. Qíní qíkoofa qíníara uqafiqainasaa mi-ufáfa firaa ooniara foora márínara qinée mi-firaa oonínasaa qíní amaana máqa usakáanaura. Qíní saqáriki máriasa qumáreeqa qeeqá amaana maqáikamandaanáura. Mi-oonínasaa qíní máqa usakáanaura. Kúqirafa sía amana mi-amaana maqána rafáaqa fúannoo. ¹⁹Peetooroofa, qinée innaarúna kóoqi atúasee kéeqeemariana kíqa ánoonara foora aní ámianaura. Anée maa-maqánasaa moo áinainara anée iriséenana mandáikammi ifoo qínaqa qinée faqa innaarúnnai miqí kai íqa mandáikammiifoo qianáura. Anée ámiqi ifoo qínaqa qinée faqa innaarúnai miqí kai íqa ámiqimmi ifoo qianáura.

²⁰Miqí qímaseenoo Yísufa narí faiqinámu qímanniminau. Afeekaikámasee qumeé uqannándaqa. Qinée óoqai Ánutuna ásauku mundíra fasiqa márúnausa minára sía moosá qímannimiaqa, kukéeqaqa.

Yísufa narí kúquanínnanara kooroo inau.

(Mareekoo 8:31–9:1; Ruka 9:22-27)

²¹Mi-karí óosanarasée miqóoqari narí kúquanínnanara qímannimi máree finau. Mifá Yeerusareenni óoru fíranara faqa qímanniminau.

Faiqí firaasá faqa amaana máqasaa rakísimarusa faqa Mooseena sándufa uqannífiqee márusa faqa misá firaa dinee miqóo narí Yísuna ámiranara qímanniminau. Kúqáriranara faqa qaaramoo fáasaana fíndi fúanínnaanara faqa qímanniminau.

²²Peetooroofa maa-ufána iriséenoo Yísuna káqinni maréeqee quqáseenoo áaqooki qáoo qinoo qímaminau. Óo karaambáiq, sáa. Aní kúqiranara Ánutufa qáoo qíannoo maa-ainaináusa síamma aní árifaranoo. ²³Yísufa iriséenoo quandáseenoo Peetooroona qímaminau. Sadanna sée marée fúa, qínaaqiannai áiqaree fúa anísaa qíkuamaki áqufuanóora. Anée sía Ánutuna írirana máree márianafa, fífaufaiqí írirana máree marianafa.

²⁴Qinée aunírira saqarisaa kúquanaura. Faiqí ánaasee moó fannoo qiní íriranamau fínafa miqí kai íannoo. Narí márira ainaina maí uturúqu quqáseenoo qiqá dúqusaara qiqá ufasaara, qiqá daanna rámasee káqi kúqariranaki kéeqaani. ²⁵Moó fannoo narí káqi máriranara tatamáqianinafa narí káqi márirana taikáannoo. Moó fannoo qiníara narí maaqóo márirana minnísainafa mifá narí káqi márirana kásooqaqee paqúriannoo. ²⁶Faiqí moó fannoo aiqáma maqa maaqa naríara maraséenoo aiqáma minakí mari ainaina naríara kai afapíte marífa kúqinoo narí aunduráindaraafa kurídiranaki fínanoo narí úriqaraidanoo fee. Óo sía uqanna úriqaraidanoo. Kúqiranakiqari mi-fasiqáfa nána feefauru Ánutuna amiseenoo kaifáa narí aináinannoo fee narí aunduráindaraana idákinaana kaifáa máraannoo fee. Sía amana máraannoo. ²⁷Minára qinée faiqí nímaaku qúmuanaura, qiní qangiroo námufaqa qiní qíkoona káaqa aréenaranaki qúmuanaura, aiqáma faiqí ánaasee misá saika áuqee maríana ákiaqara nímirara qúmuanaura. ²⁸Kúqaa ánoona ufa qinée qímannimidaqa ínnikiqari faiqí qaaramoó sía kúqirai káqi márifaqa qinée faiqí nímaaku qeeqá innaarúna ququsa úriqarara ququsa namufaqa ínni nífusaa qúmuanaura.

Áaqanasaa Yísuna afaaqa mookínoo káaqa qámaqinau.

(Mareekoo 9:2-13; Ruka 9:28-36)

17 ¹Miqí qímaseenoo qísauku dínni taikáseenoo dínni óonu moodáa marasée fáasaana taikáseenoo Yísufa Peetooroona faqa Yameesana faqa miná ákaqa Yoohaneena faqa minamúsa nífiqeenoo áaqanai náriaraa náadumai óoru fiqau. ²Miqóo misá óoru roofanoo Yísufa moó afaaqa ámiqira afaaqa máranau miná áfiri súaniara foora káaqa ámaqinau miná qamunna faqa éekara aruáqinau nífu qáfoofanoo nífu faqa dároodáraa inau.

³Miqí másoofanoo óoqai taikáseeqa Ánutuna faqa innaarúnai máruqanda Mooseefa faqa Eeriaafa faqa akooqóo maqásaa misá nífusaa aniréeqa Yísuna faqa ufa qiqau.

⁴Peetooroofa qáfamásee Yísuna qímaminau. Karaambáiq, dúfi dúfi anée maasá qífíqee adíafaa írannai maí úruanano. Anée qínaqa káqikaa úiqaana maqa qaaramoo áuquanaura. Aníndi moó, Mooseenaindí moó, Eeriaanaindí moó. ⁵Peetooroofa káqi qímarufano káqa qárana asuru fannoo aiqáma rafáaqa finau. Ufa moó, asurukíqari Yísunara qímanniminau. Maafá qiní qímaaku qiní káqa minára qímuqusidanoo. Qiní dídirafa minásaa máridano, miná ufa íriaqa.

⁶Yísuna faiqi námu mi-ufána iriséeqa káqa ruffeeqa nóorindari maqásaa áqufiqau. ⁷Maqásaa mapámiqa márufano Yísufa aniréeno ásauku misásaa mundínoo qinau. Fíndi fuaqa sía rufíaaqa. ⁸Miqí qufaqa misá káqi kaaqóo uqérafufaqa múrufi Yísuna kai qáfaqau sía faiqí moó márinau.

⁹Misá miqóoqari Yísuna saimbaqa áaqanaindari qúmimarufano Yísufa maaqí qímasee afeekaikámasee qímanniminau. Ínnee áaqanasaa mee qáfaa aináina sía ínnee moosá qímannimiaqa. Qinée faiqí nímaaku kúqiranakiqari fíndi fúanaqa miqóo kai qímannímiaqa.

¹⁰⁻¹¹Miqí qímasoofaqa miná faiqi námu iráida qiqau. Maasá Mooseena sándufa uqannífíqee maríasa óoqeenáa tamummaqara fasiqauqa akara ásaanarumasee moo fásiqara Eeriaana aanna rée márifa Ánutuna ásauku mundírana áfunni ániannoo fee qídaqa. Misá yáfasiqanaree miqí qídee qufano Yísufa qímanniminoo qinau. Misá kuqáa qídaqa. Eeriaana aanna rée márifa ásauku mundírausa qiní qífunni aiqáma ainaina andeeqáanifeera indaarú ániannoo. ¹²Qinée qímannimidaqa, íriaqa. Kuqáa Eeriaana aanna rée márifa qiní qífunni dóo áninoo. Aniroofaqa misá minára sía írirai narí íriranannai kai dapikámásoofano kúqinau. Miqí kai mándee qinée faiqí nímaaku káqikaaqóo misásaa farindámaki áqufuanaura.

¹³Miqí qímasoofaqa miná faiqi námu iriséeqa Yísufa Yoohaneefa nammári nímimarunara Eeriaana kíkíqa ususéeno qídaqino qiqau.

Yísufa qumuréeno kumaaráa aunduráki áfaanna máruna áfaqanau.

(Mareekoo 9:14-29; Ruka 9:37-43a)

¹⁴Misá áaqanaindari qumuréeqa faiqí ánaasee súqíqa máruqoo qumuroofano faiqí moó fannoo Yísuna óorinni rufíaidanoo ani aqoori sáunara fínoo tootoonasaa óoqu márifino qikí ráqaidanoora foora Yísuna qímaminau. ¹⁵Óo karaambáiq, qiní qímaakuara ámuqusinana dadaaqía. Mifá fuséenasana árimarifaqa ámiqimmásee aurí marifaqa. Maqee maqee káqi idáki áqufidano maqee maqee nammáriki áqufidano. ¹⁶Qinée qeeqá qímaaku áfíqeeqa aní faiqi námu máriaqoo múnusaunaqa sía amaná misá mi-aurirána taikáafaqa, minára aní qímamidaqa.

¹⁷Yísufa miná iriséeno aiqamausa qímanniminau. Ínnee qiní ufasa írirana rusírafa síaisa máriafanoo káqa foombóo rímariasa máriafanoo.

Qinée kisaasasaa inniki mārūnaqa innēe sía dauní írimariafaqa. Kisaasasaa fee ubíqafi inni mandá oosana ummaara mārāqa fuanáuree. Sée mi-kumaaraaná mārēe maí ániaqa qufaqa miqímīqau. ¹⁸Yísufa mi-afaannána aqioofanoo fufanoo mi-kumaaraaná mi-karí kai miqóo kai andeeqá aisānau.

¹⁹Yísuna faiqi námu káqikaaqoo marikíqa óonurandee qumeé kai aniréeqa Yísuna qímamīqau. Maasá nánaree áfaanna aqíqáunano fee sía fínoo fee. ²⁰Yísufa qinau. Innēe qínísaa írirana rusírafa káqikaafa mārīnara kai miqíafanoo. Qinée kúqaa ánoona ufa qímannimidaqa. Innēeqa írirana rusírafa maqána qaqama miqírafa káqikaafa mārīnaqau maa-aaqannára qífanooqau meeqái finí. Innēe miqí mārīfaqau aiqáma ainaina amanámmīfoo qíní. ²¹(-)

Yísufa kafáa narí kúquanínnanara qímanniminau.
(*Mareekoo 9:30-32; Ruka 9:43b-45*)

²²Yísuna faiqi námu Kariree máqa máaqai moodáarunna moodáasaa súqīqa mārīdaqa nīmarufanoo Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Faiqí nísaukura qínēe faiqí nīmaaku fuanáura. ²³Misá qíní kuqá dārīfaqa qaaramoó fáasaana káqi mārīqa fīndi fuanáura. Miqí qímasoofaqa Yísuna faiqi námu minára óonumafi írufanoo nīmuqusa mandáikinau.

Amaana máqa takisa nīmīmariana noodáanna
óokinaana marasēe nīminau.

²⁴⁻²⁵Misá Kapeeranaumma máqusa óonuroofaqa amaana máqa takisa mārēe marúsa misá Yísunara nisaurúseeqa Peetooroofa mārūqoo óonuree iráidaqa qīqau. Aní firaafá amaana máqa takisa sía fee áqidanoo fee qímasoofanoo Peetooroofa eeóo áqidanoo qinau.

Miqí qímaseenoo káqikaaqoo máaqaki kéeqoofanóo Yísufa miná moo áuqu rámasēe qímamīnoo qinau. Simoona maa-maqánasaaqaraasa misá óosana maaqímminoo mārīdanoo. Moo máqannaasa namuqáa afeekaikámasee nārīrarammāsaida namuqáandi kai fee takísa mārāida fee, nārīndi nārī maqannaasaindi fee kai mārāidee qufanoo Peetooroofa miná irisēenoo qinau. ²⁶Namuqáandi kai mārāidaqa. Narí maqannaasa úriqararāusa mārīafanoo sía uqanna misáki mārāidanoo.

Yísufa irisēenoo qinau. Kúqaa qīananoo, miqí mārīfaqa úriqararāusa níku nísauku nīfaqa quqásee mārīdaqa. Maasá úriqararāna Ánutuna áiku ásauku mārūnausa mārīda. Nánaree fifau Ánutuna amaana máqa takísianauree. ²⁷Sía nīminaqa maasára nóori rúnifoora. Sáina anēe táfa mara mārēe nammārīki óoquree áquseenana indaarúqaa noodáanna rarisámaseenana óo raqáseenana qáfāa. Moodāa munnimma minakí mārīannoo. Anēe qíníara faqa aneennára faqa mi-munnimmána marēeqeena amaana máqa takisa mārēe maríasa nīminanoo ufa taikáni.

**Faiqi ánaaqiara foo reendeénirafa innaarúna
ququsaki úriqararafa máriannoo.
(Mareekoo 9:33-37; Ruka 9:46-48)**

18 ¹Mi-aukuanná miná faiqi námu Yísufuqoo anirée irámmirida qiqau. Innaarúna ququsaki yáfee úriqararafa márídanoo fee. ²Mifá iriséenoo faiqi ánaaqi moó miqóo márúna áaroofanoo aniroofanoo maréeqeenoo narí faiqi námu qámbaanai quqáseenoo qímanniminau. ³Qinée kúqaa ánoona ufa ínni qímannimida. Ínnee sía óonu quándakinaqa sía kafáa ánaaqi ánaaqi kámmafinaqa innaarúna ququsaki sía fifáranoo. ⁴Moó fannoo narí kai maa-kaqikaa faiqíara foora fifimandeenoo márínafa mifá innaarúna ququsaki úriqararafa máriannoo. ⁵Yáfee moó fannoo qíní ufara iriséenoo quandáfinoo faiqi ánaaqi maaqáairana asasammásee áqoondikinafa miná faqa qíní faqa miqí kai ínoo qíqoondikiannoo.

**Yísuna mandaaqásaannanakinaana faiqi ánaaqi mandáinainaki
quqásainafa numóo máriannoo.
(Mareekoo 9:42-48; Ruka 17:1-2)**

⁶Faiqí moó fannoo qínísaa atooqée marí kaqikaa faiqina mandóosana uqafíqainanoo mi-faiqífa sáamurinanoo, mi-fasiqána mi-mandoosanná uqafíqeenari fasiqana miná numóo úriqaránoo máriannoo mandáinainaki márídanoo. Fáasai mi-fasiqáfa óoni firaatiá qumáreenoo narí anukaki ususéenoo nammáriki áqufínoo narí kai narí árinoofau narí numóo óorudupínoo máriqíni. Mi-faiqi anaaqína mandá oosanna uqafíqainanóo mi-numoofá firaafá máriannoo. ⁷Maa-maqánasaa mandá ainaina moómoo minakí máriannoo. Mi-manda ainainná áukuana áukuana sía taikáannoo káqi máriannoo, faiqí mara quqáidanoo. Minára numóo firaatia mári ifoo qídaqa qimudáoo qídaqa. Mandáinaina óosana óonu rarisáinafa mi-fasiqánaki faqa firaa numoo tiá mári ifoo qídaqa. Minára qínée qimudáoo qídaqa.

⁸Aní ásauku fannoo fee, áiku fannoo fee aní ani rarisámeeqeenoo mandá oosanaki quqéemarinnana miná ateehá áqua. Áiku ásauku síainafa márira maqaki kéeqafinana amaná márinnaranoo. Aneenná áiku ásaukuara ámuqusinana káqi mandá oosana marasée mári inafa mifá náaruara márira idaki rafúseeqee áqusainafa sía amana márinnaranoo. Mandáikamminnaranoo. ⁹Aní áfu aaqoo fannoo fee aní rarisámeeqee mandá óosanaki quqáidanoo fee miná díqi áqua. Anée moodáa afu aaqoo faqa káqi máriranaki kéeqarafa amaná márinnaranoo. Aiqáma afu aaqooqara káqi márídanoo aní rafúseeqee idáki áqusainana sía andeeqéennaranoo. Mandáikamminnaranoo.

**Sipsípa ánaaqi auíanoo mári quandára ufa.
(Ruka 15:3-7)**

¹⁰Ínnee aufariaqa. Sía uqanna faiqi ánaaqi moó fannoo maaqírafa ákoo uqannaqáni. Ínnee mi-oosannára eeráiriaqa. Minára qímannimianauro.

Innaarúna maqusai qangiroouqa maqásaaqaraa faiqi ánaaqi misá náadu náadu rakísinimaqara qangiroouqa qiní innaarúnaindaraa qíkoona óorisaa kíkíqidaqa nári faiqi ánaaqi maa-maqánasaaqaraasa rakísinimaqaranara Ánutuna qímamidaqa miná óorisaa márídaqa. ¹¹(-) ¹²Ínnee maaqiánna ufana nána íránnee írifaree. Faiqí moó miná sipsípa moómoo márída moodáannai qísauku fasiqa arusée márufanoo misákiqari moodáa kai auíanau. Misásaa rakísi maru fasiqafa aiqáma sipsípa anusáa súqu quqáseenoo misákiqari moodáa auíanoo márúnara randárara finau. Qínée kúqaa ufee qída fee. Kúqaa, aiqáma sipsípasa rakísi mari fasiqausa miqífaranoo. ¹³Mi-fasiqáfa mi-sipsipána paqúrimáseenoo káaqa minára asásiannoo. Moómoo sía auíanoo máriasara mána mániannoo. ¹⁴Miqí kai mándee qiní innaarúnai qikoofa faiqi ánaaqi moó kurídiranara ákooqaidanoo. Aiqáma uqanna káqi náaruara máriranara innaarúnai níkoofa áididanoo.

Aní ákaqaafasaa aní mandáikammamaqaina ufafa.

¹⁵Aní aqoónafa aní mandáika mamaqiánana anée mi-fínnai óonuree narí mandóosanara qímamia. Inneeqára kai máriaqa sía moó fannoo mariani. Mifá aní ufa irisáinana dóo anée aneenná aqoónnana kafáa áqoondikina márinnaranoo. ¹⁶Mifá aní ufa sía írinana anée Mooseena sándufamau finana faiqí qaara fee moodáa fee nífiqeenana aqoónna finnai fúa. Misá maasá faqa aní mandáinaina qáfee fee qiaqéera, aní dadaaqiaqéera aní ufa ánoonaikianifeera. ¹⁷Mifá misá ufa faqa sía írinana amaana máqaki kéeqeemariasa qímannimiaqa. Amaana máqaki kéeqeemariasa ufa sía írifafa aamína máqannaara foora mámaqaa sía miná faqa ufa qía, mandá tákisa máree mária fasiqausára foora fidiqaa mámaqa.

Moo áinainara Ánutunara innaaru qínanoo ámiannoo.

¹⁸Qinée ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Ínnee maa-maqánasaa moo áinainara iriséenana mandáikammíífoo qiafaqa qinée faqa innaarúnai miqí kai íqa mandáikammíífoo qianáura. Ínnee ámiqimmíífoo qiafaqa qinée faqa innaarúnai miqí kai íqa ámiqimmíífoo qianáura. ¹⁹Qinée kaifáa moo úfa qímannimidaqa. Qaara fasiqa maa-maqánasaa maqásaaqaraa nána aináinaree moodáaqoo naundurá quqásee iráifanoo innaarúnai qiní qíkoofa mi-ainainná nímiannoo. ²⁰Yái fee qaaraqánda fee qaaramoó fee qiní dúquara iriséeqa súqiqa misá qámbaanai qeeqá faqa qumeé márídaqa ínniki márída dadaaqianáura.

Mandáinainira faiqiara quandára ufa.

²¹Qímasoofanoo Peetooroofa aniréenoo qinau. Óo karaambáiqá náquma kari fee qiní qiqoónafa mandá óosana qíminaqee miná ákiaqara

mínnáisaanauree. Moodáa qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée kári fee mínnáisaanauree.

²² Yísufa qímaminoo qinau. Sía moodáa qísauku taikásee dínni óonu qaara marasée kari fee qídaqa. Moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa óonu moodáannai qísauku taikásee fasiqa áiku ásauku miqúmma kari aqoónnana mandá óosana ákiaqara minnáisaaneera qídaqa. Fíqaramásee moómoo kari minnáisaaneera qídaqa.

²³ Minára qinée moo úfa qímamianaura. Innaarúna maqusa maaqímminoo máridanoo. Firaa rakisirafa moó márinau. Mi-rakisiráfa narí dadaaqí maru fasiqausa súqusee úfaasu nímiáfanna munnimmana andeeqánauree qímasee súqinau. ²⁴ Súqusee iréemarufanoo misákiqari moó fannoo narí karaambáiq munnimma moómoo fíqaramásee naríara firaa munnimma moómoo rafáaqafinau. ²⁵ Mi-fasiqáfa sía amana narí karaambáiq ámuфанoo narí faiqi námu qímannimminau. Moosá miná ánaaqa faqa faiqi námufafa nimisée ínnée minásaaqaraa feefauru maréeqee qímiqafa, mi-munnimmána ákiaqariani. ²⁶ Mi-fasiqáfa iriséenoo ámuqusufanoo óorindari maqásaa rupáita máfufanoo qikí ráqaidanoo iranau. Óo qiní karaambáiq, qiníara kásooínaqa qinée aiqáma aní munnimma ámianaura. ²⁷ Miná karaambáiq iriséenoo ámuqusufanoo miná áika tatúseenoo idukúseenoo quqáisanau.

²⁸ Mi-dadaaqira fasiqáfa ráudamakufanoo maqúsai óoquireenoo aqoónna dadaaqira fasiqa qáfeenoo anukakí qumáreenoo qinau. Qinée munnimma káqikaana ámiáfannana káqi káqi mara qímia. ²⁹⁻³⁰ Miqí qufanoo miná dadaaqímaru fasiqafa maqásaa áqufínoo reendeenámánde qinau. Óo qiníara kásoo ínaqa qinée aní munnimma ámianauree qímasoofanoo miná aqoónafa afeekaikámáseenoo mi-fasiqána karafúsaki quqánau. Qiní káqikaa munnimma qíminafa idukúanee qinau. ³¹ Karafúsaki quqásoofafa miná aqoónausa qáfoofanoo nímuqusa káaqa mandáikufafa misá nári karaambáiqinnai óonuree aiqáma mifá áuqoo óosana óosanara qímamiquau. ³² Karaambáiq fannoo iriséenoo miná dadaaqira fasiqa áaramáseenoo qímaminau. Anée mandá dadaaqira fasiqa máriananoo. Anée qiní reendeenámasee qíma qímianaqa aní áika aiqáma tatú áqiqa. ³³ Náqaa fee ifanee sía fee anée miqíkai ínana aneenná aqoónnanara ámuqusinane. Qinée aníara miqúnandee iaqaana. ³⁴ Miqí qímaseenoo áranaqoofanoo árira maqaki quqásee qinau. Misá miqóo aní áriisaifana kaifáa qiní firaa munnimma qíminafa idukúanaura.

³⁵ Yísufa mi-ufána qímaseenoo narí faiqi námu maaqí qímasee qímannimminau. Ínnée faqa sía ínnéeqa niqoónausa ínnéeqa naunduránnoo misá níkiaqara mi-aikána sía tatíqa aunífanoo qiní innaarúnai qíkoofa faqa miqí kai ínoo ínni áika sía tatúannoo.

Yísufa faiqí ánaasee nariara nariara minnisaranara qímanniminau.
(*Mareekoo 10:1-12*)

19 ¹Yísufa maa-ufáusa taikáseenoo Kariree máqa máaqa minníseenoo Yudeea máqa máaqai óoqu finoo Yooradanna námari dínni afainni márinau. ²Miqóo óonu márufafa faiqí ánaasee moómoo áfaqee óonu roofanoo misá aurirana taikánnisanau.

³Farisai ámaana ufa qímarusa misá miqóo aniréeqa Yísuna ueeqásee amanammásee qáfararee qímasee qímamiqa qiqau. Amanée faiqí fannoo óosana óosana ainainara qímaseenoo narí ánaaqa minnísaannoo fee, Mooseena sándufa rukíaseenoo fee miqíannoo fee.

⁴Yísufa iriséenoo qinau. Sía fee ínnée Mooseena ákara ásaanaridee. Óosana árooqooqari Ánutufa óosana araséenoo misá áuqinau. Faiqí faqa ánaasee faqa óosanaraseenoo áuqinau. Sía fee ínnée mi-akaránara írdee. ⁵Ánutufa minára maaqí qinau, qinée óosana árooqooqari faiqí faqa ánaasee faqa áuquafannanara faiqí narí ánoona ákoona minnísee narí ánaaqa faqa moodáanakikíannoo. Miqóo náriqa miqandá moodáa márifaranoo. ⁶Yísufa minára kaifáa qímanniminau. Miqandá sía qaaraqánda márifaqa moodáa amaqiara foora márifaranoo. Ánutufa moodáanaki áquminafa sía uqanna faiqí idukúafa.

⁷Farisai ámaana ufa qímariasa miná iriséeqa qiqau. Mooseefa sándufa ákara rúma quqáqoofa márída. Minnísara papiqa ákara rúmeeqee ánaasee amisée aqiqáa. Mooseefa miqí qímaqaiwana Yísu anée náqi fee qídane.

⁸Yísufa iriséenoo qinau. Ínni írirana mandáikinara ínni nímuqusa sía amaqí márifa afeekaíkinoo ámatooki márínara minára kai Mooseefa ákooqee márufanoo ínnéeqa nínaaqara minnísaqqee qinau. Indaarú kúradoo aukwana sía miqínoo márinau. Miqóo Ánutufa miqandára apíqa máriaqee qinau.

⁹Qinée qímannimidaqa, faiqí yáfee narí ánaaqa sía úmmuarimari anaaseena andeeqára ánaasee káqi minníseenoo moo ánaasee márínafa, mi-fasiqáfa qúmuarammidanoo.

¹⁰Miná faiqi námu anirée qímamidaqa qiqau. Faiqí ánaasee miqíqa márídaqa amaná faiqí náriqá kai márídaqa adeedaana máriaqaana. Maasá andeeqáidee sía fee andeeqáidee.

¹¹Yísufa misá ufa iriséenoo qímanniminau. Faiqí aiqáma máa ínni ufa sía amaná máraaqeera. Ánutufa miqíannee qínausa misá kai adeedaana amaná márífara, sía aiqáma miqífaqa. ¹²Nífaandama itírausa misá máqookari kai nífaandama síaisa misá sía amaná ánaasee máraaqeera. Kaifáa akaqáusa nífaandama itírausa faiqí kai nífaandama itinnímaqasoosa márídaqa. Misá faqa sía amana ánaasee máraaqeera. Kaifáa ánaasee síaisa moó, misá innaarúna maqusara kai irisée

náriqá kai ánaasee síaisa márídaqa. Andeeqásee máríanauree qímasee Ánutunara kai irisée miqídaqa. Misá faqa sía amana ánaasee máraaqeera. Yáfee mi-sandufána amaná márínafa mifá kai máraani.

Yísufa faiqi ánaaqiuqa nifaaqóoqa qinau.

(Mareekoo 10:13-16; Ruka 18:15-17)

¹³⁻¹⁴ Misá faiqi ánaasee, nári faiqi ánaaqiuqa moómoo nífiqee Yísufuqoo ániqau. Yísunara miná ásauku misásaa mundúseenoo innaaru qíanifeera nífiqee ániqau. Yísuna faiqi námu faiqi ánaasee nári faiqi ánaaqi faráfara qíaafoo qímasee niqíqámasoofanoo Yísufa qinau. Sáifaqa máree ániqa. Sía rafáaqafunnisaaqa. Innaarúna máqusa miqírausaindi márídanoo. ¹⁵ Miqí qímaseenoo narí ásauku misásaa níkiaaqa mundúseenoo nifaaqóoqa qímaseenoo findimeeqeenoo moosáa finau.

Aináinafaqaa kumaaraa innaarúna áanara iranau.

(Mareekoo 10:17-31; Ruka 18:18-30)

¹⁶ Faiqí moó fannoo Yísufinnai aniréenoo qímamídanoo qinau. Qufasaa rakísirafa nána ámiqira saika áuqamamaqáananoo fee Ánutufa innaarúnai náaruara márírana qímiannoo fee.

¹⁷ Yísufa iriséenoo qímaminau. Anée náqaa ifanee qiníara ámiqira ainainara iráídanee. Moodáafa kai Ánutufa mifá kai ámiqirafa márídanoo. Sía moo ámiqirafa márídanoo. Anée náaruara máríranaki kéeqararee qídanee. Dóo amaná, anée Mooseena sándufa ásaana rúmasee mi-maú kai fúa.

¹⁸ Miqí qímasoofanoo mi-fasiqáfa iráídanoo qinau. Nána sándufee maráanauree. Yísufa qímaminoo qinau. Innée sía kuqá náruaqa, sía faiqí ánaasee úmmuariaqa, sía aináina úmmuariaqa sía kóotaki moosára únna ufa qiaqa. ¹⁹ Aneenná ánoona ákoona núqu uqéeraidana nímuqusa idaaqámmánnisaa. Anée aneennára ámuqusianandee kái ínana aqoónausara ámuqusiani.

²⁰ Mi-kumaaraafá iriséenoo qinau. Anée qíanandee mi-sandufáusa dóo aiqáma maraqáunausa márídaqa. Nána saika fee moó faqa qínée áuqamásaanano fee Ánutufa náaruara márírana qímiannoo fee.

²¹ Yísufa iriséenoo qímaminau. Anée innaarúnai átisaa kai máríananoo. Anée aiqáma máraannee qímaseenana aneenná qumíasana aiqáma mara máreenana moo átinai nimiséenana feefaurú maraséenana kudifásiquaqa nimisáinanoo aní qumíasana aní áfeesara innaarúnai máriannoo. Miqínana dóo ánia, qiní faqa fúa. ²² Mi-kumaaraafá mi-ufána iriséenoo óori ákooqamáseenoo finau. Narí aináina moómoo márúnara minára óonumafi iriséenoo óori ákooqamáseenoo finau.

²³ Mifá fifufanoo Yísufa narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminai. Kúqaa ufa ánoona ufa qínée qímannimidaqa. Faiqí moó fannoo

aináina faqaafa innaarúna maqa maaqaki kéeqaaneera anúqinnara mammáqamminnáranoo. ²⁴Qinée kafáa qianáura. Amanée qóosa fannoo úka áamarai kéeqaannoo fee. Sía amana fúannoo titiqíannoo. Dóo miqí kai másee aináina faqaa fasiqa innaarúna kóoqiki kéeqarara anúquannoo.

²⁵Miná faiqi námu mi-ufána íríqa tautíqa qíqau. Aní ufa miqínnoo márinanoo fee, yáfee moó fannoo amaná innaarúnnai óoru fúannoo fee sía amana fúannoo. ²⁶Yísufa quandáfinoo misá nári nínđafamásee qímanniminau. Faiqíki maa-ainainnáfa sía amaná máridanoo. Ánutufa aiqáma ainaina amaná mářifa mářidanoo.

²⁷Peetooroofa iriséenoo qímanninoo qinau. Maasá qíqafa. Maasá aiqáma ainaina quqásaunau aní faqa fídaqa. Minára Ánutufa nána ainainee maasá qímiannoo fee.

²⁸Yísufa iriséenoo misá qímanniminau. Qinée kúqaa ánoona ufa ínnei qímannimidaqa. Fúka maqa maaqa Ánutufa kásooqaqee áuqusainaqa qinée faiqí nímaaku qíní firaa kaaqa qara ufířira qáarisaa, qaarí ufíqisee minásaa óoqu mari fínaqa faiqí ánaaseesaa rakísi mářianaqa ínnee qíní faqa fímariasa ínnee qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée nári ufířira qarisaa qíní faqa óoqu marífířaranoo. Ínnee miqóoqari Isaraee máqannaa qíkunni óoqu qaara marasée óosana Yakooboona faiqi námu áťikiqari kambíqaraua misá níku nísaukusaa rakísířaranoo.

²⁹Yáfee moó fannoo qíní dúquara iriséenoo narí máaqa faqa narí ákaqaafasaa faqa narí ásooqmaaka faqa narí ánoona ákoona faqa narí faiqi faqa narí saqamáinaina faqa aiqáma minnísainaqa sía miná ákiaqara kai ámiana. Fífa faqa ámiana innaarúnai náaruara mářirana faqa ámiana. ³⁰Moómoosa maqee úřiqararaua mářiasa misá innaarúnnai óoruree uréeqaraua mářířaranoo. Moómoosa maqee uréeqaraua mářiasa misá innaarúnai óoruree úřiqararaua mářířaranoo.

Aináina faqaafa áfaaramáseenoo aináinira faiqíuqa nímu quandára ufana.

20 ¹Minára Yísufa qímanniminau. Ánutufa innaarúnai mářiasa maaqí qímasee rakísinnisaidanoo maaqóo úřiqararaua miqóo uréeqaraua mářířaranoo kafáa maaqóo uréeqaraua miqóo úřiqararaua mářířaranoo. Qinée miná rakísira óosana aináina faqaa fasiqa kíkíqa úsuana. Ířiaqa. Faiqí aináina faqaafa moó fannoo faiqí uáinna qaqama úmmaqímaru fasiqafa moó fannoo narí uáinna qaqama akuqanóo mářufanoo iqáqoofanoo ráudamafinoo maqúsa qumuréenoo narí uáinna qaqama díqi mářusara randánau. Moodáa súanisaa aináinímaru fasiqausara úfaasu aináinimariasara randánau. (Mi-aukuanná misá óosana maaqímmínnoo mářinau. Qaqama akuqámáfufanoo mi-ainainná ákoofa kanánaana maqúsa óonureenoo akaqáusa qímanniminau. Ínnee qíní qaqama tiqí qímífaqa maqee fáasaanara kai eendí marínaqa

moodáa faasaanara mi-munnimmána kai nímianaúra.) ² Mi-fasiqáfa paqúrimandeenoo aináinira fasiqauqa faqa úfaasu ainainímarúnana ákiaqara mi-munnimmánara ufa qímariqau. Ufa qíqíséeqa andeeqáseeqa dóo narí aináini márunnai niqíqoofaqa fiqau. Misá moodáa faasaana aináiniuna ákiaqara moodáa munnimma deenariasee qímarusa minára andeeqáseeqa aináinai fiqau. Kanánaana sáarisufa námufaqa aináinai fímariqau.

³ Súani káqikaaqóo ururéenoo kéekooqufanoo aináina faqaa fasiqa fannoo maqúsai kafáa óonureenoo nínndafoofaqa faiqí moómoosa kai óoqu faaqée iqau. ⁴ Nínndafamáseenoo qímanniminau. Ínnee faqa qiní uáinna ququsaki fífaqa fáfaa eenáinaqa ínnei aináinirana ákiaqara kái nímianaúra. Qímannímisoofaqa eedóo qímasee fiqau. ⁵ Súani qámbaanai aináina faqaafa kaifáa maqúsai óonureenoo akaqáusa qímannímisoofaqa misá faqa aináinirannai fiqau. Súani afu muqúnnei mara ubeekoofanoo kafáa óonureenoo kaifáa miqí kai másee akaqáusa qímannímisoofaqa misá faqa fiqau.

⁶ Eenóofanoo mi-fasiqáfa kafáa maqúsai óonuree nínndafoofaqa faiqí akaqáusa káqi óoqufaaqee márufanoo nínndafeenoo qinau. Náqaa fee ifaqée ínnee káqi kai maa-faasaanná máriafanoo, dóo eenéenoommi. ⁷ Misá iriséeqa qíqau. Faiqí moó fannoo sía qífaqa maasá maréeqa káqi márídaqa. Miqí qímamufanoo mifá misá faqa narí aináinai nífiqee finau.

⁸ Endúfanoo mi-fasiqáfa narí rakísira fasiqa áaramáseenoo qinau. Anée maqee aináiniasa nífiqee míniseenana aináiniaana ákiaqara feefaurú nímia. Ínaaqianna fímariasa misá indaarú nímia. Misá nífunni fímariasa misá nínnaaqianna nímia. Kaifáa súani qámbaanaikífaqa fuasá misá nínnaaqianna nímia. Súani kéekooqífaqa fuasá misá nínnaaqianna nímia. Maqee iqáqai faqa fuasá misá nínnaaqianna uqanna nímiaqee qímasoofanoo miqímminau. ⁹ Eenéemaru ínaaqianna fuasá misá aniroofanoo deenariasa múnnimma moodáa moodáa níminau. Miqí kai másee aiqámausa níminau. ¹⁰ Maqee iqáqoo fímarusa miná qáfamasee misá náriara fíraaqóo márarara qíqau. Misá aniroofanoo rakísirafa moodáa deenariasa múnnimma kái níminau. ¹¹ Misá maraséeqa nóori runíqa náundaufa náundaufa qídaqíqau. ¹² Maasá maqee iqáqai faqa óonu márídaqa aináini márúnanoo súani dári márifaqa kadáapirídaqa qídaqá. Minára maasá munnimma moómoo qímia. Eenée márifaqa fuasá misá aináina ímariana amaná óonu dúpimásee nímia. ¹³ Aináina faqaafa iriséenoo qímanniminau. Qiní qíqoondiua sía qínée fúrufaramánnisaida nímidaqa. Andeeqásee nímidaqa. Fáasai kanánaana ínnee faqa qínée faqa andeeqáaunaqa ínnee moodáa deenariasee qianá kai dóo miná kai nímidaqa. ¹⁴ Dóo ínnee miná kai máraaqa, ínneeqáindi uqanna dóo máree fuaqa. Qínée indaarú maqee iqáqai fuasá faqa ínaaqiana eenéemari fuasá faqa qeeqá kai irisée amana amana kái nimiqáuna. ¹⁵ Munnimma qíníndi uqanna márifaqa nímidaqa.

Sía moonáindifau. Qeeqá kai iriséeqa amaná áfaaramma nímaqaanaura. Ínnee qiní áfaariranara mináree ínni níkoo qaidanoo fee.

¹⁶Yísufa minára narí faiqí námu qímanniminau. Miqí kai másee Ánutuna quqúsaki indaarú fímariasa misá nári aináinirana ákiaqara marasée uréeqarausara fooqíara márifaranoo. Nínaaqianna fímariasa miqí kai másee nári ákiaqara máreefaranoo misá úriqararausara foora márifaranoo. Aiqámausa amana amana kái máreefaranoo.

Yísufa qaaramoókufanoo narí kúquaninnanara qímanniminau.

(Mareekoo 10:32-34; Ruka 18:31-34)

¹⁷Yísufa Yeerusaree máqusai óorufinau. Óoru fídanoo narí faiqí námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu qaara marasée faiqí námu faqa óoru finau. Faiqí ánaasee aaná ititáfufanoo Yísufa narí faiqí námu nífiqeenoo faiqí ánaasee írifoo qímaseenoo aanáfaiqara fídanoo narí faiqí námu qímanniminau.

¹⁸Maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee íriaqa. Maasá Yeerusareenni óoru fídaqa, óoruraananoo faiqí moó fannoo munnimmarammámareenoo qiníara uqeeqásainaqa amaana máqasaa rakísirausa faqa Mooseena sándufa írimariasaa faqa qiní qumaréefaranoo. Misá qiní qumáreeqee kúqiranaki quqáqimaqeeffaranoo. ¹⁹Misá qiní qumáreeqee Roomma máqannaasa kíapafa faqa narí sundíauqa faqa qiní mara nímfara. Misá qiníara naanaidara qídaqa uteéti qídaqa qiníara amaráu qídaqa ráitasaa qáinna ateehá rumbéeqoo sámunannai ámiqimandee dárídaqa qifaaqa radíqisaifanoo fidíka qúmuannoo. Miqímmáseeqa misá qiní mara máree aunírira saqarisaa quqáseeqa pirímma darusáifafa kúquanaura. Kúqiranaki qaaramoó faasaana máriqa dóo fíndi fuanáura.

Yameesa Yoohaneesa nínoofa Yísuna írammirinau.

(Mareekoo 10:35-45)

²⁰Seebeedina ámaakuqara Yameesa Yoohaneesa miqandá nínoofa Yísuna faqa fímarufanoo miqóo aniréenoo asaurídanoo reendeenídanoo káqikaa ainainara qianéera qinau.

²¹Yísufa iriséenoo qinau. Nána ainainee aní ámianauree qímasoofanoo mi-anaaseefá qinau. Amanée anée firaa karaambaiqaikínana qiní faiqíqara máreeqeenana aneenná aaqá moó fannoo dínni moó fannoo dínni quqásainaqa mi-qandá aní faqa karaambáikaikiqa márifaqa mi-qandá núqu uqéeranoo máriani.

Miqí qímasoofanoo Yísufa maaqí qímaseenoo narí qímaminau. ²²Anée iráannanara mi-oosannára síammíri máriananoo minárammirídaqa.

Miqí qímaseenoo mi-fasiqaqánda maaqí qímasee irámmirinau. Qinée mandá nammari naannánara qíqa ínneeqara faqa amanée námasee ínneeqara qiní faqa nipatara aupúreefaree.

Mi-qandá iriséeqa qiqau. Eedóo maa-qandá amaná naanáura.

²³ Yísufa iriséeno qímannimínau. Kúqaa ínnee qara qínée náanna nammarina neefáranoo minára qínée íridaqa. Qíní daaqá quqánnimaqee fandinnanara sía qíní saika sía qíníndi, qíní qíkoofa mifá kai mi-ainainná faqaafa máridanoo. Kásooqaqee qínée innaarúnaí karaambáiqaikianaqa yá fásiqanaree qíní qíkoofa qíní daaqá márianee qínafa mifá kai qíní daaqá máriannoo. Óoqai qíní qíkoofa narí kai irisée qímaqoosa kai misá kai qíní daaqá quqánnimaqaannoo.

²⁴ Qísaukuqara taikásee fasiqa káqi márusa mi-ufána írufanoo miqandára níranaganau.

²⁵ Yísufa minára iriséeno aiqáma nárama quqáseenoo qímannimínau. Ánaamuru máriasa nári karaambáiqauqa nári áanoonnai káiqueesa rakísinnimaqasaifaqa nári úriqararasa ámiqímmásee misá úriaaqaramannimaqaidaqa. Nári faiqí firaafá ufa nimisaifaqá sía áuqaafanoo náridanoo. Ufa nímfafaq misá káqi aináina áuqee máriasa. Ánaamuru máriasa miqímmida máridaqa. ²⁶ Ínniki sía miqínoo márianifeera qídaqa. Yáfasiqa fee ínni karaambáiqaikiraree qínafa mifá ínni aináinira faiqi kámambinoo máriannoo. ²⁷ Yáfasiqa fee ínni úriqararafa máriraree qínafa mifá ínni dadaaqíra saika máree marínafa máriani. ²⁸ Ínnee qíní daanna raaqa ínnee qíní qíqafaqa. Qínée faiqí nímaaku firaasá máridaqa, sía faiqí ánaasee qíní aináinammáqisáaqeerau qúmida. Qínée ínni uréeqarasa ínni aináinammánnímaqararee qímasee qúmiqa. Qeeqá kúqiranannai moómoosa áaqarana ákiaqara idukíraree qímasee minára faqa qúmiqa. Minára ínnee narínni narínni qíní daanna raaqa.

Yísufa qaaraqánda nífu qimbáraqanda andeeqánnisánau.

(Mareekoo 10:46-52; Ruka 18:35-43)

²⁹ Misá Yeerikoo máqusakiqari fíndifufaqa Yeerusareenni óoru fímarufanoo faiqí ánaasee moómoosa miná faqa fímaríqau. ³⁰ Aaná áfainni qaara fasiqaqara nífu dimbáraqanda óoqu faaqee márufanoo. Yísufa moómoosa faqa mi-aatatá fímarufaqa miqandá misá níkufa iriséeqa Yísunara fáaqa rúmasee naméera qiqau. Óo, Dafidina áti márianafa maasá mandáikiqa márida maasára aní ámuqusinana dadaaqía.

³¹ Miqí qímasee fáaqa rúmasee naméera qufaqa faiqí ánaasee aiqáma miqandá áanoó ímasee nimambainá qímasee qáoo qiqau. Nimambainá qímasoofaqa miqandá síammíriqau firaqóo uqanna naméera qiqau. Óo Dafidina ámaaku faiqí firaafá maasára aní ámuqusinana dadaaqía.

³² Yísufa misá máruqoo óoru kásoomáfinoo irámma nímaqanau. Náqi fee ínniqara mánnisánaaree.

³³ Qímasoofaqa miqandá qiqau. Faiqí firaafá anée maaqandá qífu maqannímia.

³⁴Miqí qímasoofanoo Yísuna káaqa ámuqusufanoo ásauku nífusaa mundínau. Mi-karí kai misá nífu maqasoofaqá miqandá Yísuna faqa fiqau.

Yísufa doonkísaa Yeerusaree máqusai óoru finau.

(Mareekoo 11:1-11; Ruka 19:28-40; Yoohanee 12:12-19)

21 ¹Misá Yeerusaree máqusa adeedí rámasoofanoo káqikaa maqusa moo áuqu Beetapaisa mi-maqusáfa áaqanasaa máridanoo, mi-aqanná áuqu Oorifa áaqana, miqóo óorureenoo narí faiqinámukiqari qaaraqánda náaramáseenoo qímanniminau. ²Ínnee qara káqikaa maqusaki óonureeqa muqútinaí mi-maqusánaki doonkí máridanoo, narí ánaaqindíri máridanoo óonureeqara miqandá ninukakí sánda rumbáqoona idukúseeqa miqandá nífiqeeqa ániaqa. ³⁻⁴Faiqí moó fannoo ínni iráinaqa maaqí qímasee qímamiaqa. Karaambáiq maa-doonkiqandá máraannee qifaqa maaqandá máraidaqa. Miqí qímasee qímamifanoo mifá máree fuaqée qíannoo. Mi-ufána qufanoo óoqeenáa tamummaqara fasiqa ufa ánoona kambáaanifeera miqí qinau. ⁵Mi-tamummaqara fasiqáfa óoqai Yísufa sía márúkamúqoo maaqí qímasee papiqaki ákara rinau.

Sioonna máqusanaasa maa-ufána qímannífmiaqa. Ínni karaambáiq ínnée iannai úridanoommi. Reendenámásee doonkísaa úridanoommi doonkí ánaaqi ákoonasaa óoqu marífnnoo úridanoommi.

Tamummáqara fasiqa ákara miqímmínoo máridanoo.

⁶Yísuna faiqiqára Yísufa qímaqoo doonkína narí faiqi faqa nífiqee Yísufinnai fiqau. ⁷Nífiqee múnusoofaqá nári qamunna doonkí ánaaqi ataufakaaqá ufíqisoofanoo Yísufa minásaa óoqumarífufanoo Yeerusareenni óoru finau. ⁸Faiqí ánaasee nári karaambáiq miqí mándaída ánianinna oosana marasée misá qamunna qumáreeqa aatáta ufíqimarufafa akaqáusa saqári ásaana ámanee námufafaana atee ká ufíqí máree fiqau. Doonkí fannoo mi-maú fúanifeera miqíqau. ⁹Faiqí ánaasee moómoo indaarú fufanoo ánaaqiana ánu fanoo mifá qámbaanambinau. Misá aqáma Yísunara fifi fáaqariqa kaanina máreeqa maaqí qímasee idí ráma maqau. Anée Dafidina áti márianafa Ánutufa aní ámiqi ámiqimaaisaani. Ánutufa qufanóo animárfifa Ánutufa aní ámiqi ámiqiani. Innaarúnai márinausa faqa aní ámiqi ámiqiaqa. Miqímmamareenoo Yeerusaree máqusaki Yísufa óoru kéeqanau.

¹⁰⁻¹¹Yísufa Yeerusaree máqusai óoruroofafa faiqí ánaasee mi-maqannáasa tutuqída qiqau. Maaná yáfee qufaqa miná faqa óoru fúsa qiqau, óoqeenáa ákara tamummáqara fasiqa maaná qinau maaná mifá máridanoo. Miná áuqu Yísufa Nasareetee máqusaindaraa fasiqa máridanoo. Nasareetee máqusai Kariree máqa máaqaki márifa máridanoo.

Amaana máqaki kéeqafinoo mandáinainauqa niqianáu.

(Mareekoo 11:15-19; Ruka 19:45-48; Yoohanee 2:13-22)

¹²Yísufa Yeerusareenni óorureenoo Yeerusaree firaa amaana máqaki kéeqanau. Kéeqafufanoo aiqámai aiquqinai. Aináina nímidaqa feefaurú máree marúsa faqa munnimma nímidaqa aináina máree márusa faqa Yísufa nínidafa másee aiqáma rapatutu méeeqeenoo nífaqasoofaqa fiqau. Káqi munnimma qumáreeqee amaana máqasaa munnimma kafáa nímimarusa Yísufa misá nínidafamáseenoo misá qaindá munnimma námufaqa téeqimma quqánau. Ánutuna qaindásaa tatúfira nakipurúna míni nimisáida munnimma máree marúsa faqa misá aináina faqa téeqimma quqánau.

¹³Miqídanoo maaqí qímasee qímanniminai, óoqeenáa ufa maa-amaana maqánara Ánutufa maaqí qímasee ákara rúmaqoofa máridanoo. Qíní máaqa faiqí ánaasee qíníara innaaruqíra máqa márianífee qímaqoofa máridanoo. Ánutufa miqí qímaqoofaqa ínnée úmmuarira maaqa aannándaafanoo innaaru qíra máaqa mara quándeeqee úmmuarira maqáikamandaafanoo.

¹⁴Yísufa amaana máqaki káqi márufaqa nífu dimbárausa faqa náununu apírirausa faqa Yísufa máruqoo anirée márufanoo nífu maqanníseenoo níku andeeqánnimaqeenoo ímarinai. ¹⁵Miqí márufaqa faiquqáindi anikéeqafufaqa Yísunara maaqí qímasee idí raqau. Dafidina áti Ánutu anée ámiqi ámiqimmánda. ¹⁶Amaana máqasaa rakísi marúsa misá Yísuna qáfoofanoo, faiqí ánaasee ámiqi ámiqimmánníseenoo faiquqáindi idí rámaamaqóofanoo minára írufanoo níranaganau. Níranaqoofaqa Yísuna qímamida qiqau. Anée maa-idína íridanee, sía fee íridanee. Miqí qufanoo Yísufa iriséenoo náriqa qímanniminai. Eeóo qínée íridaqa, óoqeenáa ákara ufa sía fee ínnée faqa íridee. Mifá maaqí qinai.

Anée faiqi ánaaqiuqa nári nímariasa faqa sakasée máriasa faqa nári nóokiari ánoona nimooqira ufa úridanoo.

Sía fee ínnée mi-ufána íridee. ¹⁷Mifá miqí qímaseenoo misá faqa Yeerusaree máqusa faqa minníseenoo Beetani máqusai óoqu faiqanau.

Yísufa faafísa fooqáa saqari áqufanoo aadánúsinai.

(Mareekoo 11:12-14, 20-24)

¹⁸Iqáqoofanoo aatáta óoqurandee kafáa Yeerusaree máqusai úrimarufanoo áararanau. ¹⁹Áararoofanoo aaná afainni saqári misá née maría saqári faafísa fooqána qáfamáseenoo qaqamara randóofanoo sía márínai, ámanee kai márínai. Qáfamáseenoo fífa ufa saqari maaqí qímasee áqinai. Náaru náaru síamma anísaa qaqama íraani. Miqí qufanoo mikarí kai mi-saqarífa aadánusinau. ²⁰Miná faiqinámu miná qáfamásoofanoo náaquoofaqa qiqau. Náqi fee mándee káqi káqi mándee aadánusinoos fee.

²¹Yísufa minára iriséenoo qímanniminai. Qínée ánoona ufa ínni qímannimidaqa. Ínnée Ánutunasaa írirana rusíseeqa minára moodáa

írirafa márinaqa ínnée síá óonumafi írifanoo síá qaara írirafa márinanoo, maa-faafisána qúnnandee kai íqa ínnée faqa miqí kai ifáranoo firaa ainaina faqa ínnée miqífaranoo. Maa-firaa aaqana oorifa áaqanara faqa qífanoo uqéerakinanoo ooruku námmariki áqufuannoo. ²²Kaifáa anée nánainainaree Ánutunara iráidanee anée aneenná írirana Ánutunasaa rusísainafa márínana anée moo áinainara innaaru qínanoo mifá mi-ainainná kai aní ámiannoo.

Yísunara yáfee aní aqiqéenoo fee qímasee irámmirinau.

(Mareekoo 11:27-33; Ruka 20:1-8)

²³Miqí qímannimiseenoo mifá Yeerusareenní óoru finau. Óorureenoo amaana máqaki kafáa kéeqanau. Kéeqafinoo faiqí ánaasee qímannimímarufanoo amaana máqasaa rakísimarusa faqa Yuda máqannaasa faiqí firaasá faqa aniréeqa maaqí qímasee quandásee Yísuna irámmiriqau. Yá fásiqa fee aníara qífanee maasá aináina maa-amaana maqánakinaa téeqi taaqi máqi nánee. Yáfee aní dadaaqífanee anée faiqí ánaasee faqa andeeqánnimaqáidanee.

²⁴Misá miqí qímasoofanoo Yísufa náriqa qímanniminau. Qínée ínni moodáa ufa iránaqa ínnée miná óosana qímaqimifaqa qínée faqa ínnée qíní iraanára qíní diqiqoo óosanara ínni qímannimianauro. ²⁵Yísufa maaqí qímasee irámmannimaqanau. Yoohaneefa nammári nímimarufa faiqí ánaasee moómoo rúmannimaqarana Ánutuna ufamau fee rúmannimaqeenoo fee faiqí moo úfamau fee rúmannimaqeenoo fee ínnée minára nánee fee qídee.

Misá minára quandáfufafa Yísunara íriandoo qímasee náundaindari narí qímami narí qímami qiqau. Maasá Yoohaneena nammári nímiranara Ánutuna ufamau fímaru fee qífanoo Yísufa maasára nánaree ínnée miná íriaqaanna síá íriqau. Miqí qíandoora. ²⁶Kafáa maasá Yoohaneena nammári nímimari fasiqanara faiqí ufamau fímaru fee qíanaqa faiqí ánaasee afeeka ufa maasá qímiqa dárifoora, Yoohaneenara Ánutuna kúqaa tamummáqara fasiqee qímariasa máriaafaqa maasá dárifoora.

²⁷Misá miqí qímaseeqa quandásee akooqóo Yísuna qímamiqa qiqau. Síá maasá aní irárufa íridaqa. Yísufa minára iriséenoo qímanniminau. Qínée iráunnanara síá ínnée kooroomásee qíní qímaqimiafaqa qínée faqa ínnée iraanára qíní diqiqoonára síá kooroomásee ínni qímannimianauro.

Faiqí moó mina ámaakuqandara quandárufa.

²⁸⁻²⁹Yísufa maa-ufána kafáa faiqí firaasá faqa amaana máqasaa rakísimarusa faqa quandásee qímanniminau. Qínée moo úfa ínni qímannimianaqa ínnée irisée mi-oosanná qíní qímaqimiafaqa. Faiqí moó márínau, miná ámaaku qaaraqánda máriqau. Mi-fasiqáfa narí ámaaku indaarúqaa faiqi qímaminau. Qíní uáinna qaqama áfuqaki áqufinana

aináinia qímasoofanoo indaarúqaa faiqi fannoo qáoo qímaseenoo minnísee máriufanoo kafáa óonumafi iriséenoo dóo aináinai finau.

³⁰Miná ákoofa qufanoo qáoo qufanoo quandáfufanoo ínaaqianaa faiqi qímaminau. Anée fúa, aináinai fúa. Miqí qufanoo mifá eedóo kai qímasee aanái óonureenoo óonumafi iriséenoo minnísanau. ³¹Mi-fasiqaqandá indaarúqaa fee ínaaqianaa fee nári níkoona ufa aindúsinoo fee qífaqa qinée írianaura.

Misá iriséeqa qiqau. Indaarúqaafa mifá narí ákoona ufa aindúsinau ínaaqianaafa sía aindúsinau.

Yísufa minára iriséenoo maaqí qímasee misára akooqóo qímanniminau. Miqí kaimmáseeqa káaqa faiqí máraqanua anaaseesa faqa úmmuarira takisa munnimma máree máriasa faqa misáuqa Ánutuna ufara eedóo qímasaídaqa ínni indaarú kámannisee Ánutuna quqúsaki kéeqaídaqa. ³²Yoohaneefa nammári nímimarufa ínniara amaana máqasaa rakísirausara ínniqa mandáinaina nínaaqiannai quqúsee nímeesuqusee nóori Ánutufinnai nóori ubeekáaqa. Yoohaneefa miqí qímaseenoo ínni qímannimisooafaqa ínnée síamma íriafanoo úmmuarira takisa munnimma máree maríasa faqa káaqa faiqí máraqanua anaaseesa faqa misá kaimma Yoohaneena ufa irisée Ánutufinnai quandáfíqa andeeqásee fiqau. Kaifáa ínnée amaana máqasaa rakísirausa misá andeeqásee fuana níkoqaiifaqa Ánutufinnai nóori ubeekáranara qáoo qímasee miná ufara níkoqaiifaqa ínnéeqa qímaqaamau kai fímariafanoo.

Uáinna qaqamasaa úfaasu rakísimariasa quandára ufa.

(Mareekoo 12:1-12; Ruka 20:9-19)

³³Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo kafáa moo úfa quandáfufanoo maaqí qímasee qímanniminau.

(Yísufa náriqa munnimma máree maru saikanara irisée uáinna sanda úmmaqirana kíkíqa ususéenoo narí árifandinnanara qímanniminau. Maaqóo maasá sía uáinna saikara íridaqa. Maasá munnimma máree maria saikafa koofí kai márínara Yísuna uáinna kíkíqira ufara maasá quandásee koofí kíkíqa usúanaura.)

Yísufa qímanniminoo qinau. Íriaqa, faiqí moó fannoo aináinafaqaafa quqúsa áuquseenoo koofí asumu úmmaquseenoo nári óosana maraséenoo koofí qámbaanai qaindá afeeka meeráqoo sandáaqai áuquseenoo minní máridanoo úmmuarira fasiqara káasau aandau ainainara rakísiaqeera qaindá áuqinau. Koofí nammáruqi mária difaani firaaná faqa áuqinau. Koofí innoqáfufanoo miná ákoofa rakísira fasiqausa qúfaasu níminoo qinau. Ínnée qiní koofísaa rakísiqisee márifaqa qinée qámbaanai óosusaanaqa ínnée díndanai rafárisee nimiséeqa óoni máraaqa díndanai rafárisee nimiséeqa óoni mára qiní qímaqaqa qinée moosáa fúanauree qímasee moosáa finau. ³⁴Aiqáma koofí ánoona máfufanoo aináina ákoofa

níanaindari narí aináinira faiqiuqa niqiqéenoo qinau. Ínnee óoquiree qiní óosukinaa koofi qiní óondaraana tiqísee máree míni qímiaqa. ³⁵Miná aináinira faiqiuqa óoquroofaqa quqúsasaa rakísimarusa mandóosana marasée misá náriqau. Moo sáamu sámu áriqau moo óoni samu áriqau moó kuqá áriqau. ³⁶Aináina ákoofa minára iriséenoo moómoo niqiqámasee qímanniminau. Ínnee óoqu qiní óondaraa koofi iti qímaree míni qímiaqa qufaqa misá óoquroofaqa kaifáa nárinau.

³⁷⁻³⁸Koofi ákoofa náqi fee másee qíanaqee qiní koofi máreefaree minára írusianoo. Ínaaqiana uqanna narí ámaaku uqannara iriséenoo qímaminau. Anée óoqu máree míni qímia. Misá aníara rufíaaqee qímasoofanoo miná ámaaku óoqu roofaqa quqúsasaa rakísimarufa faqa miná áiku ásauku faqa miná ámaaku qáfamasee qiqau. Maafá maa-koofína ákoona ámaaku aniréenoo márai miná faqa kuqárusaa, fáfaa mifá maa-maqána máraandooru miná arusée maasá kai máraanaura. ³⁹Misá miqí qímaseeqa mi-faiqína qumáreeqa rariséeqa áqoosai múnusee kúqamma áriqau. Yísufa narí árifandinnanara qídanoo koofi ákoona ámaakuara qinoo.

⁴⁰Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo amaana máqasaa rakísirausa írámmirino qinau. Quqúsa ákoofa miqóo óoqurainna kari náqi fee másee aináinira rakísirausara íannoo fee. ⁴¹Misá minára iriséeqa qiqau. Mifá qumuréenoo mi-fasiqáusa rairai qímannímiaqeenoo áanóo ímannímaqeenoo kuqánnáruannoo. Kafáa randáseenoo moo ámiqira fasiqa mara quqásainanoo mifá quqúsasaa andeeqásee rakísianoo. Qaqama íreenoo akuqáinna kari, quqúsa ákoofa narí óosaaqaraanara narí qínnoo maramáree míni qímia qínanoo tiqísee mara máree múnú ámiannoo. ⁴²Misá miqí qímasoofanoo Yísufa miná iriséenoo misá narí árifandinnanara iriséenoo kafáa quandáseenoo náriqa qímanniminau. Óoqeenáa ákara maaqí qímasee qímaqoofa márída.

Faandaamura áuqi mária fasiqausa sabéena moo márasée qáfamásee mandáikíra fee qímasee minnísau, moó fáandaamura áuqimarusa mi-sabeenná kai mara máree ámiqira fee qímaseeqa faandaamura afeekaikámma umáraaninnana rakíaqau. Bóo qáfauqa, Ánutufa ámiqira ainaina áuquseenoo.

Óoqeenáa ákara miqímminoo máridanoo sía fee ínnee ásaana rídee. Dóo aunídee.

⁴³Miqí kai ínoo Ánutufa narí quqúsa ínni Isaraee máqannaakinaana mara máree moo máqannaaki quqásai faqa mi-maqannáasa ámiqimmásee Ánutuna ufamau fifáranoo. [⁴⁴Maa-ufána ⁴⁴qúsa kamu sía óoqeenáa papiqaki márúnara sía maaqóo ákara ríqa.]

⁴⁵⁻⁴⁶Amaana máqasaa rakísimarusa faqa Farisai ámaana ufa írimarusa faqa iriséeqa maasára quandáidanoommifoo qímaseeqa níranaqee marufaqa Yísunara rumbára ufa qímariqau. Faiqí ánaasee moómoosa

miná aaqá márufafa misá minára Ánutuna tamummáqara fasiqa márídanoo maasá minára rumbánaqa faiqí ánaasee maasá díqíqa tutuqi fóora. Miqí qímasee minnísee sía Yísuna rumbáqau.

Faiqí úriqararafa narí ámaaku amundára qóomaqa quandára ufa.

(Ruka 14:15-24)

22 ¹Yísufa kafáa faiqí ánaasee qímanniminau. Quandára ufa kai maaqí qímasee qímanniminau. ²Ánutufa narí quqúsakinaasara maaqí qímasee rakísidanoo. Firaa karaambaiqa moó kíkiqa úsuanaura. Mi-firaa karaambaiqáfa miná ámaaku amundáraree qímasee firaa qoomaqa suqánau. ³Suqáseenoo narí faiqi námu niqíqéenoo qinau. Maqúsa maqusa fífainiqa eendá qímannimunausa nífiqee mínísaiqaqá nárana naaqa. Qímasoofaqa fífainiqau. Faiqí óonu náaramásoofaqa misá qáoo qímasee minnísaqau. ⁴Karaambáíqa fannoo miná iriséenoo kafáa akaqáusa niqíqéenoo qinau. Eendá qímannimunausa ínnée óonu nífiqaaqa. Nárana faqa óosana óosana aandau faqa óonidakinaana faqa dóo aiqúaaqa. Káqi káqi iaaqa. Dóo aiqáma deedaqínoo márídanoo.

⁵Qímannimunausa máqusa máqusa máriasa qímannimisoofoqa iriséeqa naanaidara qímasee minnísaqau. Moó fannoo narí aináinnai finau. Moó fannoo narí burimakáu quqúsa áuqiraree qímasee finau. Moó fannoo narí situáqai finau. ⁶Moo máqusanaasa miná faiqínámu sáamu samu náriqau, mandá óosana nímiqau, kuqá náriqau. ⁷Karaambáíqa fannoo minára iriséenoo narí faiqi námu maaqí qímasee qímanniminau. Ínnée fíndifuqaqa, maqúsa máqusa qíní faiqi námu nárimariasa aiqáma naru taikásee misá máaqa idáraaqa miqí qufaqa misá miqímmiqau.

⁸Miqímmasee aniroofanoo karaambáíqa qímanniminau. Amundárana qoomáqa deedaqínoo márída. Faiqí ánaasee qínée indaarú náaraunaqa misá óosana sía andeeqánoo márifaqa sía ánia. ⁹Dóo ínnée kaifáa fuaqa. Aaná kindooraki máriasa faqa aaná fímariasa faqa úiqaana máriasa eendá sía qímannimunausa kai nífiqee ániaqa. ¹⁰Miná faiqi námu minára iriséeqa faiqíara randárara fífainiqau. Ámiqirausa faqa mandáikirausa faqa paqúrinausa misá nífiqee ániaqa. Miqí qufaqa misá fiqau. Miqí kai íqa karaambáíqa maqúsai faiqí ánaasee qumbáíqa máríqau. (Mi-aukuanná amundára qóomaqa sakaséenoo amundára qamunna kooqíkinaana maraséenoo nímufafa afisúsee kéeqafufaqa neemáriqau.)

¹¹Faiqí anaasee mi-qoomaqánaki óoqu márífufanoo karaambáíqa fannoo aniréenoo faiqí ánaasee nímandanoo fídanoo óonu qáfoofanoo moó fannoo sía karaambáíqa qamunna afisírafa kooqísaa ámu qamunna sía afisírafa káqi óoqu márínau. ¹²Óonurama qáfeenoo qinau. Qíní qíqoondi, náqi fee ifanee sía qínée qamunna kooqíki qamunna ámunnana sía afisínanee. Náqi fee ifanee sía amundára qamunna afisínanee. Nánaree fífau óoqu márínanee. Miqí qufanoo

mi-fasiqáfa káqi kásoomáfinau, sía ufa qinau. ¹³Minára karaambáiqua fannoo qáfamáseenoo áranaqoofanoo quandáfinoo narí faiqi námu qímanniminau. Ínnee sánda qumáree maaná áiku ásauku ruúmbeegee áqoosai asukunai áquaqa. Áqoosai minní asukunai áqusaifanoo minní óoqumaridanoo iki ráqaidanoo áfai riqídanoo aupúraidanoo máriani. Aiqáma áqoosai máriasa miqí kaimmídaqa. ¹⁴Yísufa mi-ufána maaqí qímasee rafáaqafinoo qinau. Ánutufa moómoo náaramásaiifaqa. Misá aniráifanoo Ánutufa misákinaana moodáa kai moodáa kai naríara máraidanoo. Moómoosa sía amanaikídaqa.

Takísa munnimma kaamána nímira ufa.

(Mareekoo 12:13-17; Ruka 20:20-26)

¹⁵Yísufa mi-ufána faiqí ánaasee qímannimisooafa Farisai ámaana ufa írimarusa nári faiqi námu náaramáseeqa súqu quqáseenoo Yísuna rumbára ufa maaqí qímasee óonumafi írimariqau. Maasá irárufara fuseemmásee umáraanura, óosana óosana ufara miná irámmirifanoo mifá moó káqikaa ufa mandá ufa qínaqa dóo miqóo tautúmandee rumbánauree qiqau. ¹⁶Miqí qímaseeqa misá nári faiqi námu faqa Eeroodeena áqoondi máriasa faqa moodáanaki Yísufinnai óonu réeqa únna qímasee ámiqira aqoondiaa foora máfufaqa nóori quqásee reendeenámaseeqa maaqí qímasee irámmiriquau. Óo ufasaa rakísirafa, anée andeqára ufa qímarianafa, sía únna qímarianafa anée sía moonára ámiqira fee qímasee ámiqira ufa qímamianafa, sía moonára mandáikira fee qímasee mandúfa qímamianafa, aiqámaqara ánoona ufa kai qímannimímarianafa andeqárafa máriananoo. ¹⁷Maasá iráanana anée iriséenana miná óosana maasá qímaqimia. Maasá maqee maqee Roomma máqannaa kaamána takísa munnimma ámimarunausa máridaqa. Maasá miqídaqa Mooseena sándufa rukíaidee sía fee rukíaidee.

¹⁸Misá Yísuna ufa iriséeqa miná rumbáneera qufanoo Yísufa narí fáasai misá mandóosana iriséenoo maaqí qímasee níqinoo qinau. Ínnee qaara ufa qímariasa máriafanoo mandáiki máriasa máriafanoo. Faiqí ánaasee ínnee naamúa qímasee quandáfi mandóosana máree maríasa máriafanoo. Ínnee nánaree fífa qiní qífusaa ititáidee qínée ínnei nínafaída. ¹⁹Ínneeqa takísa munnimma míní qiní qímifaqa qáfaa. Miqí qímasooafa misá takísa munnimma marasée ámiqau. ²⁰Misá takísa munnimma ámufanoo Yísufa mi-munnimmána maraséenoo ámiqi máseenoo aikuqumáseenoo qinau. Maanása yána óori amanée máridanoo fee. Yána áuqu fee miná amana ámeemaanaí ákara rínoo máridanoo fee qufaqa misá qiqau. ²¹Roomma máqannaa rakísirafa miná áuqu Sisaa miná amana faqa miná áuqu faqa máridanoo. Miqí qufanoo Yísufa qímanniminau. Dóo Sisaana áuqu minásaa ákara rínoo márinara mináindi uqanna máridanoo dóo narí aináina dóo narí ámiaqa amisée

quandáfiqa Ánutuna aináina dóo miná faqa narí ámiaqa. ²² Miqí qufaqa misá tautúmaseeqa mi-ufána óosanara randásee quqásee fiqau.

Kúqiranakiqari fíndifuanninanara iraqau.

(Mareekoo 12:18-27; Ruka 20:27-40)

²³ Mi-faasaanná Sadikai ámaana ufa írimarusa aniréeqa Yísuna irámmiriqau. Misá maaqí qímasee qímarusa. Faiqí kúqidanoo sía minakíqari fíndifidanoo, ákundamásaafanoo dóo minakí taikáidanoo. Sadikai ámaana ufa írimarusa miqíqa márúnara maaqí qímasee Yísuna irámmiriqau. ²⁴ Óo maasá uqannífiqara fasiqa. Mooseefa maaqí qímasee faiqíara ákara rinau. Faiqí moó fannoo faiqi sía máqarai kúqinanoo miná ákaqa fannoo miná ánaaqa máraannoo. Maraséenoo minásaa faiqi maqasáinafa fíndifinoo indaarúqaa ákoona qumíasana maraséenoo miná maqa máaqaki fúannoo. Mooseefa miqímmasee maasára ákara rúmaqoona máridanoo anée minára írinaqa maasá moo úfa aní qímamianaura. ²⁵ Faiqí moó fannoo qísauku dínni taikásee dínni óonu qaara marasée faiqi námu maqasoofanoo indaarúqaafa innooqáfinoo ánaaseesaa amundásoofanoo sía faiqi máqarai kúqinau. Kuqufufanoo miná ánaaqianaafa mi-anaaseená kai kafa máranau. ²⁶ Mifá faqa mi-anaaseená maraséenoo sía faiqi máqarai kúqinau. Kuqufufanoo misá nínaaqianaafa mi-anaaseená kai maraséenoo sía faiqi máqarai kúqinau. Miqí kai ínoo fífiufanoo faiqí qísauku dínni aiqáma taikásee dínni óonu qaara maraséenoo mi-anaaseenásaa sía faiqi máqarai kúqiqu. ²⁷ Kúqufanoo mi-anaaseefá faqa kúqinau. ²⁸ Aiqáma fasiqa ánaasee kúqiranakiqari fíndifira aukua fíndifífanoo mi-fasiqáusa faqa mi-anaaseefá faqa fíndifífanoo yána ánaaqee máriannoo fee. Qísauku dínni taikásee dínni óonu qaara marasée mi-anaaseená mároosa máriqau. Yána ánaaqee mi-anaaseefá máriannoo fee.

²⁹ Yísufa mi-ufána iriséenoo níqidanoo qímanniminau. Ínnee Sadikai ámaana ufa írimariasa áaqee máriafanoo. Ínnee óoqeenáa tamummaqarausa ákarakinaa ufa faqa Ánutuna afeeka faqa sía irisáidaqa áaqee máriafanoo. ³⁰ Aiqáma fíndifífanónna áukuana fíndifíqa faiqí afaaqa faqa ánaasee afaaqa faqa taikáannoo aiqámaqara amanamana kai qangiroorá foora kai afeeka márifaranoo. Qangiroouqa sía faiqí faqa anaasee faqara foora márifaranoo mookírausa idaaqírausa máridaqa faiqí ánaasee kuqufíqa innaarúnai óorureeqa qangiroorá foora máfiqa sía amana narí maree narí maree ifáranoo.

(Óoqai Abarahaafa faqa Isakeefa faqa Yakooboofa faqa maa-maqánasaa máru kamuqoo Ánutuna ufamau fímarunara Ánutufa naríaraa minamúsara Ánutusée qinau. Minamúsa kuqufíqa fíndifíqa dóo Ánutuna faqa innaarúnai óoru máriqau. Innaarúnai Ánutuna faqa kísaaqasaa máríkufanoo Ánutuna tamummáqara fasiqa moó fannoo Ánutuna ufa

minamúsara quná iriséenoo ákara rínoo qinau. Qinéé minamúsa Ánutusa márídaqee qinau.)

³¹ Yísufa mi-tamummaqarána áufakiana iriséenoo Sadikai ámaana ufa qímariasa kaifáa maaqí qímaseenoo qímanniminoos qinau. Ínnee áaqamasee kúqiranakiqari sía fíndifiraree qíasa. Minára Ánutufa ínni qímannimiqoona sía fee ínnee mi-akarána ásaana rída fee. ³² Mifá kuqufusá fíndifi miná faqa máríanara maaqí qinau. Qinéé Abarahaana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa misá Ánutusa qinéé márúnausa márídaqa. Ánutufa sía óoqai misá maaqóo máru kamuqoo misá Ánutusa máriafannaqee qinau. Óoqai kuqufusá dóo fíndifíqa Ánutuna faqa maqee máríanara mi-ufana misá Ánutusa márúnausa márídaqee qinau. Minára Abarahaana faqa Isakeena faqa Yakooboona faqa sía misára kúqíqa máriaafoo qíafa. Káqí Ánutuna faqa innaarúnai márídammiafoo qíafa. Ánutufa sía kúqírausa Ánutufa márídanoos. Káqí máriasa misá Ánutufa márídanoos. Ínnee minára sía fee ásaana rúmasee írída fee.

³³ Minára faiqí moómoosa iriséeqa mi-ufánara ánoona ufa fee qímasoofanoos náaquanau.

Aiqáma sándufakiqari úriqarara sándufa kooroo inau.

(Mareekoo 12:28-34; Ruka 10:25-28)

³⁴ Yísufa Sadikai ámaana ufa írimarusa ufa arusoofaqa Farisai ámaana ufa írimarusa minára iriséeqa minára ufa súquseeqa aniréeqa Yísuna írámmiríanee qíqau. ³⁵ Misákiqari sándufa óosana írimarú fasiqafa aniréenoo Yísuna amanammásee qáfaanee qímasee ufa quqánau. ³⁶ Faiqí uqannífíqee maríanna fasiqafa, Mooseena sándufa óosana óosana márídanoos. Nána sándufafée aiqáma sándufa narúsée úrínaaqaránoos márídanoos fee.

³⁷ Yísufa iriséenoo qinau. Úriqarara ufa maaqáamminoo márídanoos. Ínni faakána Ánutufa ínnee minára ínneeqa nímuqusa nimana írírana múdukannoo minára nídínaqa minára ruaqa. ³⁸ Mi-ufáfa aiqámufausa úrínaaqaránoos márídanoos. ³⁹ Miná ánaaqiana miná fooqáafa maaqímmínoos márídanoos. Ínnee ínneeqa nipatasaa ámiqímmásee rakísídaqa rímaríafanoos dóo ínnee miqí kai íqa níqoónausara faqa rakísídaqa ruaqanani. ⁴⁰ Mi-ufaqandásaa aiqáma ufa óosana óosana mi-qandásaa mundídanoos. Óoqai Mooseena sándufa faqa Ánutuna tamummáqarausa ufa faqa mi-qandásaa faakána fooqáafa márídanoos mi-qandásaa mundínoos márídanoos.

Ásauku mundírafa Dafídina áti márúnara qímannimínoos.

(Mareekoo 12:35-37; Ruka 20:41-44)

⁴¹ Farisai ámaana ufa írimarusa miqóo súqíqa márufanoos, Yísufa misá níkiáafa maa-ufána qinau. ⁴² Óoqai ásauku mundíranara ínnee minára

nánee fee qída fee. Yána áti fee qídee. Miqí qímasoofaqa misá qiqau.
⁴³ Dafidina áti fee qídaqa qufanoo Yísufa iriséenoo quandáfinoo misá qímannimino qinau. Ínnee kúqaa Dafidinara Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qímariafanoo Ánutuna maraquina fannoo Dafidina áakufufanoo maaqí qímasee ákara rinau.

⁴⁴ Ánutufa maaqí qímasee qiní karaambáiqua qímaminau. Anée qiní Ánutusa qísauku uqannai qiní daaqá óoqumarifi márinaqa qinée aní namuqáauqa náru taikáseeqa aní áramandunna quqásaanana mária. Miqí qímasee Dafidifa ákara rinau.

⁴⁵ Yísufa mi-ufána qímannimiseenoo kaifáa maaqí qímasee irámmirinau, Dafidifa Ánutuna ásauku mundíranara qiní karaambáiqua fee qunára náqimmásee ásauku mundírafa moodáanaki Dafidina karaambáiqua faqa miná áti faqa máriannoo. Dafidifa andeeqáidanoo fee ínnee fee andeeqáidaqee aiqámaqara ínnee andeeqáidee. ⁴⁶ Yísufa mi-ufána qímannimufaqa sía mi-ufána áti ráqeeqee narí qímamiquau. Miqóoqari nisaurúsee sía kaifáa moo úfa Yísunara irámmiriquau.

Mooseena sándufa akoofásauqa mandóosanara eeráiriaqee qinau.
(Mareekoo 12:38-39; Ruka 11:43, 46; 20:45-46)

23 ¹ Miqí kukári Yísufa narí faiqi námufaqa faiqí ánaasee moómoo faqa maaqí qímasee qímanniminu. ²⁻³ Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímarusa faqa Mooseena sándufa qímannimíranara qutáaqamánnimaqarasa márida. Ínnee minára misá ufa ámiqimandee iriséeqa mi-maú kai andeeqásee fídaqa misá iandée kai sía iqa. Misá nóokiqari faiqí ánaasee aaná quqannífiqaidaqa quandáfi moomáu fímariana mi-maú ínnee sía fuaqa. ⁴ Farisai ámaana ufa qímarisa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa misá amusúfa moómoo firaa qumaarara fooqíara árapeeda aruéeqeenoo faiqí ánaasee nímidanoo náriara sía káqikaaqóo nári nísauku amukannoo dadaaqídaqa misá iandée ínnee sía miqí iqa.

(Mi-aukuanná Isaraee máqannaasa Mooseena sándufamau fídaqa qísaaqamara foora ususéeqa minakí Mooseena sándufa papiqasáa ákara rúmasee úmmauruara foora ususée nuaqée ímariquau. Náriqa qamunna átisaa faqa fáakasaa peepéenaana áuquandee másee usúqirasa nímariquau. Káqi qeesa faqa aiqámausa faqa miqímandee nímariquau. Farisai ámaana ufa qímarusa firaatiá áuqusee qíqafaaqee qímasee qísaaqamasaa faqa qamunnasaa faqa firaatiá áuqu úqirasa nímariquau. Miqí marúnara Yísufa maaqí qímasee níqinoo qinau.)

⁵ Misá faiqí aiqámausa nífusaa aiqáma ainaina áuqaidanoo fífau tasimiramándaída áuqaidaqa. Qísaaqama firaana ususée Mooseena sándufa ákara minakí usuqírausa nídaqa qamunna kísaaqamáseeqa faiqí nífusaa tasimiramándaída fídaqa. ⁶ Faiqí qoomáqa sakasée náidaqa

Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasa faqa misá ámiqira qóo kai óoqu marifídaqa náidaqa. Amaana máqaki faqa ámiqira qóo kai faiqí nífusaa óoqu márídaqa faiqí ánaasee qíqafaaqee qímasee miqímmidaqa. ⁷Faiqí ánaasee súqidaqa makéeti marúnakina narí ánufaqa uqéera qáfeeqa, Óo maasá faiqí firaafá anée fee ánidanee miqí qufanoo narí fifau sumoo súmmidanoo. Misá aatáta fídaqa maqúsa máqusa nímarufaqa faiqí misá níndafeeqa, óo maasá ufasaa rakísirafa misá miqí qunára káaqa nídufaqa asasámmidaqa. Misá iandée ínnée sía miqí íaqa. ⁸Faiqí ánaasee ínniara maasá uqannífiqara fasiqa fee qífaqa qáoo qímasee qiaqa. Ínnisaimbaqa amanamana kái márídee qiaqa óoreeqárausa níkaqaafasaa kai márídee qiaqa. Ánutufa kai ínnisaimbaqa uqannífiqara fasiqa márídanoo fee qiaqa. ⁹Miqí kai íqa sía maqásaaqaraasara qíkoo fee qímasee nímandaaqa. Innaarúnai Ánutunara ínnisaimbaqa aiqámausa qíkoo fée kai qiaqa. Miqíqa ínnée amanaiká kaimmifáranoo. ¹⁰Ínni saimbaqaki sía moonára karaambáiqee qiaqa minára minnísaaqa. Ínni karaambáiqua moodáa Ánutuna ásauku mundírafa mifá kai márídanoo. ¹¹Moó fannoo ínniki úriqararafa márínafa narí kai eedóo qímaseenoo misá dadaaqíra aináinira fasiqa máríannoo. ¹²Faiqí ánaasee náriara úriqararausee qímariasa Ánutufa misá farindámaki sáamuriqa nisauríranaki quqáannoo. Faiqí ánaasee naríara óorudupirausee qímariasa misá faakánaikamannimaqaannoo.

Mooseena sándufa akoofásauqa aaraikíra ufa óosanara níqinau.

(Mareekoo 12:40; Ruka 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³Yísufa kaifáa misá qímanniminoo qinau. Ínnée Farisai ámaana ufa qímariasa faqa ínnée Mooseena sándufa akoofásauqa faqa ínni nárirafa firaafá márínara qínée óonumafi íriqa qimudáoo qídaqa. Ínnée faiqí amaana ufa qímannimisaidaqa maqándanai ínneeqa káqi úmmuari máriasa. Faiqí ánaasee akaqáusa innaarúna ququsaki kéeqarariafaqa ínnée rafáaqafunnimaqaida ínnée faqa sía keeqéefaranoo. ¹⁴(-)

¹⁵Ínni nárirana firaafá márínara minára qínée firaaqóo qimudáoo qídaqa. Ínnée amaana úfa qímannimisaidaqa maqándanai mandáinaina óosana óosana máree maríana. Ínnée mandóosana máree maríasa. Ínnée maqúsa máqusa faiqíara randáidaqa ínni ufa íriaqaainnana miná paqúrimásee ínneeqa ufa óosana qímamisaifanoo írinoo mi-fasiqána mandóosana ínni mandóosana úraqaranoo márídanoo.

¹⁶Nífu dimbárausa maasá aaná quqannífiqee márúnausee qímasee ínnée faqa nífu dimbárausa kai máríafanoo. Ínni nárirana firaafá márínara ínniara firaaqóo qimudáoo qídaqa. Ínnée maaqí qímasee áaqamásee qímariasa. Faiqí moó fannoo narí amana Yeerusaree ámaana máqasaa qímasee aqíqáqamasee moo áinaina áuqararee qínafa mifá fifau ufa fee qímasee, síamma áuqaannoo. Ínnée minára áaqee maríafanoo.

Faiqí moó fannoo narí amana amaana máqaki kóora márinanaki aqíqámasee moo áinaina áuqararee qínafa kóora úriqarara ainaina márifaqee qímasee káqi áuqaannoo, sía minnísaannoo. Minára faqa ínnée áaqee foo qímariasaa. ¹⁷Ínnée nífu qimbárausa márídaqa fúrufari máríafanoo. Ínnée amaana máqakinaa kóorara úriqarara ainainee qímariafa áaqee máríafanoo. Kóora fee amaana máqa fee úriqararafa márídanoo fee. Amaana maqa náaquqara amaana máqa márínara fífau kóora minakí márifa náaquqarafa márídanoo. Anée amaana máqasaa qímasee aneenná amana aqíqáinafa káqi áuqa náaquqarafa amaana máqa márídanoo. ¹⁸Ínnée kaifáa maaqí qímasee áaqamásee qímariasaa. Faiqí moó fannoo amaana máqakinaa qaindásaa qímasee narí amana aqíqámasee moo áinainara áuqararee qínafa káqi fífau dapi qaindá fee qímasee sía áuqaannoo. Faiqí moó fannoo amaana máqakinaa qaindásaa quqéemarinanaki narí amana aqíqámasee moo áinaina áuqararee qínafa kúqaa mi-ainainná áuqaannoo. Ínnée miqí qídaqa áaqee máríafanoo. ¹⁹Ínnée nífu dimbárausa náaqoo nífu fúrufarirausa miqí qímariafanoo. Qíní ufa íriaqa. Nána ainainee úriqararafa márídanoo fee qaindá fee minásaa Ánutuna ámianinna ainaina quqéemaria fee úriqararafa márídanoo fee. Ínnée qaindásaa Ánutuna ámida quqée marí ainainara úriqarara fee qímariana áaqee máríafanoo. Qaindá náaquqara ainaina márínara minásaa quqée marí ainainafa faqa náaquqaidanoo. Minára qaindá úriqararafa márídanoo. Anée amaana máqakinaa qáindasaa aneenná amana aqíqámasee moo áinaina áuqararee qínanoo mífá kúqaa aní afaaqa rumbásaannoo. Ínnée áaqaida sía rumbáidanoo fee qímariafanoo. ²⁰Faiqí moó fannoo amaana máqakinaa qáindasaa narí amana aqíqáinafa sía fífau qaindá kai qídanoo. Aiqáma ainaina qaindásaa márinnanara faqa minára faqa qídanoo. ²¹Faiqí moó fannoo Yeerusaree amaana máqaki narí amana aqíqáinafa sía fífau amaana máqara kaifáu qídanoo. Mi-amaana maqánaki márifa Ánutunara faqa qídanoo. ²²Faiqí moó fannoo innaarúnai narí amana aqíqéemarinafa sía innaarúnaira kai qídanoo. Ánutuna maqusa márídanoo. Miqóo Ánutufa karaambáiqaa qaarí ufíqiraqoo óoqu marifi márídanoo náaquqara maqusa márídanoo, sía fífau maqusa Ánutufa narí mári maqusafa márídanoo. ²³Ínnée Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Farisai ámaana ufa qímariasaa faqa ínni Ánutufa nárirana firaanára qínée qimudáoo qímannimaqaidaqa. Ínnée faiqí ánaasee uqannífiqaidaqa kafáa quandáfi maqándanai máreemariasaa. Ínnée ínnéeqa qáfuqakinaana óosana óosana adiafaaira ainaina, káqikaa fífau ainaina maqee maqee raíneegee áti Ánutuna ámimariasaa, ínnée mi-kaqikaa ainainnára fífau múnari mínarida, firaa ainaina Mooseena sándufakinaa ánoona ainaina ínnée minnísaidafa. Andeeqára óosanara faqa faiqí ánaaseera nímudao qíra óosana faqa ánoona ufa kai qíra óosanara faqa mi-firaa akooqooqaraa

ainainnána ínnée minnísaidāqa. Ínnée mi-firaa ainainnatia námufaqa íaqaana, káqikaa ainaina námufaqa íaqaana. ²⁴Ínnée nífu dimbárausa nísauku qumáree aaná uqannífiqāidee qímariasa, ínnée faqa nífu dimbárausa máriafanoo. Ínnée káqikaa fífau ainainara fífau múnari mínaridaqa nammariki núnuka fooqáafa márifaqa náandoo qímasee mara áquseeqa kaifáa quandáfifaqa firaa ainaina akooqóo ainaina qóosara foora firaa aandau tia sía írirai káqi nambíqee máriasa.

²⁵Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa ínni Ánutuna nárirana firaafá márifaqa minára qínée ínniara qimudáoo qídaqa. Inní márirana káafara foora márīdanoo, ínnée káafara foora adisáa kai findaukárausa aunduráki madaapeé úsirausa máriafanoo. Ínnée faiqí náriranannai misá aináina máree máriafanoo. Ínnée ínnēqa fanandíranannai minánnai ínnēqara káaqa moómoo ainaina afaqá úsimárianara ínni naunduráki madaapeé úsirausa máriafanoo. ²⁶Farisai ámaana ufa qímariasa nífu dimbárausa kai máriafanoo. Ínnée náree káafa aunduráira foora findaukámasee máriaqaana. Miqí qímasaifau aiqáma káafa aundurá faqa adisáa faqa findaukárausa máriaqaana. Ínnée sía miqíafaqa.

²⁷Farisai ámaana ufa qímariasa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa ínni nárirana firaafá márifaqa qínée ínniara qimudáoo qídaqa. Ínnée faiqí madikará fooqána máriafanoo aunírira saqariara fooqána apatasáa ámiqira qumisa akusaafaqá faiqí misá miná qáfamásee bóo ámiqira fee qídaqa. Ínnée miqí máriafanoo faiqí nífusaa ámiqirausa máriafanoo ínni naundurá madikakí faiqí putaaínoo nímudaani fannoo mandáikinoo márīdanoo, kudi makírana óosana óosana ínniki márīdanoo. ²⁸Ínnée miqírausa máriaafaqa faiqí ínni níqafamásee maasáuqa andeeqárausa márīdammiafoo qídaqa ínnēqa naundurái sía qáfee máriafanoo, naunduráki putaaínoo márīdanoo, maqándanai máree maría óosana faqa ufa rukíarana óosana faqa dóo áfai ráqaramminoo márīdanoo.

Mooseena sándufa akoofásauqa náruaninnanara koorooínau.

(Ruka 11:47-51)

²⁹Farisai ámaana ufa qímariasa faqa papiqa ákara rímariasa faqa ínni nárirana firaafá márīdanoo minára qínée ínniara qimudáoo qídaqa. Ínni níkeekú níkaakú nísaiifaqausa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa narusée níkundaqau. Kaifáa ínnée misá faiqi námu quandáfifaqa misá madikámaqoosa rukíseeqa qumisá qumáree saqárisaa fee óonisaa fee maqee maqee akusée ámiqimariafanoo. Ínnée ákidaqa maaqí qímasee qímariafanoo. ³⁰Maasá qikeekú qikaakú máru aukuaana márīdaqau sía maasá tamummáqara fasiqa náruafanaiqini misá fidíka sía máriqini. ³¹Óo ínnée miqí qídaqa ínnēqa níkeekú níkaakú Ánutuna tamummáqara faiqi

náriusa misá faiqinámu márídee qímariafanoo. ³²Dóo amaná, ínneeqa nikeekú nikaakú naanna raaqanáni. Misá mároo mandáinaina ínnee firaanáikammásaaqanáni. ³³Ínnee sakáni faiqi námu máriafanoo ukadiqa faiqi námu máriafanoo Ánutufa inni idáki áqiraree qinoo. Ínnee náqi fee másee umbáqaki fifáree. Sía amana miqífaranoo. ³⁴⁻³⁵Yísufa kafáa Farisai ámaana ufa qímarusa qímanniminau. Qínée tamummáqara fásiquauqa faqa Ánutuna ufa írimariasa faqa Ánutuna ufa uqannífiqemariasa faqa qínée márúnannai máriasa ínnee iannai niqíqaanáura. Ínnee misá nínđafamáseeqa akaqáusa aunírira saqarisaa nárifaranoo. Akaqáusa ínnee inni amaana máqaki ráitasaa qáinna atekásaida rumbéeqoo sámunnannai nitaufakaaqá náriisaifanoo fidíka radíqinoo qúmuannoo. Akaqáusa maqúsa maqusa nífaqasaifaqa sandéefaranoo misá fidíka faqa inni nikeekú nikaakú nárusa misá fidíka faqa inniki márianifeera, óoqai indaarú Abeerana fidíka fifau káqinni adíanau. Miqóoqari ánidanoo moómoosa fidíka fífausaqa adíanoo aní ifanoo Seekariaafa Barakiana ámaaku Yeerusaree ámaana máqaki Ánutuna náaquqara oosirana dínnei márufanoo dínnei qaindá márufanoo, mi-qambaanná fifau arusoofanoo kúqinau. Mi-kamusaqá fidíka moómoo fifau adíanoo márídanoo. ³⁶Mi-fidikáfa inniki kai máriannoo inni nikeekú nikaakú nísaifaqausa misá máru kamuqoo numóo fifau faiqí náriu númoofa ínnee maa-kamu saqá máriasaki mi-numoofá inniki qumaara rámafuannoo.

Yísufa Yeerusaree máqannaasara ámuqúsímarinau.

(Ruka 13:34-35)

³⁷Óo Yeerusaree Yeerusaree firaa maqusa aníki máriasa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa nárusa máriafanoo. Ánutufa faiqí faiqi niqíqoosa óoni sáamu nárímarusa. Moómoo kari sía ásaanarida qínée kookooráanara fooqíara qíqoosa qairísee Yeerusareenni faiqi námu máfi sákaanee rúnaqa misá rukíee máriasa. ³⁸Dóo miná ákiaqara kásooqaqee inniqa maqusa faqa amaana máqa faqa sía faiqí mári maqa maaqafa naakundú maqa maaqafa máriannoo. ³⁹Ínnee qíní ufa íriaqa. Dóo sía kafáa qíní qíqafeefaranoo. Ínnee náaru kásooqaqee qíníara, Óo ámiqirafa Ánutunakinaafa maasáki qúmidanoo fee qífaranoo. Mi-aukuanná kai kafáa ínnee qíní qíqafeefaranoo.

Yísufa Yeerusaree ámaana maqa rapée íaninnanara qímanniminau.

(Mareekoo 13:1-2; Ruka 21:5-6)

24 ¹Yísufa Yeerusareenni náaquqara amaana maqakiqari ráudamákufanoo moosáa fímarufaqa miná faiqi námu Yeerusaree ámaana maqa óoni maqa minakínaa ámiqira usakara usakáqoona óosana óosana uqafíqee máriqau. ²Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo qímanniminau. Ínnee maa-onínannai afeeka usakara

usakáqoona qáfaidee, ínnée qiní ufa íriaqa. Káqikaaqoo sía uqanna maa-ooniuqá áaku aaku írafa maqee márindee íannoo sía moodáa káqi máriannoo aiqáma qumbaqi áquseefaranoo. Miqi qímasee quqásee moosáa nífiqee finau.

Kásooqaqee kambíqaaninna deedeepa óosanara qímanniminau.
(*Mareekoo 13:3-13; Ruka 21:7-19*)

³Yísufa Oorifa áaqanasaa óoru óoqu márífufaqa miná faiqi námu óorureeqa nariaraa márufaqa óoru irámmiriqau. Anée fáasai amaana máqara qíannana yáiree fee miqíannoo fee. Maasá anée qúmira aukuana nána ainainee qáfamásee fee óo Yísufa qúmira aukuana dóo adeedí réenoo fee qianáuree. Maasá maa-aukuanná náqi fee ínaqee maasá miqóo qáfee fee máa márúnna aukuanáfa taikáannoo fee qianáuree.

⁴⁻⁵Yísufa iriséenoo maaqi qímasee qímanniminau. Ínnée rufíaaqa moó fannoo únna ufa ínni qímannimisee káqi runna mara quqáani. Moómoosa aniréeqa únna qímasee maasá ásauku mundírausa márídee qifáranoo. Faiqi ánaasee moómoosa misá ufa iriséeqa eedóo qímaseeqa fífaqa rarisámeeqee káqitinai ubeekéefaranoo. ⁶Ínnée níanaindaraa rakira ufa írifaranoo adeedí ráinnaqoo rákirana tutuqírana ínnée írifaranoo. Mi-ufána iriséeqa síamma qiníara qúmira aukuana dóo áiqarée foo qiaqa. Rákirafa kúqaa maqúsa maqusa kambíaanifeera qídaqa. Maa-marira aukuanáfa sía dauní taikáannoo káqikaaqóo kísaaqasaa máriannoo. ⁷Maqúsa maqusa firaa maqusa faqa káqikaa maqusa faqa fíndifinaqa narári narári ífaránnoo. Maqúsa maqúsa aandaróo náruannoo maqúsa maqúsa maqá kásiannoo. ⁸Mi-ainaináusa mandáukuana óorisaa kai máriannoo kásooqaqee firaafá máriannoo.

⁹Miná ánaaqiana faiqi ánaasee maqúsa maqúsa ínniara Yísuna faiqi námu fee qímasaida fídiaqaamannimaqeeefaranoo. Aiqáma maa-maqa maaqánaki máriasa ínni nídafirana nimisée ínni kuqánnarifaranoo. ¹⁰Moómoosa miná qáfamásee rufíasee qiní Yísusaki máriasa quqásee minníseefaranoo. Moómoosa narí ueeqée narí ueeqée qifáranoo narí ákooqee narí ákooqee ífaránnoo. ¹¹Faiqi moómoo misá nariara Ánutuna tamummáqara fasiqa fee qímarisa misá fíndifíqa faiqi ánaasee qumáreeqee káqitinai ubeekéefaranoo. ¹²Aiqáma ainaina qúmuarirana óosana óosana deedeépirana óosana óosana kambíqafinoo qumbiqéenoo maqa máaqa amana kai máriannoo. Miqi kai inoo moómoosa nariara nariara ámuqusirana minníseeqa quandáfinaqa nari ueeqée narí ueeqée ífaránnoo. ¹³Yáfa uqannee narí ákoona faiqi uqanna mi-manda aukuanáa aiqáma ainaina kambíqainanaki fínnaaqara máseenoó fífi ínanoo taikára kooqi uqanna raqúramisáinafa miná ákoofa Ánutufa qumáreeqeenoo asumu máríranaki quqáannoo. ¹⁴Maa-amiqira fasaasa ufána qiní innaarúna ququsa ufa maqúsa maqusa faiqi ánaasee aiqáma

qímannimisaifaqá misá aiqáma irisáifanoo mi-kamúqoo taikára aukuaana ániannoo.

Káaqa fídiaqaa ímari mandá ainainara Yeerusaree ámaana máqaki kambíqaaninnanara aaquqímannimaqanau.

(Mareekoo 13:14-23; Ruka 21:20-24)

¹⁵⁻¹⁶ Misá káaqa fídiaqaa ímaria mandá ainaina qumáreeqeeqa Yeerusaree náaquqara amaana maqakina quqásaifaqá Ánutuna tamummáqara fasiqa áuqu Danieerafa mifá minára ákara rinau. Ínnee miná ásaana rúmassee ámiqimmásee íriaqa. Misá mi-mandainainná quqásaifaqá ínnee Yuda máqa máaqaki máriasa quqásee sandámaqaraasamásee áaqana aaqana daráaniaqa. ¹⁷ Faiqí maqúsasaa máriasa sía nári máaqaki kéeqafinaqa nári aináina máreefaranoo náriara kai quqásee sandéefaranoo. ¹⁸ Áfuqaki máriasa sía nári uqáinara randásee máraaqa. Káqi quqásee sandáaqa. ¹⁹ Nímuaqu uqáfaqaa anaaseeuqa faiqi ánaaqi faqaasa faqa misá mi-aukuanná mandáikammifáranoo. Náqimmasee ámiqimmásee sandéefaree. ²⁰ Ínnee maaqí qímasee innaaru qiaqa. Óo Ánutufa sía mi-sandara aukuanáfa amaanasáa kambíqaani. Aaku áukuana faqa sía kambíqaani. ²¹ Yísufa mi-aukuannára qímannimínoo qinau. Mi-manda aukuanáfa áninna aukuaana aupúrara ínaakufa kambíqaannoo. Óoqai aupúrara aukuaana faqa kásooqaqee aupúrara aukuaana faqa sía mi-manda aupurarána amana máriannoo, óoreeqánoo máriannoo mifá úriqaránoo firaqóo rafáaqafusee máriannoo. ²² Dóo Ánutufa mi-manda aupurara aukuanáfa dóo qúsa máriannoo fee qinau. Sía quśáikinanoo faiqí ánaasee sía amana káqi márífara, aiqáma kúqífara. Ánutufa narí qútaaqamaqoosara narí ufamau fímariasara írinoo, misá sía kúquaqeera qúsa kamu rámannisaannoo.

²³ Mi-aukuanná faiqí moó fannoo ínniara maí qáfaaqa Ánutuna ásauku mundírafa miqínni mari mirínni mari fee qínana síamma íriaqa, miná únnaqiannoo. ²⁴ Mi-aukuanná únna nísauku mundirausa faqa únnaqi maría tamummaqira fasiqausa faqa moómoo kambíqeefaranoo. Misáuqaindi áninna aukuaana misá qaini qáiniqira ainaina mookíra ainaina náaquqara ainaina áuqamásee uqannífiqasainaqa Ánutuna qutáaqamásee miná ufamáu fímariasaa níkaru qímasaana qiníndi kiaqeera miqífaranoo. ²⁵ Yísufa mi-aukuannára mi-unna fasiqáusara maaqí qímasee narí faiqi námu qímanniminau. Ínnee mi-aukuannára óonumafi íriaqa, eeráiriaqa rufíaaqa. Dóo maqee kámu dóo kooroománnimaqaunnana íriaqa.

²⁶ Faiqí moó fannoo maaqí qímaseenoo aní qímaminoo. Ásauku mundírafa aadána máqusa máridanoo, qínana síamma óonu qáfaaqa mínnimasaaqa, únna qídanoo. Faiqí moó fannoo ásauku mundírafa maaqóo kukéeqanoo mári ifoo qínana sía uqanna óonu qáfa. Anée minára únna

qiifoo qia. ²⁷Qinée faiqí nímaaku sía kukéeqasee qúmuanaura. Aakuasáara foora aiqámai innaarúfa rakéemámaree fífaininanoo qinée faiqí nímaaku miqírafa tautúmásee kaifáa qúmuanaura, aiqáma qíqafaqeeera.

²⁸Aandáu kúqinoo márídanoo áfundifaqa meemóonauqa sía minníseefara kúqaa uqanna dauní uqanna qumuréeqa mi-aandaúna náidaqa.

(Qiní ufa írimariasá máqusa maqusa yátinai fee márífaree sía qiníara randéefaranoo. Qinée qúmidaqa misá márífandinaqoo qeeqá kai irisée tautumasee akooqóo qumurée misá uqéeraanaura.)

Faiqí nímaaku innaarúnaindari qúmuaninnanara qimanniminau.

(Mareekoo 13:24-27; Ruka 21:25-28)

²⁹Nimoosau maasáu ira áukuana mi-aukuanná taikásainanoo súani qimbáfinanoo asukuna áruannoo. Quqoona faqa asukuna aruamaqáannoo. Fásau aiqáma innaarúnaindari kakasámmifaranoo. Fásau faqa quqoona faqa máruqoo óoqeenáa márírafa rapikamáfuannoo. ³⁰Mi-kamú qóo qinée qúmuanna kari innaarúnai moo kíra ainaina uqannífiqara ainaina quqásanaqa miná náaree qáfaiqa qúmuanaura. Faiqí ánaasee aiqáma maqásaa fasiqa anaasee aiqáma qáfamáseeqa nisaúrúsee ikífaafau qímarifaranoo. Mi-karí qinée asuruki qeeqá káaqa qárananamu faqa qeeqá afeeka firaaná faqa qúmuanana faiqí ánaasee maqúsa maqusa aiqáma qiní qíqafamásee qiníara rufíasee ikíraqeefaranoo. ³¹Mi-karí qinée ukeena firaa qóo fuaqánaqa qiní qangiroouqa daráanifara, aiqáma maa-maqa maaqána afaaqasáa qiní qíku qísauku qinée qutáaqama nímaqaafanausa súqeeqeeqa moodáa saqa qinée máríanannai súqu quqéefaranoo.

Saqári amanee ámmuni quandára ufa.

(Mareekoo 13:28-31; Ruka 21:29-33)

³²Yísufa kaifáa minára qímanniminoo qinau. Ínnee faafísa ámmuni márína qáfafaqa sía káqinni ámmunidanoo, narí áukuana nárana áukuana ámmunidanoo. ³³Aiqáma ainaina qinée qímannimiqauandee faafísa fooqáafa aiqáma ainaina kambíqainaqa dóo qinée kaifáa qúmira áukuana adeedí áfaisaammifoo qiaqa. ³⁴Maqee mária fasiqa anaaseesá akaqáusa káqi márídaqa aiqáma ainaina qinée qímannimíafannandée kai ínoo kambíqaannoo. ³⁵Innaarúna faqa innaarúnakinaa ainaina faqa maqá faqa maqásaaqaraa ainaina faqa aiqáma taikáfuannoo. Qiní dóokinaafa sía taikárana amana náaru náaru ánoona uqanna máríannoo miqí kaimminoo máríannoo.

Sía moó fannoo mifá qúmuaninna faasaanara íridanoo.

(Mareekoo 13:32-37; Ruka 17:26-30, 34-36)

³⁶Qinée qúmira áukuane qinée qúmira fáasaanee sía uqanna faiqí moó fannoo írimariafano. Innaarúnai qangiroouqa faqa Ánutuna

ámaaku qinée faqa síamma íridaqa, qíní qíkoofa narí kaimma qinée qúmira aukuanara íridanoo. ³⁷Qinée faiqí nímaaku qúmira aukuana Nooana áukuana fooqáasa márianaura. ³⁸Nammári sámú nárúna ataufakaí miná maaríqoo faiqí ánaasee qoomáqandauru úqi máriqau. Miqída faiqí ánaasee narámundée narámundée idá máriqau. Misá miqímmámaree fubaqa Nooana firaa sipaki kéeqeemaru faasaana misá miqíkaimmímariqau. ³⁹Misá mána mána ídaqa ámiqi ámiqidaqa márufanoo nammári radíqinoo óoqi misá fatíkaneenoo óoqufinau. Qinée qúmuanna aukuana miqímmifáranoo. Mána mána ímarifaqa káqi qinée tautúmánnimaqaanaura. ⁴⁰Mi-karí moodáa afuqaki qaara fasiqa aináinimarifaranoo qinée tautúmmannimaqasee moó qumáree innaarúnai óoru fúanaura moó quqásaanáura. ⁴¹Qaara anaasee saná qaindi rímárifafa qinée tautúmmánnimaqasee moó qumáree innaarúnai ooru fúanaura moó quqásaanaura. ⁴²Minára qinée ínni qímannimidaqa. Deedaqída máriaqa. Sía káqi máriaqa. Qinée ínni karaambáiqá qúmira aukuanara sía írimariafanoo. Minára ínnée deedaqiaqéera qídaqa. ⁴³Úmmuari mari fasiqafa máaqa kooqi atúaseenoo aináina úmmuaramámmaree fídanoo. Máaqa ákoofa mifá úmmuarira aukuana iriséenoofau rakísini. Sía irisáifanoo tautúmmamaqasee dóo úmmuaramámmaree fífinoo. ⁴⁴Ínnée minára iriséeqa rakísida máriaqa. Ínnée qíníara faiqí nímaaku sía qúmírammifoo qímasee mánoo manaa ímarifaqa qinée tautúmásee qúmuanaura.

Andeeqásee aináinasaa rakísimari fasiqanara quandára ufa.

(Ruka 12:41-48)

⁴⁵Aináini máriasasaa rakísirafa ámiqira fasiqa óosana maaqímminoo márídanoo. Miná firaafá minára qinoo. Anée qíní aináinira faiqiuqasaa rakísida nárana ainaina andeeqásee ámiqimmásee nimiséé rakísi márínaqa qinée moosáa fuanáura. ⁴⁶Mi-ainainira fasiqáusasaa rakísirafa narí firaaná ufamau andeeqásee fímarinanoo miná firaafá aní páqurinanoo sía miná áfusaa asaurúannoo asasíannoo. ⁴⁷Íriaqa qinée ánoona qímamidaqa mifasiqána firaafá miná andeeqáraná qáfamáseenoo, narí aiqáma ainainasaa rakísira saika miná ámiannoo. ⁴⁸⁻⁴⁹Aináini máriasasaa rakísirafa moo mánda fasiqa narí firaafá moosáa fínanoo mifá minára sía dauní ániannoo fee qímasee narí aináinira faiqi námu sía ámiqimmásee nárana níminoo, misá nárinoo misá kaukaata qímannimaqaidanoo quandáfinanoo naríaraa qoomáqanduquseenoo faiqí akaqáusa náaramáseenoo misáuqa faqa námafínoo afeeka nammari moómoo misá saimbaqa námafídanoo fúrufaramma qáfeenoo. ⁵⁰Miqí márínanoo sía rakísi márínna aukuana miná firaafá tautúmmamaqaseenoo aniráma qáfeenoo arusée ateká atekámma áqusaannoo. ⁵¹Mi-manda ainainira fasiqáfa qaaraikí máriasaa námufaqa mandáinainaki máriannoo. Mifá miqóo misá faqa márídanoo

ikífaafau qídaqa nífai riqídaqa márifaranoo. Qínée Yísusa qúmira áukuana miqímminoo máriannoo. Tautúmánnimaqaanaura.

Qísaukuqara taikásee mánaaqauqa misára quandára ufa.

25 (Yísufa máru aukuaana mánaaqauqa moó amundáraree qímasee káqi áqoonnanaikammáqoo fasiqafa miná áqoonafa narí maqúsai káqi márufanoo mi-fasiqáfa narí akoona maqusai naríara máaqa usaká taikáseenoo narí áqoonnana maqúsai tautúmánnimaqararee qímasee óonureenoo narí ánaaqauqa áfiqeenoo dóo narí máaqaí áfiqee finau. Misá óosana miqínnoo márúnara Yísufa iriséenoo maa-ufána qímanniminau.)

¹Qínée qúmuanna aukuaana aniráinanoo innaarúna ququsa maaqímminoo máriannoo. Qísaukuqara taikásee mánaaqauqa máriqau. Misá nári rambi úqiraua maqúsasaa asukuna rakísi márufanoo amundára fasiqau ánuqauqa misá faqa firaa maqaki nárana náani qímasee áfeesímariqau. ²⁻³Moodáannai qísaukunamu fúrufari marúsa márídaqa nári rambi kái uqusée márída áfeesímariqau. ⁴Moodáannai qísaukunamu írirana faqaasa rambi faqa minakí adfee maria nammarina faqa uqusée márídaqa áfeesímariqau. ⁵Amundára fasiqau sía dauní áni marufauqa, áfeesímarufanoo nífuki aunduarúfaqa mandáiki máriqau.

⁶Eendá ámuqusaikufanoo faiqí moó fannoo fífi qímaseenoo qímanniminau. Dóo amundárafa áni ifoo. ⁷Dóo deedaqiaqée qufaqa, mi-manaaqáusa fíndifufauqa qóoma quúmbeegee rambisáa muqúrusoofanoo qanau. ⁸Rambi nammári síaisa quandáfiqa nammári faqaasara innaaru qiqau. Maasá faqa adía qímia, maasá qóoma qimbáfifauqa nammári sía márifaqa. ⁹Nammári faqaasa misá qáoo qímasee qiqau. Sía amana ínni adía nímianaúra ínni adía nimiséeqa maasá faqa randáanoora ínnée sandéeqa sutuáqai óonu feefauríauqa. Miqí qufaqa misá eedóo qímasee sutuáqai nammáriara fiqau. ¹⁰Misá fufanoo amundára fasiqau írirana faqaasa máruqoo aniréenoo ái misá nífiqeenoo firaa maqaki kéeqauqa. Kéeqafufauqa misá kooqí ititáseeqa nárana néemariqau.

¹¹Néemarufauqa fúrufari maru manaqausa aniréeqa náaraqau. Óo karaambáiqua kooqí atuásainaqa maasá faqa kéeqafi naanáura. ¹²Miqí qufanoo mifá iriséenoo qímanniminau. Sía qínée ínniara íridaqa ínnée yái máriaasee, dóo sée fuaqa dóo kooqí ititáseeqa. ¹³Yísufa mánaaqauqa kíkiqua qususéenoo narí faiqí namu qímanniminau. Ínnée sía qínée qúmira aukuanara írimariafanoo sía deedaqifoora. Minára ínni qímannimidaqa ínnée íridaqa qínfara rakísiaqa.

Qaaramoo áinainira fasiqauqa misá quandára ufa.

(Ruka 19:11-27)

¹⁴Mi-ufána taikáseenoo Yísufa innaarúna ququsara moo úfa kíkiqua úsinoo qinau. Innaarúna ququsa maaqímminoo márídanoo. Aináina

faqaafa moo átinai fuani qímaseenoo narí aináinira fasiqauqa súquseenoo úfaasu narí aináina faqa maqa máaqa faqa misásaa quqaseenoo rakísiaqee qinau. ¹⁵Moo fásiqa narí aináinirana amana moodáannai qísauku koondaa amanee firaaná áminau. Moo fásiqa narí aináinirana amana qaaraqánda kóondaa amanee óorudupirana áminau. Moo fásiqa óorudupimasee narí aináinirana amana moodáa koondaa amanee amiséenoo qímannimainau. Ínnee maa-munnimmána qumáreeqa minánnai ínneeqa aináinirana uqéeraaqanani. Kásooqaqee aniráanaqa miná ánoona munnimma faqa miná áti munnimma faqa qímiannee qímasee moo sáa finau. ¹⁶Moodáannai qísauku koondaa amanee qumároofa minánnai aiqáma ainainirana nimisáidanoo nímimarufanoo dínni qísauku amanee mi-ainainiránasaa aniranau. Moodáanakikufanoo qísukuqara amanee marasée márinau. ¹⁷Qaara koondaa amanee mároofa miqí kai ínoo kafáa qaara faqa qaara faqa aniranau. ¹⁸Moodáa koondaa amanee mároofa mifá síamma aináininau. Mifá madika indufúseenoo munnimma minakí quqásee kukéeqasanau sía furufarianifeera idaaqinóo márianifeera kukéeqanau.

¹⁹Náaru kásooqaqee misá rakísirafa aniréenoo náaramáseenoo munnimma óosana óosanara irámmirinau. ²⁰Moodáannai qísauku koondaa mároofa aniréenoo narí rakísirana maaqí qímasee qímaminau. Óo qiní rakísirafa anée moodáannai qísauku koondaa kai qímunnana. Minánnai aináinammásaunanoo dínni qísauku faqa miná áti munnimma faqa anirai faqa dóo qísaukuqara anímmamidaqa.

²¹Miná rakísirafa minára iriséenoo dóo qímaseenoo írinau. Iriséenoo maaqí qímasee narí aináinira fasiqa qímaminau. Óo anée ámiqira fásiqa óori runúseenana aináini márianafa andeeqára fásiqa uqanna, anée káqikaa ainainasáa faqa andeeqásee rakísimarianafa máriananoo. Minára qinée firaa ainaina aiqáma ainainasáa rakísirana anísaa kai quqánaura. Sía anée káqi aináinira faiqifau márinnandia. Anée qiní faiqiara foora márinnaranoo. Anée faqa qinée faqa moodáanaki asasírausa márianaura.

²²Miqí qímasoofanoo qaara koondaa amanee mároofa aniréenoo narí rakísirana maaqí qímasee qímaminau. Óo rakísirafa anée qaara amanee qímunaqa minánnai aináinammásaunanoo qaara faqa qaara fáqaikamáfifaqa, dóo anímmamíqa. ²³Narí rakísirafa miná ufa iriséenoo qímaminau. Óo anée faqa ámiqira fasiqa óori runúsee aináini márianafa andeeqára fasiqa uqanna, anée káqikaa ainainasaa faqa andeeqásee rakísi márianafa máriananoo. Minára qinée firaa ainaina aiqáma ainainasaa rakísirana anísaa kai quqánaura. Sía anée káqi aináinira fasiqafau márinnandia. Anée qiní faiqiara foora márinnaranoo.

²⁴Miqí qímasoofanoo moodáa koondaa amanee mároofa aniréenoo narí rakísirana maaqí qímasee qímaminau. Óo rakísirafa qinée aní óosana íridaqa. Káaqa anée munnimmara rímarianaqa qinée qáfamáqaunasa.

²⁵Qinée aní koondáa amaneennái aináinammásaananoo aní munnimma fúrufariandoo qímasee minára rufíasee madika indufúseeqa minakí quqáqaunanoo máriina dóo miná kai anámiqa.

²⁶Miná rakísirafa miná ufa iriséenoo raiqásee qímaminau. Anée mandá fasiqa uqanna máriananoo, kudi uqanna áarara márianafa máriananoo. Anée qíníara káaqa munnimmara rímariana fee qínanee. ²⁷Anée qíní óosana miqínoo márinana anée qíní munnimma náqaa fee ifanee qíní munnimma béenaki quqáqaana. Anée béenaki quqásainanoofau qíní munnimma faqa áti munnimma faqa márinaqau qeeqá marani. Anée madikakí kai ákundoonnanara kudi uqanna máriananoo.

²⁸Rakísirafa miqí qímaseenoo aináinimaru fasiqa namúsa qímannimínau. Ínnée miná moodáa koondaa amanee maréeqee qísaukuqara máreemari fasiqana miná ámiaqa. ²⁹Moó fannoo aináina uaqée ínnana moó faqa ámifanoo rairaa ínoo máriani. Aináina síainnana sía akaqá ainaina ámifara, minakí óodaa márinnana miná rafía máraifanoo káqi máriani. ³⁰Dóo maa-manda kudi fasiqána rarisámeeqeenoo mádaanai asukunakí áqusaqa. Mi-asukunánaki máridanoo ikíraqaidanoo áfai riqídanoo máriani.

Taikára faasaana ufa írira faasaana mi-ufána.

³¹Qinée faiqí nímaaku qúmuanna kari qeeqá rakísira áfeeka namufaqa qeeqá qangiroo námufaqa maa-maqánasaa qúmuanaura. Qumuréeqa ufaqíra qáari ámiqira qaari ufíqisee éekara ariranasaa óoqu marifínaqa maqásaaqaraasa ufa irisée andeeqánnimaqánaura. ³²Qinée óoqumari fúanaqa maqúsa maqusa aqáma súqeeqee qeeqá dóorisaa quqásee nínadafeeqa qeeqá íriranannai ínni rainánnimaqaanaura. Qinée sipsípasaa rakísirausa fooqáasa márida. Misá sipsípa raíneeqee áaduma quqáidaqa mimí raíneeqee áaduma quqáidaqa. Qinée qúmuanna aukuan na qinée miqíanaura. ³³Qinée sipsípa fooqáasa raíneeqee qísauku uqannai quqánaura. Mimí fooqáasa qísaaqai raíneeqee quqánaura.

³⁴Raínannimaqaseeqa qinée firaa karaambaiqa quandáfinaqa qísauku uqannaindaraasa maaqí qímasee qímannimianaura. Qíní qíkoona ámaakummara máriasa ániaqa aniréeqa áiqarée miná ámiqira ququsaki kéeqafi máriaqa. Óoqai maa-maqa maaqáfa sía márufanoo mi-ququsána ínniara quqáqoofa máridanoo. ³⁵Qíní dáararoofaqa nárana qímusa máriafanoo. Qíní nammáriara dídimarufaqa nammári qímusa máriafanoo. Qinée ánaamuru fooqáasa máriafana ínnée qíní áqoondikiusa máriafanoo. ³⁶Qinée káqisamu máriafana ínnée qamunna qímusa máriafanoo. Qinée aurímariafana ínnée anirée qíní qíqafee sukudaakútiqa, qimudáoo qímaqimaqéeusa máriafanoo. Qinée karafúsaki máriafana ínnée qíní úndara aniréeqa áiaaée qímaqimaqóosa máriafanoo. Qinée minára iriséeqa ínniara Ánutuna ámiqira ququsaki fuaqée qídaqa.

³⁷Miqí qíanaqa misá qísauku uqannaindaraasa maaqí qímasee ufa qiní qímaqimifaranoo. Óo karaambáíqa miná anée fee yáiree fee aní áararéé márufaqee nárana ámiqiafana. Nammáriara áidufaqa yáiree fee aní ámiqiafana. Maasá sía aní qáfaqiafana. ³⁸Yáiree fee anée ánaamuru fooqáafa márunaqee aní áqoondikiqiafana. Yákari fee káqisamu márunaqa qamunna aní ámiafannanara qídane. ³⁹Yáiree fee aurímarunaqee maasá óonu aní qáfaqiafana. Yákari fee anée karafúsaki márunaqee maasá óonu aní qáfaqiafana. Anée qínaqa maasá íriaqa. ⁴⁰Qinée misá ufa iriséeqa quandáfiqa kooroo qímannimianauro, máa qiní qíkaqaafasauqa misáki uréeqarasa ínnée misá ámiqimmánimaqaidaqa qiní faqa ámiqimmaqimaqee marúsa máriafanoo minára ámiqira ququsaki kéeqaqeeera qímannimidaqa.

⁴¹Qinée misá qímannimiseeqa quandáfiqa qísaaqaindaraasa maaqí qímasee qímannianauro. Ínnée Ánutuna áqira ufa ínnisaa márisa ínnée idáki áqufuaqa. Ánutufa Sadannanara faqa narí mandá qangiroouqa faqa áfaannauqa faqa idá áqufuanifeera áuquqoofa máridanoo náaru náaru qéemari idafa sía qimbéemari idafa, ínnée minakí áqufuaqa. ⁴²Qiní dáararéé márufana naranara qáoo qímasee sía qímusa máriafanoo. Qiní nammáriara dídufaqa qáoo qímasee sía qímusa máriafanoo. ⁴³Qinée ánaamuru fooqáasa máriafana ínnée qiní áqoondikiranara qáoo qusa máriafanoo. Qinée káqisamu máriafana, qáoo qímasee sía qiní qamunandá qímusa máriafanoo. Qinée aurída máriafana ínnée sía óonu qiní qíqafaosa máriafanoo.

⁴⁴Qinée miqí qímasee misá qímannímianaqa misá quandásee maaqí qímasee qiní qímaqimifaranoo. Óo karaambáíqa yákari fee naranara áararanóófée inau nammáriara áidinóo fee inau. Yáiree fee ánaamuru fooqáafa márunaqee káqi samu márínee inau. Yáiree fee aurímarínee inau. Yáiree fee anée karafúsaki márínee inau. Anée yákari fee miqúnaqee maasá sía ámiqi ámiqiafana. Anée qínaqa maasá írianauro. ⁴⁵Qinée misá ufa iriséeqa maaqí qímasee kooroommásee qímannímianauro. Máa qiní qíkaqaafasauqa misáki uréeqarasa sía ínnée ámiqimmannimaqaidaqa qáoo qunára mi-fasannái qiní faqa sía ámiqimmaqimaqoonara, qáoo qunára minára qinée ínniara idáki fuaqée qídaqa. ⁴⁶Miqí qímasaina misá náaru náaru náríranaki kéeqafina márífaranoo. Andeeqée maríasa misá náaru náaru náríranaki kéeqafi márífaranoo.

Yísuna áriraree qímasee ufa tipúndaaríqau.

(Mareekoo 14:1-2; Ruka 22:1-2; Yoohanee 11:45-53)

26 ¹Yísufa maa-ufána óosana óosana qímannimi taikáseenoo maaqí qímasee narí faiqinámu qímanniminau. ²Qaara faasaana taikáinanoo maasá Yeerusaree máqusai óoruree áinnaaqarara qóomaqa

sakasée naanáura. Ánutufa maasá qifaqnáusa qikeekú qikaakú Isipa máqa máaqai márufanoo sía nárinau áinnaaqaramásee Isipa máqannaasa kai nárinau. Minára maasá Yeerusaree máqusai óoruree áfaarurumánaanaura. Miqóo faiqí moó fannoo qiní uqeeqáinaqa aunírira saqarisaa pirímmannoo qiní dárifaranoo. ³Yísufa mi-ufána narí faiqi námu qímannimímarufaqa amaana máqasaa rakísimarusa faqa Yuda máqannaai faiqí firaasá faqa moo átinai Kaiafasána máaqaki ufa súqidaqa Yísuna árira ufa súqidaqa qímmiriqau. ⁴Íreeda qumeé kai Yísuna qumáree áriraree qímmirimariqau. ⁵Maaqóo Yeerusaree máqusai áinnaaqara qóomaqa suqá néemarinnana qámbaana sía Yísuna qumáraanaura. Faiqí ánaasee moómoo súqiqqa máriasa qíqafamáseeqa ufa firaaná qídaqa tutu qifoora.

Ánaasee moó fannoo Yísuna fadameena adíamaqánau.
(*Mareekoo 14:3-9; Yoohanee 12:1-8*)

⁶Mi-karí Yísufa Beetani máqusai Simoona amaráfa károora árimarufanoo Yísufa taikáisoona miná faqa náidanoo miná máaqaki márinau. ⁷Máridanoo Yísufa misáuqa faqa nárana néemarufanoo ánaasee moó fannoo mifá máru máqanaki kéeqafinoo firaa munnimma áqimaru fadameena idaaqira taqukinaana ámiqira áfundimaruna Yísufa nárana née marufanoo ákiaqa ámoondunna kaqi adíamaqanau. ⁸Yísuna faiqi námu miná qáfeeqa tautúfanoo níranapoofaqa qiqau. Maa-fifau faafau ira anaaseefá náqi fee ifanee fífaunni rairaáínanee. ⁹Náqi fee ifanee munnimma fáinausa nimiséenana miná ákiaqara firaa munnimma maraséenana kudi fasiqa anaaseeuqa nímiaqaana. ¹⁰Yísufa misá ufa iriséenoo quandáfinoo narí faiqi námu qáoo qímannimaqaidanoo qinau. Nánaree mi-anaaseenára qáoo qída fee. Qifaaqa idaaqa uqannámmáqimaqaanifeera adíaqimaqeenoo. ¹¹Ínniki kudi fasiqa anaaseeuqa náaru náaru márifandia. Ínnee amaná moómoo kari misá ámiqi ámiqifaranoo qinée sía kísaaqasaa ínniki máríanaura, káqikaa qóo fuanáura minára mifá qiní adíaqimaqeenoo. ¹²Qiní qifaaqa madikakí fúaninnanara minára mifá maasá faiqí kúqirana oosana máreenoo qiní qifaaqa kúquaninnanara deedaqídanoo fadaméena adíaqimaqeenoo. ¹³Mi-anaaseenára Yísufa kaifáa qímanniminai. Náaru náaru maqúsa maqúsa máaqa máaqa máa qinée márúnna kamuqooqaraa ufa, ámiqira ufa, faiqí ánaasee qímannimidaqa maa-anaaseenára fadaméena adíaqimaqóona sía aunífara miná faqa qímannimifaranoo. Minára faqa qímannimidaqa sía faafaa qiaqa, sía qáoo qiaqa.

Yudasifa munnimmara rúmammareenoo Yísuna uqeeqáree qinau.
(*Mareekoo 14:10-11; Ruka 22:3-6*)

¹⁴Yudasi Keerioota máqusaindaraafa, Yísuna faiqi námuki márufa, mi-fasannái amaana máqasaa rakísi márusunnai óorureenoo irámmirino

qinau. ¹⁵Ínnee náqi fee mándee feefaurú qímifaaqee Yísunara ueeqáanaaree. Irámmirisooafaqa misá óoni ámiqau. Moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fasiqa ásaukuqara taikásee miqí mándee óoni ámiqau. ¹⁶Miqóoqari faasaambáasaana Yudasifa Yísuna qumeé misá nísaukuki quqáanifeera apurée márinau. Fíqu fáiqu fídanoo apuranóo nímarinau.

Áinnaaqarara qóomaqa sakasée naqau.

(Mareekoo 14:12-21; Ruka 22:7-14, 21-23; Yoohanee 13:21-30)

¹⁷Yuda máqannaasa misá aiqáma Yeerusaree máqusai súqumaree Ánutuna qangiroo misá nikeekú nikaakú áinnaaqarara qóomaqa áfaarurumasaida qaaramoó fáasaana mi-feemúna néemariqau. Ooruku síai feemuara fooqáana néemariqau. Mi-indaaru faasaanná Yísuna faiqi námu Yísufuqoo aniréeqa irámmiriqau. Yá maqanaki fee maasá Ánutuna qangiroo áinaaqaróo áfaarurira náranna ooruku síai feemu suqáanaaree.

¹⁸Yísufa iriséenoo qímanniminau. Ínnee Yeerusaree máqusai óorureeqa muqútinai moo fasiqa óonu paqúrimásee maaqí qímasee qímamiaqa. Ufasaa rakísira fasiqa aní máaqaki áinnaaqarara qóomaqa suqásee náannoo. Narí aukwana adeedíraifanoo aní máaqaki narí faiqinámu faqa nárana naanée qinoo. Miqí qímasee qímamifanoo narí máaqa ínni nímiani. ¹⁹Miná faiqi námu iriséeqa miqímimiqau, miqóo óoru qoomáqirara deeda iqau.

²⁰Mi-eendánaki Yísufa faqa narí faiqi namufaqa mi-maqánaki óoqu márifufaqa eendáki nárana néemariqau. ²¹Misá néemarufanoo Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Qínée ánoona ufa ínni qímannimidaqa ínnikiqari faiqí moó fannoo qiní ueeqáaninafa máridanoo.

²²Misá minára irisoofanoo suara náakinau. Suara náakufaqa moodáa moodáa Yísuna irámmiriqa qiqau. Moó fannoo Yísu qinée fee mi-ufána qífee. Moó fannoo miqí qínoo qinée fee qífee. Miqí qímasee aiqámausa Yísuna irámmiriqau. ²³Yísufa iriséenoo kaifáa náriqa qímanniminau. Ínnikiqari moó fannoo maa-difaanínakina ásauku áqusee mara néemarifa qiní ueeqáannoo. ²⁴Tamummáqara fasiqauqa ákara fannoo qiníara faiqí nímaakuara dóo kúquani fee qínoo máridanoo. Kúqaa qinée káqikaa qóo kúquanaura ueeqásainaqa kúquanaura. Qiní ueeqáaninna fasiqafa kúqaa maaqí qímasee naríara íriannoo. Nánaree qiní qínoofa qiní maqaqísoofaqee márídee. Qiní numóo firaafá máridanoo fee qíannoo. ²⁵Miqí qímasoofanoo Yudasifa Yísunara irámmirinoo qinau. Óo qiní qafee faqáafa qiniáree ueeqée foo qídanee qímasoofanoo Yísufa qinau. Aneenná kai qíananoo.

Yísufa áafaqa óosana arasée noo úfafa.

(Mareekoo 14:22-26; Ruka 22:14-20; 1 Koorinti 11:23-25)

²⁶Misá née márufanoo Yísufa féemu maraséenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo ruqíruqí máseenoo narí faiqi námu nímínoo qinau. Maaná

marasée naaqa. Maaná qiní qifaaqa qimaqí kíkiquísira feemu máridanoo. ²⁷Nimiséenoo uáinna nammari mara máreenoo miqóoqaraasa maqee maqee néemaru nammarina Yísufa mi-uainna kaafána uáinna minakí qumbíqarana maraséenoo Ánutunara dúfi dúfi qímaseenoo narí faiqi námu níminoo qinau. Ínnee aiqáma maanáki marasée naaqa. ²⁸Maa-uainnáfa qiní fidíka kíkiquísira uainna nammári máridanoo. Qiní fidíkannai uqanna Ánutufa moómoosa numóo aunúnnisaanifeera máa qiní fidíka ráannoo. Maaná qiní fidíka fannoo Ánutuna naríara faqa faiqí ánaaseera faqa nóori runíranaki márúnara fúkasaa moodáanaki kira ufa mapúkueeqeenoo dóo rafáaqafusai fidikafa máridanoo. ²⁹Ínnee íriaqa. Qinée ánoona ufa uqanna ínni qímannimidaqa. Sía máa márúnna aukwana maa-uainnána kaifáa naanáura. Kásooqaqee qiní qíkoona quqúsaki innaarúnai ínnee faqa qinée faqa moodáanaki márídaqa fúka uainnara foora qúqufiqa naanáura. ³⁰Yísufa miqí qímasee qímannimisoo faqa misá námaseeqa Ánutunara idí rámaseeqa ráudamakufaqa asukunai Oorifa áaqanai óoru fiqau.

Yísufa Peetooroofa qáoo qíaninnanara qinau.
(*Mareekoo 14:27-31; Ruka 22:31-34; Yoohanee 13:36-38*)

³¹Miqóo óoru máridanoo Yísufa narí faiqi námu qímanniminau. Fáfaa eendáki qiní qumáraifandínnanara ínnee rufíasee quqásee sandéefaranoo. Ánutuna tamummáqara fasiqa óoqai minára maaqí qímaqoofa máridanoo.

Ánutufa sipsípa rakísirana árinaqa sipsípa aiqáma quqásee fúrufarifaranoo qímaqoofa máridanoo.

³²Yísufa minára kaifáa qímanniminau. Qinée kúqiranakiqari fíndimeeqee Kariree máqusai ínni nífunni fuanáura. Ínnee qiní qínaaqiana óonuraifaqa miqóo ínni níndafaanaura. ³³Yísufa ínnee quqásee fúrufarifandia foo qímaqoona Peetooroofa minára iriséenoo qinau. Qinée sía sandáanaura. Misá aiqáma quqásee sandáifaqa qinée sía sandáanaura, aní faqa apámma fuanáura. ³⁴Yísufa mi-ufána iriséenoo qímaminau. Fáfaa eendáki kookoorána sía ufa qínana anée qaaramookínana iráifana qínara sía qinée miná qáfaidee qinnáranoo. Miqí qínano kookoorána ufa qíannoo. ³⁵Peetooroofa minára iriséenoo qinau. Qáoo, sía qinée aníara sía qáfaidee qianáura aní faqa kúquanaura. Yísuna faiqi námufaqa misá aiqáma miqí kai qiqau.

Yísufa Keetaseemanee sáqamaki innaaru qinau.
(*Mareekoo 14:32-42; Ruka 22:39-46*)

³⁶Miqóoqari Yísufa níndiqeenoo saqamai asukunakí finau. Mi-saqamána áuqu Keetaseemanee sáqama márínau. Miqóo mifá narí faiqi námuara óoqumarifi rakísiaqee qímaseenoo naríaraa káqikaa qóo

fínoo naríaraa innaaru qíraree qinau. ³⁷Qímaseenoo mifá Peetooroona faqa Seebeedina ámaakuqara Yameesa Yoohaneesa minamúsa faqa káqikaa qóo saqamaki nífiqamaree fídanoo narí kúquanínnaanara írimarufanoo aundurá mandáikimarufanoo ákoo akaa ímarufanoo miqí marinau. ³⁸Miqídanoo minamúsa qímanniminau. Ínnee maaqóo saqama qámbaanai márída nífu máqaidaqa qínísaa faqa rakísi qímaqaaqa. Qíní qíkoofa qíní minníqísaaninnanara fíraa qóo qímuqusímarifaqa, mi-qímuqusíráfa dáruanoo fee qídaqa. ³⁹Miqí qímaseenoo mifá káqikaa qóo naríara óonu óorindari mi-saqamánaki maqásaa áqufufanoo innaaru qínoo qinau. Óo qíní qíkoofa amanée anée sía qíní minníqísainaqaee sía kúquanauree. Sía qeeqá dídiranara íridaqa aní ádiranara dídidanoo, anée qínaqa kúquanaura.

⁴⁰Miqí qímasee innaaru qímaseenoo dóo fíndifínoo qaaramoo námu máruqoo aniréenoo nínadafoofanoo misá nísuku káaqa faiqaqau. Ani nínadafamáseenoo Peetoorooná áaramáseenoo qinau. Peetooroo anée sía fee káqikaa qóo qíníara rakísinanee. ⁴¹Rakísidana innaaru qídana mária sía káqi mária. Aneenná íriranannai kai qíní dadaaqí maríanafa, aneenná uqanna sía amanaikí máriananoo miqí márifana kudoosaápee márianafa qáfaidaqa.

⁴²Miqí qímaseenoo Yísufa kaifáa káqikaa qóo óonureenoo innaaru qínoo qinau. Óo qíní qíkoofa anée amanée sía kúquana nammarina qímínnaree anée sía minníqísainaqaee sía kúquanauree. Sía qeeqá íriranannaifau qídau anée qínandee, qínaqa miqímímiqa kúquanaura. ⁴³Miqí qímaseenoo kaifáa narí faiqi námu unnái óonu nínadafoofaqa misá kafáa nísuku faiqée mariqau. Misá nífuki aunduarí marufaqa faiqaqée mariqau.

⁴⁴Nínadafamáseenoo ani quándakufanoo kafáa óonureenoo kafáa qaaramookínoo innaaru qinau. Indaarú qundée kai kaifáa miqí kai ínoo innaaru qinau. ⁴⁵Innaaru qímaseenoo fíndimeeqeenoo narí faiqi námu máruqoo aniréenoo nínadafeenoo qímanniminau. Ínnee faiqaqée marídee idooáidee. Qíní maréeqee mandá óosana maree mariasa nísaukuki quqáaninna eendírafa dóo aniréenoo. ⁴⁶Dóo fíndifi qáfafaqa. Qíní ueeqée mari fasiqafa dóo ani márídanoo.

Misá Yísuna qumáraqau.

(Mareekoo 14:43-50; Ruka 22:47-53; Yoohanee 18:3-12)

⁴⁷Mi-karí kai mi-ufána qímarufanoo eendúfanoo asukunai narí faiqi námukiqari faiqí moo áuqu Yudasifa áninau. Faiqí moómoo miná saimbaqa durú feefa sáamu faaqaaná indáaíi máree aniraqau. Yuda máqannaasa faiqí firaasá rakísirausa níqiqoofaqa Yudasina faqa aniraqau. ⁴⁸Fáasai Yudasifa qímannímiseenoo ínnee asukunai áaqee foora qínée óonuree ámoobaanaqa qáfeeqa ínnee miná kai qumáraqa. ⁴⁹Dóo

máqeeufanoo Yísufuqoo óonu réenoo óo qiní qafee faqáafee qímaseenoo Yudasifa Yísuna ámooqanau.

⁵⁰Miqí márufanoo Yísufa maaqí qímasee qímaminau. Óo qiní qíqoondi anée nánaree áninanee. Miqí qímasoofaqa faiqí Yudasina faqa ánusa anirée dóo Yísuna ámiqimmásee rakisisimmá qumáraqau. ⁵¹Qumáree marufanoo Yísuna faiqí námukiqari moó fannoo náriqa rákira kisaqa paipana moó qumáreenoo náriraree qímaseenoo moo fásiqa áaqoo dándanai aiqáma ateeqa áqinau. Amaana máqasaa rakísirana aináinira faiqi miná áaqoo ateeqánu.

⁵²Yísufa miná qáfamaseenoo qinau. Dóo rákira paipana quqáa. Aiqáma rákira ainainannai nárimariasaa minánnai kai nári nárifaranoo. Minára rákira paipána quqáa sáina qiní kai dárúaq. ⁵³Qinée qeeqá qíkoonara iráananoo qangiroouqá núkudara foora qíminaqa dadaaqífaqa sía kúqunaura. Anée minára sía fee íridanee. Dóo aneenná rákira paipana quqásaa. ⁵⁴Qiní qíkoofa narí qangiroouqa qíminaqa dadaaqífaqa náqi fee másee qinée kúquananoo Ánutuna tamummáqara fasiqa ufa kambíqaannoo fee.

⁵⁵Yísufa miqí qímasee narí faiqiaa qáoo qímaseenoo quandáfinoo narí qumáree márusa qímannimino qinau. Qinée maqee maqee ínni amaana máqaki qímannimímariafannaqoo ínnée mi-karí miqóo qiní qumáraqaana. Maqee eendáki ínnée qumeé kai durú sáamu namufaqa qiní qumáree máriafanoo. Qinée qúmuari marúna fasiqausara foo márúnaqa ínnée asukunakí qiní qumáree máriafanoo. ⁵⁶Misá mi-oosana oosana ainainná Yísunara amisoofanoo óoqeenaa Ánutuna tamummáqara fasiqauqa ufa ánoona kambíqanau. Yudasina faqa ánusa Yísuna qumároofaqa miná faiqi námu aiqáma miná qáfamasee quqásee daráaniqa sandáqau.

Kaiafasána máaqaki misáuqa Yísuna irée máríqau.

(Mareekoo 14:53-65; Ruka 22:54-55, 63-71; Yoohanee 18:13-14, 19-24)

⁵⁷Sandámáfufaqa Yísuna qumáree márusa káqi qumáreeqa Kaiafasána maqúsai máree fiqau. Kaiafasáfa amaana máqasaa rakísirafa firaafá márúnnai máree fiqau. Yuda máqannaasa faiqí firaasá misá faqa Kaiafasána máaqaki fáasai súqimarúqoo miqóo máree fiqau. ⁵⁸Misá Yísuna áfiqee fímarufanoo Peetooroofa nínaaqianna rufíeenoo asukunái nífaaqmee nífaaqmee inóo finau. Misá Kaiafasána máaqaki Yísuna áfiqee kéeqafufanoo Peetooroofa naambeéqai áadumasaa sundíauqa saimbaqa óoqumarifi márídanoo Yísunara íridanoo ímarinau. Misá árífaree náqi fee ifáree rumbéefaree, miqí qídanoo nínadafee márínau.

⁵⁹Miqí márúfaqa amaana máqasaa rakísimarusa firaasáuqa faqa Yuda máqanna kasóorauqa faqa miqóo súqiqa márída únna ufara randée máríqau. Miqídaqa qiqau. Yá fasiqa fee moo úfa óosana arasáinaqee miná máree fee múnú kíapana qímamifanoo fee áruannoo fee.

(Mooseena sándufa maaqí qímaqoofa, moodáa fasiqa fannoo qínufafa sía ánoonaikiannoo. Qaara fasiqa fannoo kikíqamafi qínafa mifá ánoonaikiannoo. Misá minára iriséeqa faiqí qaaraqánda mi-ufána qífaqa Yísuna áriraree qiqau.)

⁶⁰Faiqí moómoosa márídaqa únna ufa óosana óosana qímariqau. Miqídaqa Yísuna ufara randée maríqau. ⁶¹Randée márufanoo qaara fasiqa moodáa ufa andeeqáqau. Miqandá maaqí qímasee qímannimiqau. Yísufa maaqí qímasee qufaqa maaqandá íriqiafana. Qínée Ánutuna amaana máqa Yeerusaree náaquqara amaana maqa aiqáma rambáiri áqusee qaaramoo fáasaana amaná qínée kaifáa usakánauree qufaqa íriafannaqanda márídaqa.

⁶²Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararafa mi-ufána iriséenoo fíndifinoo Yísuna áaramáseenoo írámmirinau. Anée miqandá ufa íridanee. Miqandá kúqaa fee qída fee. ⁶³Miqí qímasoofanoo Yísufa káqi kásooinoo márinau. Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararafa Yísuna qáfamaseenoo narí áfusaa qímaminoo qinau. Kúqaa maaqandá Ánutuna áfusaa márúnausa márída. Anée ánoona ufa kai qiní qímaqimia. Kúqaa fee anée Ánutuna ásauku mundírafa uqannee márídanee, Ánutuna ámaaku uqannee márídanee.

⁶⁴Miqí qímasoofanoo Yísufa qinau. Anée qiníara qíannana, qiní ufa íria, máq maqee ínnée qiní qíqafee mariafanoo. Kásooqaqee sía maa-qírausau máríanau qíqafeefarau. Úriqararana Ánutuna ásauku uqannai miná aaqá óoqumarifi máríanaura, márí ínaqa kásooqaqee asurukína qúmúanaura. Ínnée miqímaseeqa qiní faiqí nímaaku qíqafeefaranoo. ⁶⁵⁻⁶⁶Amaana máqasaa rakísimarusa firaafá Yísufa miqí qufanoo írufanoo níranaqee márúsa óosana maraséenoo narí qamunna parara qínoo anaqí áquseenoo aiqáma súqiqa márúsa dárara qímasee qímanniminoo qinau. Dóo ínnée aiqámausa miná mandá ufa íridee. Naríara Ánutuna ámaaku fee qínoo íridee. Sía maasá kafáa árira ufara randánaura. Dóo aneenná qímannímianaqa ínnée minára nánee fee qídaqee. Misá aiqámausa dóo kúquanífee ufa kái qíma afeekaíkiqau.

⁶⁷Misá mi-ufána qímaseeqa Yísuna óorinni aniréeqa níqaara fidiámaqau. Fidiámaqaseeqa asukunakíqari misá nísauku samu óori áridaqa qiqau. ⁶⁸Anée tamummáqara fasiqa márí ínana aneenná kai tamummaqasée qínaqa íria, yáfee aní árinoo fee.

Peetooroofa Yísunara qáoo ufa.

(Mareekoo 14:66-72; Ruka 22:56-62; Yoohanee 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Amaana máqasaa rakísimarusa úriqararafa Kaiafasafa narí máaqa aináinirafa firaafá márúnara aináinira mánaaqauqa akaqáusa nífiqa quqásoofaqa aináinimariqau. Peetooroofa áadumai sukínni óoqufaaqéufanoo aináinira mánaaqa moó fannoo Peetooroona

paqúrimáseenoo qímaminoo qinau. Anée faqa mi-kariree fasiqána Yísuna faqa nímarianafa máriananoo.

⁷⁰⁻⁷¹ Miqí qufanoo, Peetooroofa iriséenoo aiqámausa nífusaa mi-manaaqána qímaminoo qinau. Sía aní ufa óosana íridaqa. Qinée sía miná faqa núnausee qímaseenoo naambeéqai quqúsa kooqí márunnai óoquroofanoo mánaaqa moó fannoo kooqísaa rakísimarufa qáfeenoo miqóo márusa qímanniminau. Maa-fasiqáfa Yísuna Nasareeteendaraana faqa márifaqa qáfee marúnafa.

⁷² Peetooroofa mi-ufána iriséenoo kaukaata qímasee qáoo qínoo qinau. Sía qinée mi-fasiqánara íridaqa. ⁷³ Kafáa káqikaa qóo marikámasoofaqa faiqí miqóo márusa aniréeqa Peetooroona qímamíqa qiqau. Kúqaa anée mi-fasiqána faiqi námuki máriananoo. Anée faqa mifá faqa kúqaa moodáa ufa qímariqaanda máriafanoo.

⁷⁴ Peetooroofa mi-ufána iriséenoo kaukaata qímaseenoo dárara qímaseenoo níqinoo qinau. Sía uqanna qinée mi-fasiqánara íridaqa. Nánaree únna qída fee. Miqí qímasoofanoo kookoorána ufa qinau. ⁷⁵ Kookoorána ufa qímasoofanoo Peetooroofa Yísufa ufa qímamunara írinau. Yísufa qinoo. Qaaramoo kári aní iráifana anée qiníara sía fee qínanoo kookoorána ufa qíannoo. Peetooroofa mi-ufánara óonumafi iriséenoo óo dóo Yísuna ufa qiníara qifa ánoona koorooínoo, qímaseenoo ráudamakufanoo asaurúseenoo firaaqóo ikíraqa máreenoo finau.

Yísuna áfiqammaree Piratoofúnnai fiqau.

(Mareekoo 15:1; Ruka 23:1-2; Yoohanee 18:28-32)

27 ¹ Mi-eendánaki iqáqoofaqa amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararausa faqa Yuda máqannaa faiqí firaasá faqa súqusee Yísuna arira ufa qiqau. ² Árira ufa andeeqáseeqa únna qímasee fifau sáinanda qumárasee Yísuna ásauku rumbámaree Roomma máqannaa kíapafa Piratoofa márunnai áfiqee fiqau. (Firaaqóo mandóosana máraidanoo úriaqee márufa márufaqara foora sáinandannai rumbámaree áfiqee kíapafinnai fiqau.)

Yudasifa narí ataakíroo ufana.

(Niqiqoosa 1:18-19)

³ Piratoo finnai máree fírari márufanoo Yudasifa Yísufa kúquaninnanara írufanoo narí afaaqakina ákooqoofanoo Yísuna ákiaqara munnimma amaana máqasaa rakísimarusa faqa faiqí firaasá faqa márunnai Yudasifa moodáa fasiqa áiku ásauku taikásee moo fásiqa ásauquqara taikásee óoni máreenoo kafáa nímiree qímaseenoo qinau. ⁴ Óo qinée fúrufáramáseeqa. Andeeqára fasiqara asakadikí sía ikairí márinaru kúquanifeera qinée dapikámandeeqa óosana áraunannara. Minára qinée kafáa ínni munnimma nímidaga. Miqí qufaqa misá qiqau.

Anée kai qánaqa maasá ámiqa, aneenná kai minára íria. ⁵ Miqí qufanoo Yudasina aundurá dapikufanoo munnimma máreenoo amaana máqakina áranaiqi téeqimmáquseenoo sandánu. Sandéufanoo moosáa narí sánda anukakí ataakíreenoo dóo kúqinau.

⁶ Amaana máqasaa rakísimarusa Yudasina munnimma maraséeqa mináramma ufa qímariquau. Maasá maa-munnimmána sía amaana máqaki quqánaura, Mooseena sándufa miqímminoo máridanoo, fidíka munnimma márifaqa. ⁷ Misá minára ufa qíqi andeeqáseeqa mi-munnimmána qumáreeqee nammári sakasée née maru qafeena áuqimaru fasiqana káqikaa maqa maaqa mináindi feefauríqau. Amiséé náriara mi-maqána maraséeqa misá moo máqannaasa maasáki kúqifaqa mi-maqánaki níkundaanée qímasee máraqau. ⁸ Minára miqímasooqóoqari mi-maqánara fidíka máqa fee qímariquau.

⁹⁻¹⁰ Miqímaseeqa óoqeenáa tamummáqara fasiqa moó miná áuqu Yeereemaia miná óoqeenáa ufa ánoona kafáa maqee kambíqanau. Mifá maaqí qímasee ákara rínoo qinau.

Isaraee máqannaasa faiqí ákiaqara munnimma maraséeqa qafee áuqimaru fasiqana maqa máqa feefaurúmasee máreefara. Moo fásiqa taikásee moo fásiqa ásaukuqara taikásee áqusee máreefara. Qinée Ánutuna ufa irisée máraunaqa misá miqíqau. Yeereemaiafa óoqai ákara rúmaqoo úfafa miqínoo márufafa sía írirai misá mi-maú kai fídaqa mi-maqána máraqau.

Piratoofa Yísuna iroo úfafa.

(Mareekoo 15:2-5; Ruka 23:3-5; Yoohanee 18:33-38)

¹¹ Misáúsai máree fiqau. Yísufa Piratoona kóota maqaki kíkíqinoo márufanoo Piratoofa aniréenoo Yísuna irámmirinoos qinau. Anée kúqaa Yuda máqannaa karaambáiqaa fee máridanee. Miqí qufanoo Yísufa anée qíannana qinée miqímmiqa máridaqee qinau. ¹² Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá úriqararaura faqa Yuda máqannaa faiqí firaasá faqa minára iriséeqa Yísunara ufa óosana óosana qídaqa kíapana qímami máriqau. Miqí qímarufanoo sía Yísufa ufa qímarinau, káqi kásoo inoo márinau. ¹³ Piratoofa minára miná qáfamáseenoo qímaminau. Misá óosana óosana ufa aníara qímariafana anée náqi fee ímarifanee sía ufa qídanee. ¹⁴ Miqí qímarufanoo Yísufa sía uqanna misá ufa itairíseenoo rukíana. Ufa sía qinau káqi kásoo inoo márufanoo kíapafa qáfeenoo áaquqoofanoo qáfanau.

Piratoofa ínnée Yísuna áruaqee qu úfafa.

(Mareekoo 15:6-15; Ruka 23:13-25; Yoohanee 18:39-19:16)

¹⁵ Mi-kamusaqá kíapausa faiqí ánaasee Ánutuna qangiroo áinnaaqarara qóomaqa néemarufanoo karafúsa fasiqa moó ídukúsoofaqa minára faqa

asasiaqéera. Kíapausa óosana mi-oosanná maqee maqee miqímmimariqau. ¹⁶Mi-karí faiqí moó fannoo karafúsaki márinau. Miná áuqu Barabasifa. Sía kai fifaufau miná karafúsa quqáqau. Faiqí akooqóoqaraafa áuqufaqaafa márufa karafúsinau. ¹⁷Piratoofa minára faqa iriséenoo Yuda máqannaasa miqóo súqíqa márusa náaramásoofaqa súqumaree moodáaqoo aniroofanoo qímanniminoos qinau. Qínée maa-karí Barabasinee idukúanauree, Yísuna ínnei karaambáiqee idukúanauree. ¹⁸Yuda máqannaasa úriqararawsa Yísunara sía ánoona márúnara fifau miná áfaiqíqa nímarusa márúnara Piratoofa misá miqí qímaruna íridanoo Yísunara idukúanee qinau.

¹⁹Piratoofa ufa írira maqaki óoqumarifi márufanoo narí ánaaqa fannoo narí máaqakiqari pása ákara rúmaseenoo moó fásiqasaa quqásoofanoo mínisoofanoo Piratoofa ásaana rúmaseenoo qáfanau. Narí ánaaqa fannoo qinoo. Sía Yísuna árua. Ásauku raqándaamásee íreeda maria. Qainá dáaquqara qaina qíní qífunnareenoo. Mi-andeeqara fasiqánara qainámmáqaunanoo daunduráki mandáiki márifaqa. Sía anée miná áruanee qímasee ákara rinau.

²⁰Amaana máqasaa aanáiqikirausa faqa Yuda máqanna faiqí firaasá faqa Piratoofa Yísuna idukíraree quná iriséeqa quandáfufaqa faiqí ánaasee fukifaakí qíqa Piratoona qímamiaqeera qíqau. Barabasina kái idukúani Yísufa kúquani. ²¹Piratoofa kaifáa faiqí ánaasee aiqáma irámmirinoos qinau. Miqandákina yánee qínée idukúanauree. Miqí qímasoofaqa misá aiqáma qíqau. Barabasina kái idukúa.

²²Piratoofa minára iriséenoo kaifáa qímanniminoos qinau. Qínée Barabasina idukíqa ásauku mundírana Yísunara nánee fee qianáuree. Qímasoofaqa misá aiqámausa aunírira saqarisaa áruanee qíqau. ²³Piratoofa kaifáa misá irámmirinoos qinau. Nána mandáinainee márinaqee qínée áruanauree qímasoofaqa misá aiqámausa dárara qímasee qíqau. Aunírira saqarisaa árua. ²⁴Misá ufa firaaqóo qídaqa tutuqímarufanoo Piratoofa misá sía qíní ufa íriafaqámmu qímaseenoo qafee maraséenoo nammári saka uqéera máreenoo misá nífusaa quqáseenoo ásauku nammári úqinoos qinau. Maa-fasiqána áruannanara dóo qísauku nammári úqíqa. Miná fidíka sía qíní qisakadikí máriani. Dóo ínnikina máriannoo dóo.

²⁵Miqí qímasoofaqa faiqí ánaasee moodáa kari fáaqa quqásee qímamiqau. Dóo miná fidíka maasáki faqa maasá faiqi námuki faqa máriannoo.

²⁶Piratoofa minára iriséenoo Barabasina idukúeeqeenoo níminoos Yísuna maréeqeenoo narí sundíauqa nímuafaqa misá miqóo náriqa maqusasaa quqásee ráitasaa qáinna rumbéeqoo samuna ataufakaaqá aru ummooqukámaseeqa dóo áfiqee aunírira saqarisaa áriraree qímasee deedaqíqau.

Sundíauqa Yísuna amukafaqáa qa fee afisúamaqáqau.

(Mareekoo 15:16-20; Yoohanee 19:2-3)

²⁷⁻²⁹Piratoona sundíauqa miqóo naambeéqai Yísuna áriíseeqa kafáa anirandée kíapana máaqaki múnuseeqa aiqáma sundíauqa niqóónausa

náaroofaqa moodáaqoo aniréeqa márídaqa Yísuna qamunna raipáqusee moó qámunna Roomma máqannaa sundia qamunna taatuqée qamunna afisúamaqásee saatúnanda fooqána maraséeqa saaeemmá qumáree Roomma máqannaa rakísirana qafeera foora saaeemmá qumáree Yísuna ákiaqasaa áranaiqi afisú amaqóofanoo ákiaqa tapóoqaanifeera miqíqau. Afisú ámaqaseeqa Roomma káraambaiqa qunaaná fooqána Yísuna ásauku uqannai quqamáqaseeqa nóorindari fatáafimafufaqa ataasátaasa qídaqa qiqau. Óo Yuda máqannaa karaambáiq. Maasá úriqararafa. ³⁰Miqí qímaseeqa firaqóo átaasa átaasa qídaqa misá níqaara fidamaqáseeqa miná qunaaná ásaukuki naana rafía qumáree ákiaqakinai áriqau. ³¹Ataasátaasa qíqi ámaqaseeqa miná taikáseeqa taatuqée qamunna kaifáa raipáquseeqa kafáa narí qamunna afisú amaqáseeqa aunírara saqarisaa árifandinaqoo áfiqee fiqau.

Yísuna aunírira saqarisaa áriqau.

(Mareekoo 15:21-32; Ruka 23:26-43; Yoohanee 19:17-27)

³²Áfiqammaree aanái fídaqa sundíauqa Sireenee máqusanaindaraa fasiqa miná áuqu Simoona amarána moó Símoona aanái paqúrufaqa misá nári óosana maréeqa nári faaqaaná uqafíqaseeqa Yísuna aunírira saqari aku ámaqeeqa afeekaikámasee qiqau. Máree maasá faqa ánia. Miqí qufanoo misá faaqaaná rufiamareenoo Yísuna aunírira saqari akumáree finau. ³³Yísuna áfiqee fífiufaqa Koorookata máqa máaqaki óoru fiqau. Koorookata mi-ufána óosana faiqí ákiaqa amudaani aaqana márídanoo.

³⁴⁻³⁵Sundíauqa miqóo óorureeqa misá uáinna nammariki sukáqeemaru saqari anoona afaaqa írí quqáanifeera uáinna nammariki adíaseeqa Yísunara maaná marasée náannee qufanoo Yísufa áfaurusaa kai quqáseenoo qumboomásee qáfeenoo minníseenoo sía noofaqa misá miná qumárasee aunírira saqarisaa rúmmamaqasee pirímma aruatukarasée uqéera rakíqaseeqa miná qamunnandá fáasai raipáqu quqáqoonaa qumáree káatara foora sararamándeeqa dóo náriara náriara mi-qamunnáusa máraqau. ³⁶Qamunna mara taikáseeqa misá óoqu márífufaqa rakísimariqau. ³⁷Misá Yísuna árira ufa raufíqira saqarisaa ákara rúmaseeqa Yísuna ákiaqai aunírira saqarisaa quqáseeqa pirímmannai áriqau. Maaqí qímasee ákara ríqau. Maa-fasiqáfa Yuda máqannaa karaambáiq márídanoo fee qinau. ³⁸Moo qúmuarímaru fasiqana Yísuna dínni atinni narí aunírira saqarisaa pirímmannoo aruséeqa uqéera rakíqau. Kafáa moo qúmuari márúna narí aunírira saqarisaa Yísuna dínni atinai pirímmannoo aruséeqa uqéera rakíqau.

³⁹Faiqí ánaasee miná aaqá fíqaree áiqaree ímarusa misá Yísuna múrufi qáfaiadaqa ataasátaasa ídaqa qufóonaridaqa qiqau. Anée fee amaana máqa moodáa faasaana rapéemásee qaaramoo fáasaana kafáa usakáramee

qímariana fee. ⁴⁰ Anée kúqaa fee Ánutuna ámaaku máridanee. Miná ámaaku máridana aneenná kai tatúakinana qúminaaqaa maasá aníara kúqaa Ánutuna ámaaku fee qianáura. ⁴¹ Amaana máqasaa aanáiqikirausa úriqararawsa faqa Mooseena sándufa akoofásauqa faqa Yuda máqannaa faiqí firaasá faqa misáuqa faqa miqí kai másee ataasátaasidaqa qufóonaridaqa qiqau. ⁴² Maafá faiqí ánaasee maréeqee Ánutuna asumu máriranaki mara quqánnisáannee qímarifa naríara sía amanaikínoo. Kúqaa fee anée Isaraee máqannaa karaambáiqee máridanee. Kúqaa miqínana anée karaambáiqaa máridana maqee maqásaa tatúaki áqufinaqa maasá aníara kúqaa karaambáiqee qianáura. ⁴³ Mifá naríara Ánutuna ámaaku fee qímarifa Ánutunasaa afaaqa quqárafa márifanoo Ánutufa minára íridanoo fee sía fee íridanoo fee. Íridanoofau qumuréeno miná dadaaqínoofau asumu máriranaki quqáni. ⁴⁴ Qúmuari maru fasiqaqanda dínni dínni nári aunírira saqarisaa máruqanda miqí kai qímaseeqa Yísuna ataasá ataasa qímamaqee máríqau.

Yísufa kúqu ufafa.

(*Mareekoo 15:33-41; Ruka 23:44-49; Yoohanee 19:28-30*)

⁴⁵ Mi-faasaanná kai asukuna firaafá aiqáma maqa maaqa ititánnimaqanau. Súani afu ururéeno úriufano miná ákiaqa amummaqa qámbaanai ururoofano asukuna arunnímaqanau. Súani muqúnni qubeekoofano asukuna taikóofano súani fannoo kafáa káaqa qanau. ⁴⁶ Súani afu muqúnni qubeekoofano asukuna káqi márufano Yísufa fira kari fáaqarino qinau narí ufakiqari qinau. Eeri eri rama sabakatani. Miná óosana maaqímminoo máridanoo. Qíní Ánutu, qíní Ánutu, náqi fee ifanee anée qíníara minníseenanee. ⁴⁷⁻⁴⁸ Miqí qufaqa faiqí ánaasee mi-saqá márusa Eeriaana áaraidanoommi foo qímasoofano moó fannoo paadura au fooqána atekámareeno maará máaqanufasiqausa mandá uainna nammariki raaramáseenoo áika maraséeno qundaqíseenoo minakí rutaqúseenoo mara múru Yísuna óoki aakúamaqánau. Qumbifíqamma náanifeera áfaurusaa quqássoofano qumbifíqamma nanau. ⁴⁹ Miqí marufaqa akaqáusa qiqau. Sáa. Eeriaafa qumuréeno dadaaqíannoo fee. Káqi kássooqa márída qáfaaqa. ⁵⁰ Mi-karí Yísufa fira kari fáaqa quqáseenoo kúquqaraasinau.

⁵¹ Mifá kúqufano aaqee kái Yeerusaree amaana máqakina ititáqoo qamunnafa náaquqara maqasaa ititáqoo qamunnafa miríndari aiqáma raaqúmareeno múqufi áqinau. Firaafá maqá kásinau, fira ooniuqa afoo áfaainau. ⁵² Faiqí madika faqa óo raqánau. Óo raqássoofano óoqai kúqusa Ánutuna ufa írimaru fasiqa anaaseesa maqee kúqiranakiqari fíndifumáfi miqóo máríqau. ⁵³ Yísuna kúqiranakiqari fíndifufaqa mi-kuqiráusa akooqóo Yeerusaree máqusai óonuroofaqa faiqí ánaasee moómoosa nínafaqau.

⁵⁴Maará máaqanu fasiqausa Yísunasaa rakísidaqa óoqumari fufaqa rakísiusa asukuna qoofaqa maqá kásufaqa qáfamásoofaqa nímuqusufaqa káaqa rufíaqau. Rufíemarufaqa qiqau. Óo kúqaa uqanna maafá Ánutuna ámaaku uqanna máriifa kúqinoo. ⁵⁵Yísufa aunírara saqarisaa márufaqa Kariree máqa máaqaindaraa ánaaseeuqa ururée Yísunara dadaaqiannée qímasée úru anaaseesa níanai uru kíkíqiqa márída qáfee mariqau. ⁵⁶Misákiqari Yísuna ánoona amaráqanda márìqau, moo ámarafa Makadara máqusaindaraafa faqa moo ámarafa qaara kumaaraaqara Yooseefaasa Yameesasa nínoofa faqa (Maa-Yooseefaafá sía Yísuna ákoofau miná amaráfa kumaaráa márì nau.) moo ánaasee Seebeedina ánaaqa faqa mi-anaaseesá faqa miqóo ani kíkíqiqa márídaqa Yísuna kúqirana qáfee márìqau.

Yísuna óoni áamaraki ákundoo ufafa.

(Mareekoo 15:42-47; Ruka 23:50-56; Yoohanee 19:38-42)

(Yísuna aukuana narí maqannaasa maaqímmasee madika indufúsaida kuqufusá níkundee márìqau. Misá óoni firaaná kasaaqa áamara áuquseeqa minakí kéeqafufaqa dínni dínni moómoo aamara auqiiseeqa kúqusa minakíafa náadu náadu níkundee márìqau. Moodáa kai moo kári ákundeeqa miná áfunda taikóofanoo kaifáa moó fannoo kuqufaqa miqíkai ímariqau. Sía moodáa karifau níkundee márìqau. Moo kári moó kari níkundee márìqau.)

⁵⁷Mi-eenoonnáí Aramatia máqusanaafa Yooseefaana amarána mifá faiqí firaafá aináina faqaafa. Mifá Yísuna ufa írira faiqi kámmafinoo kukéeqanoo márufa márì nau. ⁵⁸Mifá Piratoona oopísai óonureenoo Yísuna írìara óonureenoo Piratoona irámmirinau. Amanée Yísuna írì qínée marasée fee ákundaanáuree qufanoo Piratoofa írìnoo narí maará máaqanu fasiqausa qímanniminoo qinau. Ínnee maa-fasiqána Yísuna írì mara ámifanoo ákundaani. ⁵⁹Yooseefaana amaráfa iriséenoo óorureenoo Yísuna írì aunírìranasaa aruqooná tatúseenoo fúka qamunnasaa kukúqinau. ⁶⁰Kukúqamáseenoo Yuda máqannaasa óosana maréenoo narí óoni áamarakina quqánau. Yooseefaafa narìara kúquana misá qíní írì minakí ákundamáqísáaqeera óoni áamara áuquqoonaki Yísuna írì minakí quqánau. Quqáseenoo firaa ooni quanda quandamméeqee áamarasaa ititáqau. ⁶¹Miqí márufaqa ánaaseeqara óonaamara adeedí óoqu márída qáfee márìqau. Miqandá núqu moodáa núqufagaqaanda Mariana amaráqanda kai máruqanda márìqau. Miqandá madikée márufaqa óoqumarida qáfeeufaqa eendúfaqa maqusai fiqau.

Firisuaiqáuqa Yísuna madikasáa rakísiu ufafa.

⁶²Yuda máqannaasa nárana ainaina deedaqamáqoo faasaana taikóofaqa mi-eenoonnáí amaana máqasaa aanáiqikirausa úriqararaura

faqa Farisai ámaana ufa írimarusa faqa súqufufaqa rumbárausa Piratoo finnai narí oopísai óorureeqa irámmiriqa qiqau. ⁶³Óo ámiqirafa mi-unna fasiqáfa káqi máridanoo qaaramoó fáasaana máriqa fíndifuaqee qinoo. ⁶⁴Amanée aneenná maará fasiqausa niqiqáinaqa óoni áamarasáa qaaramoó fáasaana rakísiaqa. Miná faiqi námu ani qúmмуuarammeeqee quqáseeqa únna qifoora. Dóo fíndimmeeqee Ánutufinnai fíifoo qímasee faiqi ánaasee únna qímasee qímannimi foora. Indaarú únnaqímarifa máriafa minára Yísuna faiqi námu kafáa únna qífanoo mi-ufáfa firaafáikiandoora. Minára aní qímamidaqa misá rakísiaqeeera.

⁶⁵Piratoofa minára iriséenoo quandáfinoo áanóomasee qímannimianau. Ínnee qiní Roomma máqannaa rakísimaria maará fasiqausa máraaqa. Misá kai ámiqimmásee rakísiaqa. ⁶⁶Miqí qufaqa amaana máqasaa aanáiqikirausa óoni áamara máruqoo óonureeqa qíma ainaina qumáree óoni kooqísaa faqa kooqí áfainni faqa atukaraséeqa ititáqau. Moó fannoo mi-ooni kooqína mara áquqaiafa qáfaanee qíqa mi-qimána quqáqau. Miqímaseeqa maará fasiqausa miqóo quqásee amaana máqasaa aanáiqikirausa dóo nímaaqa fiqau.

Yísufa kúqiranakiqari fíndifu ufafa.

(*Mareekoo 16:1-10; Ruka 24:1-12; Yoohanee 20:1-10*)

28 ¹Náriqa amaana fáasaana sariríqa taikóofanoo iqáqoo kanánaana amaanasáa eendái qaara anaaseeqanda moodáa núqu faqaaqanda Máriana amaráqanda miqandá sía Yísuna anooqanda moó fannoo Makadana máqusaindaraafa moó fannoo moo máqusaindaraafa miqandá Yísuna ákundoo óoni áamara qáfaanee qímasee fiqau.

²Óonuree qáfoofanoo miqóo kai maqá firaafá kásufanoo innaarúnaindari Ánutuna qangiroo moó fannoo qumuréenoo óoni kooqí ititáqoona quanda quandamméeqeenoo káqini quqáseenoo narí minásaa óoqu márifí márinau. ³Miná óori áfiri aakuasáa idáuru miqírafa márinau. Miná qamunna káaqa eekara káaqa qárafa márinau. ⁴Maará fasiqausa rakísiusa Ánutuna qangiroo qáfeeqa káaqa rufíaseeqa aiqáma náindiri roofaqa nóorindari maqásaa kúqiara foora mámbiqau.

⁵Maqásaa nóorindari faiqaqéufanoo qangiroo fannoo ánaasee óonuroosa maaqí qímasee qímanniminoo qinau. Ínnee sía rufía rufíafaqa. Ínnee Yísuna aunírira saqarisaa pirímmannoo aruqaanára randáidaqa qinée íridaqa. ⁶Káqi máridanoo ínna qímannimi undéemminoo máridanoo. Sía maaqóo máridanoo. Dóo kúqiranakiqari fíndifinoo dóo finoo. Ínnee maí aniréeqa mifá máriiqoo qáfaaqa. Sía máridanoo. ⁷Ínnee qáfamaseeqa sandée óonu miná faiqinámu maaqí qímaseeqa qímannimiaqa. Yísufa kúqiranakiqari fíndifinoo dóo Kariree máqa máaqai ínna nóorinni fídanoo ínnee miqóo qáfeefaranoo miqóo máriannoo. Dóo mi-ufána kai ínna qímannimiqa dóo fuaqa.

⁸Ánaaseeqandá qangiroo qáfeeqa miná ufa iriséeqa káaqa náaquqanau. Yísunara kúqiranakiqari fíndifu ufana írufanoo naundurái asasínoo náaquqoofaqa mi-anaaseeqandá miná faiqi námu ufa qímannimianee qímasee fídaqa.

⁹Yísufa aanái mi-anaaseeqandá tautúmmánnimaqasee kikíqinoo márída nímandanau. Miqí qímasee qímannimisoofofaqa misá náaquqoofaqa miná áiku qumáree nóorindari maqásaa faifufaqa qimudáoo qídaqa amooqíra ufa qímamiqau. ¹⁰Miqí márufanoo Yísufa maaqí qímasee qímanniminau. Ínnee sía rufíaaqa. Sandée óonu qiní faiqi námu qímannimifaqa Kariree máqusai óoru fíqa miqóo qíqafeefaranoo.

Yísuna madikasáa rakísiusa fíndifunara qumeéraqau.

¹¹Mi-anaaseesá Yísuna ufa iriséeqa fíqau. Misá fímarufaqa maará fasiqausa óoni áamaraki rakísimarusa misá faqa rufíaseeqa kúqíara foora íqa máríusa fíndimeeqee Yeerusaree máqusai óorureeqa amaana máqasaa aanáiqikirausa aiqáma ufa qímannimiqau. Qangiroora óoni kooqí ititárana rafáqaunara qímannimiqau.

¹²Amaana máqasaa aanáiqikirausa misá Yuda máqannaa faiqí firaasá faqa súqufufaqa minára ufa qímasee íriqau. Ufa qíqí andeeqáseeqa misá mi-maara fasiqáusa náaramáseeqa munnimma firaatiá uqanna nimiséeqa maaqí qímasee qímannimiqau. ¹³Faiqí ánaasee ínniara Yísunara iráifaqa ínnee maaqí qímasee qímannimiaqa. Maasá eendákina káaqa faiqaqéenuqa Yísuna faiqi námu aniréeqa óoni kooqi atúaseeqa Yísuna irí qaindúsu maréeqa dóo kukéeqamaseeqa. Miqí mándaafaqa iqáqai faqa ámaaqa kai qáfeeqa. ¹⁴Miqí qímasee qímannimiaqa. Kíapafa firaafá Piratoofa mifá irisáinaqa maasá óonureeqa andeeqáanaura sía mifá ínni náruannoo. ¹⁵Mi-maara fasiqáusa misá eedóo qímaseeqa munnimma mara máree miqí qímasee faiqí ánaasee qímannimi maree fíqau. Yuda máqannaa faiqí ánaasee mi-ufána kai Yísunara qímaríqau.

Yísufa narí faiqi námu nífusaa kooroo inau.
(Mareekoo 16:14-18; Ruka 24:36-49; Yoohanee 20:19-23; Niqiqoosa 1:6-8)

¹⁶Yísuna faiqi námu qísaukuqara taikásee qíkunni óoqu moodáa marasée Kariree máqa máaqai fíqau. Yísufa káqi márídanoo mi-aqannára qímannimiqoonara mi-aqannásaa óoru fíqau. ¹⁷Miqóo óorureeqa Yísuna qáfeeqa reendenámasee amooqíra ufa qímamiqau. Moodáa moodáa qaara irirana íri mariqau. Mifée, yáfee, áfaanna fee. ¹⁸Miná faiqi námu miqóo óoru miqíqa márufanoo Yísufa adeedí aniréenoo maaqí qímasee qímanniminau. Innaarúna faqa maqá faqa firaa uriqararana Ánutufa qiní qíminoo. Moó fannoo sía qiní úriqarafa máríannoo. Dóo qinée kai. ¹⁹Ínnee minára irisée maqúsa

maqusa aiqáma daráani máfiqa qímannimifaqa misá faqa qiní qíku qísauku kámmafi máriaqeera. Misá qiní qíku qísauku kámmafi máriafaqa ínnée misá nammári áuqamánnimaqaaqa. Nammári áuqamánnimaqaseeqa maaqí qímasee qiaqa. Ákoona faqa ámaaku faqa Ánutuna náaquqara andeeqara maraquna faqa misá núqusaa nammári áuqamánnimaqaidaqa. Ínnée Yísuna áiku ásauku kámmafuanára minára mapukúnnimaqáanifeera nammári áuqamánnimaqaidaqa. Dóo miqí qiaqa. ²⁰Aiqáma ufa qímannimifannana misá faqa mi-ufána aiqámausa uqanna qímannimifaqa iriséeqa mi-ufána qumáraaqeera, mi-ufánamau kai fuaqa. Ínnée maqúsa maqúsa fífaqa qinéé faqa qumeé ínni faqa fuanáura. Ínnée miqí máriafaqa qinéé qumeé kai ínni faqa nuanáura. Sía ínni minínnisaanura kásoo innaarúna faqa maqá faqa taikára aukuna ínniqa saimbaqa moodáanaki kianáura.